

รายงานการวิจัย

การผลิตสื่อการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกในการรณรงค์ต่อต้านการทุจริต
คอร์รัปชันสำหรับเยาวชน

The Production of Instructional Media To create
Consciousness to Anti and Prevention of Corruption for
Youths

พีรวัฒน์ สุขเกษม
สาขาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์
คณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2561

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การผลิตสื่อการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกในการรณรงค์ต่อต้านการทุจริต
คอร์รัปชันสำหรับเยาวชน

The Production of Instructional Media To create
Consciousness to Anti and Prevention of Corruption for
Youths

พีรวัฒน์ สุขเกษม	สาขาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
ธานี สุขเกษม	สาขารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทุนอุดหนุนงบประมาณแผ่นดินพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ประจำปีงบประมาณ 2561

ชื่องานวิจัย	การผลิตสื่อการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกในการรณรงค์ต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชันสำหรับเยาวชน
ผู้วิจัย	พิรวัฒน์ สุขเกษม
ผู้วิจัยร่วม	ธานี สุขเกษม
สาขาวิชา	เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีที่วิจัยเสร็จ 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในการเสริมสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันให้มีคุณภาพ 2) ศึกษาการรับรู้ของนักเรียนหลังการใช้ชุดฝึกอบรมในการรณรงค์การสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน 3) สร้างความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหลังการใช้ชุดฝึกอบรมในการรณรงค์การสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดเพชรบูรณ์ จากสถานศึกษา 5 แห่ง จำนวน 50 คน โดยการเลือกสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดฝึกอบรมในการเสริมสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน 2) แบบประเมินคุณภาพของชุดฝึกอบรมในการเสริมสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน 3) แบบวัดการรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกอบรมในการเสริมสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกอบรมในการเสริมสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประเมินคุณภาพของสื่อที่มีต่อชุดฝึกอบรมด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี
2. การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกอบรมโดยรวม อยู่ในระดับดี
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกอบรมโดยรวม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ชุดฝึกอบรม นักเรียน จิตสำนึก การทุจริตคอร์รัปชัน

Research Title	The Production of Instructional Media To create Consciousness to Anti and Prevention of Corruption for Youths
Researcher	Preerawat Sukkasem
Co-research	Thanee Sukkasem
Subject	Technology Computer
Academic year	2018

Abstract

The purpose of this research were : 1) to produce and develop learning kit for the secondary school in enhancement of consciousness to anti and prevention of corruption 2) to study of students' perception of learning kit after they have trained and 3) to study the satisfaction of students after they have trained. The samples were 50 students came from 5 secondary school in Phetchabun by purposive sampling. The data were analyzed by percentage, mean and standard deviation. The findings were revealed as follow ; 1) The evaluation by the experts for quality of learning kit were at high level 2) The students' perception of learning kit were at high level and 3) The satisfaction of leaning kit were at high level too.

Keywords : learning kit, students, consciousness, corruption

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่องนี้สำเร็จล่วงได้ก็ด้วยความช่วยเหลือจากหน่วยงานและบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ
ดังเช่น สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผู้เป็นเจ้าของทุนอุดหนุน สาขาวิชา
เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ให้นักศึกษาร่วมกิจกรรมฝึกอบรม ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด
เพชรบูรณ์ 5 โรงเรียน ที่ได้กรุณาอนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากนักเรียน

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องอีกหลายท่านที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้หมดที่มีส่วนผลักดัน
ให้ผู้วิจัยสร้างงานวิจัยใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา

พีรวัฒน์ สุขเกษม
ธานี สุขเกษม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคม	8
แนวคิดเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน	10
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารรณรงค์	19
แนวคิดเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม	28
แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรม	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
กรอบแนวคิดในการวิจัย	46
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	47
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือในการศึกษา	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	51
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	52

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	59
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	59
สรุปผล	59
อภิปรายผล	59
ข้อเสนอแนะ	61
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	65
ประวัติผู้วิจัย	84

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคุณภาพของชุดฝึกอบรมการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ด้านเนื้อหา ด้านภาพเคลื่อนไหวและเสียง และด้านการนำเสนอ	55
2	การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน	57
3	ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน	58

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 วัฏจักรของการวางแผนประชาสัมพันธ์	28
2.2 แผนภาพอิทธิพลของทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม	37
2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	46

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่นานาประเทศต้องเผชิญ และต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบทเรียนของประเทศในเอเชียที่ได้รับความเสียหายจากการคอร์รัปชันของผู้นำรัฐบาลอย่างชัดเจน อาทิ ประเทศฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ซึ่งส่งผลให้ประเทศเหล่านี้มีพัฒนาที่ล่าช้า สูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมากมาย

สำหรับประเทศไทยประสบปัญหาการคอร์รัปชันอย่างรุนแรงเช่นเดียวกัน โดยจะเห็นได้จากเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ ในช่วงปี พ.ศ.2539 ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากการคอร์รัปชันปกปิดข้อมูลข่าวสาร การเลือกปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดความผิดพลาดของการบริหารจัดการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และ นำมาสู่การสูญเสียมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล ไม่ต่ำกว่าปีละแสนล้านบาท ซึ่งเป็นการฉุดรั้งการพัฒนาประเทศอย่างเด่นชัด

การคอร์รัปชันได้ส่งผลให้เกิดความเสียหายโดยรวมของประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างมากมาย อาทิ ทำให้คนกลุ่มน้อยคดโกงทรัพยากรของส่วนรวมไปเป็นของตนเองอย่างผิดกฎหมาย และจริยธรรม มีการบิดเบือนการใช้ทรัพยากรของประเทศที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับประโยชน์สูงสุด ทำให้เกิดการผูกขาดโดยนักธุรกิจการเมืองขนาดใหญ่ ไม่ส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความอ่อนแอ ความด้อยพัฒนาล้าหลังขององค์กรทั้งภาครัฐและธุรกิจเอกชนและที่สำคัญ ทำให้ประชาชนมีค่านิยมยกย่องความร่ำรวย ความสำเร็จ โดยถือว่าการโกงเพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์ คิดแต่ในเชิงแก่งแย่ง แข่งขัน เอาเปรียบกันอย่างไม่เคารพกติกา ไม่มีวินัย ไม่มีจิตสำนึกที่จะทำงานร่วมกันเพื่อหมู่คณะ ดังนั้นการพัฒนาคคน ชุมชน และประเทศชาติ เพื่อจะร่วมมือและแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ จึงเป็นไปได้ยาก

ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาการทุจริตมาเป็นระยะเวลายาวนาน และยังคงปรากฏอยู่ในปัจจุบัน โดยสภาพการทุจริตนี้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นในฝ่ายการเมือง ข้าราชการฝ่ายประจำ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน อีกทั้งสภาพการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาช่องทาง วิธีการเทคนิคและเทคโนโลยีในการธุรกิจ นับวันมีความยากและซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งหากไม่หามาตรการหรือวิธีการในการควบคุมปัญหาการทุจริตที่เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ อาจจะทำให้การทุจริตขยายวงกว้าง และมีความรุนแรงขึ้นได้ อันจะยิ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ฯลฯ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างความเจริญก้าวหน้าและความยุติธรรมของสังคม ให้ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากเท่าที่ควร

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัญหาการคอร์รัปชันเป็นปัญหารุนแรง ส่งผลกระทบทางลบต่อการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งนี้จากผลสำรวจของสภาหอการค้าไทยยังได้สนับสนุนให้รัฐดำเนินการแก้ไขปัญหามาเพื่อจัดปัญหาคอร์รัปชันเป็นอันดับแรก และ ควรให้รัฐบาลถือเป็นวาระแห่งชาติต่อไป

การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไทยต่อเนื่องกันมาในทุกรัฐบาล โดยเป็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจของประชาชนเป็นบางช่วงเวลาก่อนจะเงียบหายไป ทั้งนี้สังคมไทยเริ่มกลับมาให้ความสนใจอย่างจริงจังอีกครั้ง เมื่อมีข่าวการทุจริตเกิดขึ้นโดยเฉพาะในโครงการรับจำนำข้าว ของรัฐบาล ประกอบด้วย น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศเจตนารมณ์เดินหน้าพัฒนาประเทศไทย โดยยึดหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยมีคณะรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้บริหารหน่วยงานรัฐวิสาหกิจและผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานราชการทั้งหมดเข้าร่วมประกาศเจตนารมณ์ เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2556 (สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2556) โดยประเด็นหลักที่รัฐบาลชุดนี้ให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การปราบปรามการทุจริต ซึ่งจะมีแนวทางแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนการเสริมสร้างความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และจะมีการดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยจะไม่ละเว้น หากพบว่าใครกระทำความผิด เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การประกาศเจตนารมณ์การบริหารประเทศเดินหน้าหยุดคอร์รัปชัน เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคมที่ผ่านมา ยังไม่อาจสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นได้ในทันที เนื่องจากตลอด 2 ปี ที่ผ่านมารัฐบาลได้จัดกิจกรรมประกาศเดินหน้าเอาจริงเอาจังกับการต่อต้านทุจริต แต่การทุจริตยังไม่ลดน้อยลง ซึ่งพิจารณาได้จากผลการจัดอันดับดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index-CPI) ปี 2012 ขององค์กรความโปร่งใสสากล (Transparency International-TI) ที่อันดับของประเทศไทยถดถอยจากอันดับที่ 80 ในปี 2011 มาอยู่ที่อันดับ 88 ของโลก (Transparency International, 2012) ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยก็มีหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่ร่วมกันรณรงค์ต่อต้านการทุจริตที่มากมายหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

กระแสเรียกร้องต่อต้านการทุจริตจากภาคประชาสังคมมีมากขึ้นต่อเนื่อง ภาคเอกชน และประชาชนที่ตื่นตัว และตระหนักถึงภัยการทุจริต โดยสังคมไทยเริ่มพัฒนาการก่อตัวและเคลื่อนไหวต่อต้านการทุจริตที่มีทิศทางชัดเจนมากขึ้น ซึ่งรัฐเองมิได้นิ่งนอนใจในเรื่องนี้ โดยมีความพยายามจัดตั้งองค์การที่ทำหน้าที่ต่อต้านการทุจริตขึ้นมาโดยเฉพาะ ในรูปของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ที่มีชื่อต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ค.ต.ง.) คณะกรรมการปราบปรามการทุจริตในวงราชการ (ป.ป.ช.) คณะกรรมการตรวจและติดตามผลการปฏิบัติราชการ (ก.ต.ป.) และคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) และเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยเรียกชื่อย่อว่าสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ให้เป็นหน่วยงานอิสระที่มีภารกิจรับผิดชอบโดยตรงในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ยิ่งไปกว่านั้น ยังได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ.2551 ซึ่งหน่วยงานนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ พ.ศ.2552-2555 โดยกำหนดกรอบความคิดยุทธศาสตร์ชาติ อันเป็นกรอบความคิดชี้นำไปสู่การปฏิบัติที่ 1 ในการเสริมสร้างจิตสำนึกและค่านิยมโดยยึดหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้ยังมีการกำหนดยุทธศาสตร์ มาตรการ และแนวทางดำเนินการและแนวทางดำเนินการ ซึ่งเน้นที่มาตรการ แนวทางดำเนินงานที่ 1.3 คือ การกำหนดให้มีหลักสูตรทางการศึกษา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ โดยจัดให้มี

หลักสูตรแก่ประชาชนทุก ๆ วัยและทุก ๆ ภาคส่วน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ กระทรวงยุติธรรม, 2551)

จึงเห็นได้ว่าปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาสำคัญของชาติและเป็นปัญหาที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการดำเนินการอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์และนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (ค.ส.ช.) ที่ระบุว่า “ให้มีการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันต่อหน้าที่ การทำผิดกฎหมาย โดยชี้ให้เห็นถึงผลเสียของการกระทำความผิดดังกล่าว ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมที่น่ารังเกียจ สังคมต้องช่วยกันปกป้องผลประโยชน์โดยรวม.....”

การรณรงค์ในสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงความสามารถในการเรียนรู้ ประสบการณ์ของนักเรียน รวมทั้งการจัดสื่อการศึกษาประเภทต่าง ๆ โดยเป็นตัวกลางในการนำความรู้ ความเข้าใจไปสู่ผู้เรียนและทำให้การเรียนการสอนที่ใช้สื่อประกอบนั้นมีความหมายมากขึ้น เพราะสื่อการสอนช่วยจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง และช่วยเพิ่มพูนความเข้าใจในสิ่งที่เรียนไปแล้ว สื่อจึงเป็นตัวกลางที่จะนำสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับได้ถูกต้อง และรวดเร็วขึ้นที่สุด ซึ่งอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยเฉพาะการสัมผัสทางจักขุประสาทให้ผลทางการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาคือ โสตประสาท (เป็รื่อง กุมุท, 2519 : 51) และจากการวิจัยด้านประสิทธิภาพของสื่อการการอบรม ปรากฏว่าการใช้สื่อการอบรมเพียงอย่างเดียว ไม่เกิดประสิทธิภาพที่สมบูรณ์ได้ แต่การใช้สื่อประสมจะทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจและเสริมการเรียนรู้ยิ่งขึ้น (ขมนาด พงศ์พนรัตน์, 2526 : 98-99)

ชุดฝึกอบรม (Training Kit) เป็นเครื่องมือการฝึกอบรมอย่างหนึ่ง ซึ่งจัดขั้นตอนของการกระบวนการของการจัดทำสื่อการฝึกอบรมในลักษณะสื่อประสม เป็นการใช้สื่อฝึกอบรมหลาย ๆ ส่วนประกอบจนครบบริบูรณ์ เพื่อใช้สอนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ชุดฝึกอบรมอีกนัยหนึ่งก็คือ ชุดการสอนซึ่งมีสื่อหลายชนิดอาจเป็นบทเรียนสำเร็จรูป แบบฝึกปฏิบัติ สไลด์เทป เทปประกอบการเรียน วิดีทัศน์ ซึ่งมีการผลิตสอดคล้องกับวิชา หน่วย หัวเรื่องการอบรม เพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวร นับว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่ช่วยจัดปัญหาในการเรียนการสอน ในการฝึกอบรมบางประการ (กฤษณา ประชาณุกุล, 2537 : 33)

ชุดฝึกอบรมจึงเป็นสื่อการฝึกอบรมแบบประสมที่กำหนดวิธีการสอนของวิทยากรและกิจกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รวมทั้งระบุเอกสาร วัสดุอุปกรณ์ และแบบทดสอบที่ใช้ในการฝึกอบรมแต่ละวิชา โดยมีขั้นตอนในการสร้างอย่างเป็นระบบ ซึ่งวิทยากรสามารถนำไปใช้เป็นคู่มือในการสอนและผู้เข้าอบรมสามารถใช้เอกสารสำหรับติดตามขั้นตอนต่าง ๆ ในการฝึกอบรมได้ (ขมนาด พงศ์พนรัตน์, 2526 : 1) จะเห็นได้ว่า ชุดฝึกอบรมเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาความรู้และประกอบการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและสามารถนำความรู้ไปใช้เป็นประโยชน์ได้ ดังเช่นผลการวิจัยของปัญญา บุรณะบัณฑิต (บทคัดย่อ : 2541) พบว่า ชุดฝึกอบรมมีผลต่อการพัฒนาความรู้ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ ดารณี สุวรรณโพธิ์ศรี (2539) สุรพงษ์ มีศรี (2540) และมาลี ช่วยทอง (2539) ต่างก็แสดงให้เห็นว่า ชุดฝึกอบรมได้มีการนำสื่อหลายอย่างมาใช้ร่วมกัน อีกทั้งคุณภาพและความเหมาะสมของสื่อก็เหมาะสมกับชุดฝึกอบรมทำให้น่าสนใจ และภายหลังการศึกษาชุดฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากขึ้น

ในอดีตที่ผ่านมาแม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(ป.ป.ช.) จะดำเนินการตามนโยบายด้านการป้องกันการทุจริต โดยมีการผลิตสื่อรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ตลอดจนมีการเผยแพร่ออกไปอย่างกว้างขวาง แต่ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (พิชิต ธิอิน , 2553)

ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจและตั้งใจที่จะสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน เพราะการใช้ชุดฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งมีประโยชน์ต่อการสร้างจิตสำนึกในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันได้ เพื่อจะใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนที่อยู่ในระบบการศึกษาคือเป็นการเตรียมคนรุ่นใหม่เข้าสู่สังคมไทยที่ใสสะอาด ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชันต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในการเสริมสร้าง จิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันให้มีคุณภาพ
2. เพื่อศึกษาการรับรู้ของนักเรียนหลังการใช้ชุดฝึกอบรมในการรณรงค์การสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน
3. เพื่อสร้างความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหลังการใช้ชุดฝึกอบรมในการรณรงค์การสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่
 - 1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดฝึกอบรมในการเสริมสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน
 - 1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 1.2.1 การรับรู้ของนักเรียนหลังการใช้ชุดชุดฝึกอบรมในการรณรงค์การสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน
 - 1.2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่ใช้ชุดฝึกอบรมในการรณรงค์การสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ชุดฝึกอบรมในการรณรงค์การสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ประกอบด้วย
 - 2.1 อบต.ของเรา
 - 2.2 การทุจริต สถานการณ์ปัญหา และผลกระทบของการทุจริต
 - 2.3 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน
3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัด

เพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จำนวน 5 โรงเรียน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากสถานศึกษา 5 แห่งในจังหวัดเพชรบูรณ์ คือ

- 3.2.1 โรงเรียนเพชรพิทยาคม จำนวน 10 คน
- 3.2.2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จำนวน 10 คน
- 3.2.3 โรงเรียนเซ็นโศภศรีเพชรบูรณ์ จำนวน 10 คน
- 3.2.4 โรงเรียนเทศบาล 3 (ชาญวิทยา) จำนวน 10 คน
- 3.2.5 วิทยาลัยเทคนิคเพชรบูรณ์ (ระดับ ปวช.) จำนวน 10 คน

กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ได้มาจากการเลือกสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และใช้วิธีการจับฉลากจากรายชื่อของนักเรียนทั้งหมด (Lottery Method)

4. ขอบเขตด้านสถานที่ศึกษา ได้แก่ พื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา จำนวน 12 เดือน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ชุดชุดฝึกอบรมในการรณรงค์การสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ได้นักเรียนแกนนำที่เป็นแบบอย่างในการมีจิตสำนึก เพื่อการเสริมสร้างและป้องกันการทุจริตและคอร์รัปชันในสังคมไทย
3. สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรเพื่อชุดฝึกอบรมเพื่อการแนะแนวป้องกันปัญหาอื่น ๆ ได้
4. เป็นแนวทางสำหรับการฝึกอบรมเยาวชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในอนาคต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดฝึกอบรม หมายถึง ชุดฝึกอบรมในการรณรงค์การสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการฝึกอบรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. การพัฒนาชุดฝึกอบรม หมายถึง การนำเอาองค์ประกอบชนิดต่าง ๆ ได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว วิดีทัศน์ และเสียงมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้สามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักการออกแบบและพัฒนาสื่อรณรงค์ตามขั้นตอนที่เหมาะสม
3. คุณภาพชุดฝึกอบรม หมายถึง ความถูกต้อง ความเหมาะสมในด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบและด้านการนำเสนอได้จากการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ
4. การรับรู้ หมายถึง การที่นักเรียนที่เข้ารับการอบรม มีความเข้าใจเนื้อหาและข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำเสนอในชุดฝึกอบรมในการสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้จากแบบวัดการเรียนรู้
5. นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 5 โรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

6. ความพึงพอใจ หมายถึง ความชอบและทัศนคติที่ดีต่อชุดฝึกอบรมในการรณรงค์การสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งได้มาจากแบบสอบถาม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในการเสริมสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาเป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารณรงค์
4. แนวคิดเกี่ยวกับชุดฝึกอบรบ
5. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคม

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2549) ได้ให้ความหมายของการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ว่าหมายถึง กระบวนการที่คนเรียนรู้การเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือของสังคม โดยการซึมซับเอาบรรทัดฐานและค่านิยมทางสังคมมาเป็นของตน และเรียนรู้ในการปฏิบัติตามบทบาทและภาระหน้าที่ทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) จึงหมายถึง กระบวนการอบรมสั่งสอนสมาชิกให้เรียนรู้ระเบียบของสังคม เพื่อให้เห็นคุณค่า และนำเอากฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติเหล่านั้นไปเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ การขัดเกลาสังคมเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องได้รับตลอดชีวิต เพื่อที่จะทำให้นมนุษย์สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ได้เป็นอย่างดี โดยการขัดเกลาสังคม คือ กระบวนการที่สังคมหรือกลุ่มสั่งสอนโดยตรง หรือโดยอ้อมให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบวิธีกฎเกณฑ์ ความประพฤติ และค่านิยมต่าง ๆ ที่กลุ่มได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติ และความสัมพันธ์ของสมาชิกของสังคมนั้น สมาชิกของสังคมจะต้องผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมตลอดชีวิต ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม การขัดเกลาทางสังคมจึงจำแนกได้ 2 ประเภท ดังนี้คือ

1. การขัดเกลาทางสังคมโดยทางตรง เช่น การอบรมสั่งสอน ขัดเกลาที่พ่อแม่ให้กับลูก ไม่ว่าจะเป็นโดยวิธีการสอน การพูด การฝึกหัด โดยในกรณีนี้ผู้สอนและผู้รับจะรู้สึกตัวในกระบวนการอบรมสั่งสอนโดยตรง
2. การขัดเกลาทางสังคมโดยทางอ้อม เช่น การอ่านหนังสือ การฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์ ตลอดจนการดูภาพยนตร์ ซึ่งผู้รับจะเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว แต่จะค่อย ๆ ซึมซับเข้าไปจิตใต้สำนึกว่า สิ่งนั้นเป็นสังคมที่สังคมยอมรับหรือไม่ นอกจากนี้การขัดเกลาทางสังคมโดยทางอ้อม จะครอบคลุมไปถึงการได้เข้าร่วมกับกลุ่มเพื่อน และการทำงาน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการปรับตัวและการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง

คำที่มักใช้ในความหมายเดียวกันคำว่า การขัดเกลาสังคม คือคำว่า สังคมกรรม สังคมประกิต การอบรมเรียนรู้ทางสังคม และ การทำให้เหมาะสมแก่สังคม ซึ่งเป็นกระบวนการสังคมกับทางจิตวิทยาที่มีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ เด็กที่เกิดมาจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ของสังคม สามารถอยู่ร่วมและมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างราบรื่น ทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงสภาพตามธรรมชาติเป็นมนุษย์ผู้มีวัฒนธรรม มีสภาพต่างจากสัตว์โลกชนิดอื่น

การขัดเกลาสังคมเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม ค่านิยมสังคม ซึ่งมีตัวแทนในสังคมที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาสังคม ดังนี้

1. ครอบครัว ถือเป็นตัวแทนสำคัญที่สุดในการทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม เพราะเป็นสถาบันแรกที่ได้ก็จะได้รับการอบรมสั่งสอนและจะมีความผูกพันทางสายโลหิตอย่างลึกซึ้ง ซึ่งจะมีผลด้านอารมณ์ ความประพฤติ เจตคติ ตลอดจนบุคลิกภาพของบุคคลมากที่สุด
2. กลุ่มเพื่อน เป็นตัวแทนที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมอีกหน่วยหนึ่ง เนื่องจากแต่ละกลุ่มย่อมมีระเบียบ ความเชื่อ และค่านิยมเฉพาะกลุ่มของตน ซึ่งอาจแตกต่างกันออกไปตามลักษณะกลุ่ม
3. โรงเรียน เป็นตัวแทนสังคมที่ทำหน้าที่โดยตรงในการขัดเกลาสมาชิกตั้งแต่ในวัยเด็ก จนถึงผู้ใหญ่ โดยอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ ของสังคม ตลอดจนค่านิยมลักษณะอันจำเป็นให้แก่สมาชิกในสังคม
4. ศาสนา เป็นตัวแทนในการขัดเกลาจิตใจของคนในสังคม ยึดมั่นในสิ่งที่ดีงาม ศีลธรรม และจริยธรรม รวมทั้งความประพฤติในทางที่ถูกที่ควร โดยศาสนาจะมีอิทธิพลทางจิตวิทยาต่อบุคคลในการสร้างบุคลิกภาพเป็นอย่างมาก
5. กลุ่มอาชีพ อาชีพแต่ละประเภทจะมีการจัดระเบียบปฏิบัติเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มที่มีอาชีพค้าขายจะต้องมีความซื่อสัตย์ ไม่เอาเปรียบลูกค้า ผู้ที่มีสมาชิกใหม่ของกลุ่มต่าง ๆ ก็ต้องเรียนรู้ประเพณีของกลุ่มอาชีพที่ตนเป็นสมาชิกอยู่
6. สื่อมวลชน เป็นหน่วยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารของสมาชิกในสังคม มีส่วนในการขัดเกลาทางสังคมแก่มนุษย์ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านความคิด ความเชื่อ แบบแผนการประพฤติปฏิบัติ

การขัดเกลาสังคม เป็นกระบวนการของคนที่กระทำระหว่างกันทางสังคม การได้รับรูปแบบของบุคลิกภาพ (Personality) และการเรียนรู้ (Learning) รวมทั้งการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ จากสังคมและกลุ่ม การขัดเกลาทางสังคมจึงถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อยของคนในสังคมหรือกลุ่มสังคม รวมถึงพฤติกรรมและการกระทำที่จะต้องแสดงตามสถานภาพและบทบาทหน้าที่เปลี่ยนไป

โดยสรุปแล้ว การขัดเกลาสังคม คือ การเรียนรู้ของสมาชิกในสังคมทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพตามความต้องการของสังคม โดยการขัดเกลาสังคมมีแนวคิดที่สำคัญ 3 แนวคิด ดังนี้

1. การขัดเกลาสังคม เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมระหว่างคนรุ่นหนึ่ง กับคนอีกรุ่นหนึ่ง (Socialization as Enculturation) แนวคิดนี้มองว่า บุคคลรับเอาวัฒนธรรมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกอย่างตรงไปตรงมา โดยอัตโนมัติ เพราะเกิดขึ้นจากการรับรู้ซ้ำ ๆ ซาก ๆ เป็นเวลานานจนซึมซาบเข้าไป โดยที่เกือบจะไม่มีกระบวนการพัฒนาธรรมนั้น ๆ เลย โดยนัยสำคัญของแนวคิดนี้ อธิบายได้ใน 3 ลักษณะ คือ เด็กรับเอาวัฒนธรรมอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีปฏิกิริยาตอบโต้หรือกลั่นกรองวัฒนธรรมแต่อย่างใด (Passive Recipient) วัฒนธรรมมีความมั่นคงถาวร (Stable Culture) คงเส้นคงวา (Consistent Content) ไม่ขัดแย้งกัน กระบวนการขัดเกลาสังคมมีความสัมพันธ์กับกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอื่น ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผลกัน แยกออกจากกันได้ยาก และเกื้อหนุนการคงอยู่ของวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ แนวคิดนี้มุ่งแสดงให้เห็นถึงพลังในเชิงอนุรักษ์ของสังคม โดยพัฒนามาจากสาขาวิชามานุษยวิทยา (Anthropology) ที่ศึกษาสังคมขนาดเล็ก มีเสถียรภาพสูง ไม่เปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงแต่น้อย จึงทำให้มองเห็นภาพของการขัดเกลาสังคมในรูปของกระบวนการ ซึ่งทำให้สังคมดำรงอยู่ตามแบบฉบับเดิม

2. การขัดเกลาสังคม เป็นกระบวนการควบคุมแรงผลักดันส่วนบุคคล (Impulse Control) แนวคิดนี้มองว่า กระบวนการขัดเกลาสังคม เป็นกระบวนการจำกัดขอบเขตแรงกระตุ้นทางธรรมชาติของบุคคลที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ซึ่งหากปล่อยให้มีผลต่อพฤติกรรมโดยลำพังแล้ว อาจทำให้เกิดความระส่ำระสายในสังคมได้ กระบวนการทางสังคม จึงทำหน้าที่หล่อหลอมให้บุคคลผันแปรพฤติกรรมที่เกิดจากแรงกระตุ้นธรรมชาตินั้น ไปในทางสังคมที่ยอมรับได้ โดยแนวคิดนี้มีที่มาจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psycho Analysis) ซึ่งมองว่า มนุษย์มีความต้องการทางธรรมชาติต่าง ๆ ซึ่งมีมาแต่กำเนิด ก่อนที่จะมาเป็นสมาชิกของสังคม เช่น ความก้าวร้าว หรือตัณหาของบุคคล ซึ่งบุคลิกภาพนี้ฟรอยด์ (Freud) นักทฤษฎีจิตวิเคราะห์ เรียกว่า อภิปรัชญา (Super Ego) แนวคิดนี้เชื่อว่า การควบคุมด้วยการขัดเกลาสังคมไม่ว่าจะกระทำไฉนผลแก่ทุกคนเสมอไป แต่โดยเฉลี่ยแล้วสังคมประสบความสำเร็จในการป้องกันมิให้คนส่วนใหญ่ในสังคมแสดงออก ซึ่งพฤติกรรม อันเกิดจากแรงกระตุ้นทางธรรมชาติส่วนบุคคล ซึ่งก่อให้เกิดความระส่ำระสายในสังคม

3. การขัดเกลาสังคม เป็นการเตรียมบุคคลเข้ารับบทบาทต่าง ๆ ในสังคม (Role Training) แนวคิดนี้มองว่า กระบวนการขัดเกลาสังคมเป็นกระบวนการของสังคม ในอันที่จะทำให้ปัจเจกบุคคลต้องปฏิบัติตามปทัสฐาน (Norms) ของสังคม ที่มาของแนวคิดนี้เกิดจากการมองว่า การที่สังคมจะดำรงโครงสร้างของมันอยู่ได้ก็ด้วยการสรรหาบุคคลต่าง ๆ มาสวมบทบาทต่าง ๆ ในสังคมได้ บุคลิกภาพ (Personality) ของบุคคลและโครงสร้างทางสังคม (Social Structure) จึงเป็นระบบที่แยกต่างหากออกจากกัน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพส่วนบุคคลกับโครงสร้างทางสังคม จึงอาจมีหลายแนวท่าทาง โดยกระบวนการขัดเกลาสังคมจะทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมร้อยให้สองระบบไปด้วยกันได้

ดังนั้น การขัดเกลาสังคม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคคล และเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ ความขัดแย้ง และการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยความมุ่งหมายของการขัดเกลาสังคม ได้แก่

1. การปลูกฝังระเบียบวินัย
2. การปลูกฝังความมุ่งหวังและแรงบันดาลใจ

3. การสอนให้รู้จักบทบาทและทัศนคติต่าง ๆ

4. การสอนให้เกิดความชำนาญหรือทักษะ

เมื่อไรก็ตามที่บุคคลยอมรับค่านิยมจากกลุ่มก็จะมีการเปลี่ยนแปลงบางอย่างเกิดขึ้นในตัวบุคคล การยอมรับค่านิยมเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดขึ้นแห่งตัวตน (Self) และอัตลักษณ์ (Identity) ซึ่งจะมีพร้อมกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม แนวคิดทางสังคมวิทยาของการขัดเกลาทางสังคมเป็นการเตรียมบุคคลเข้ารับบทบาทต่าง ๆ ในสังคม (Role Training) แนวคิดนี้มองว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการของสังคม ในอันที่จะทำให้ปัจเจกบุคคลต้องปฏิบัติตามปทัสถาน (Norms) ของสังคม ที่มาของแนวคิดนี้เกิดจากการมองว่า การที่สังคมจะดำรงโครงสร้างของมันอยู่ได้ก็ด้วยการสรรหาบุคคลต่าง ๆ มาสวมบทบาทต่าง ๆ ในสังคมได้ การขัดเกลาทางสังคมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคคล และเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ในทางสังคมวิทยาจึงให้ความสำคัญกับการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะมนุษย์ไม่ได้มีความเป็นมนุษย์โดยกำเนิด หรือไม่มีพัฒนาการบางอย่างที่จำเป็นต่อการอยู่รอด มนุษย์จึงต้องได้รับการขัดเกลาทางสังคม โดยมีตัวแทนมาพัฒนามนุษย์จากบุคคลทางชีววิทยา (Biological Person) มาเป็นบุคคลทางสังคม (Social Person) โดยการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับคนอื่น ทำให้บุคคลเรียนรู้บทบาท หน้าที่ และค่านิยมทางสังคมของสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ บุคคลนับตั้งแต่เกิดมาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ประกอบอาชีพ จนกระทั่งตายจะต้องผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ซึ่งเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ทางสังคม เพื่อหล่อหลอมความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม แรงจูงใจ และบุคลิกภาพของบุคคลโดยรวม บุคคลแต่ละคนจะเรียนรู้ เพื่อปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐาน จารีตประเพณี และวิถีปฏิบัติต่าง ๆ ของสังคมที่เขาอาศัยอยู่

กล่าวโดยสรุป การขัดเกลาทางสังคมจะหล่อหลอมให้สมาชิกในสังคมมีลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมสอดคล้องกับลักษณะที่สังคมปรารถนา และเห็นว่าเหมาะสมกับบทบาทของบุคคล ทั้งบทบาทที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน และที่มีมาในอนาคต ในความซับซ้อนของกระบวนการนี้ สังคมเป็นแหล่งที่กำหนดรางวัล ข้อห้ามหรือบทลงโทษสำหรับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้ทำหน้าที่ให้การอบรมแก่สมาชิกของสังคมจะสามารถนำรางวัลและข้อห้ามต่าง ๆ เหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมต่อไป สื่อถือเป็นสถาบันหนึ่งที่มีหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคมให้กับเยาวชนในทางอ้อม การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงนำแนวคิดเรื่อง กระบวนการการขัดเกลาทางสังคมมาใช้ศึกษาบทบาทของสื่อใหม่ในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและการขัดเกลาทางสังคมของกลุ่มเยาวชนไทยที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการทูลจิตคอร์ปชั่น

1. ความหมายของการคอร์ปชั่น

นักวิชาการได้ให้ความหมายของ การคอร์ปชั่นไว้คล้ายกัน ดังนี้

ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2543 : 1) อธิบายว่า การคอร์ปชั่น หมายถึง การใช้ตำแหน่งหน้าที่

หรืออำนาจทางราชการและการเมือง เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ หรือหมายถึงการฉ้อโกงเอาสมบัติสาธารณะมาเป็นของตนเอง และพรรคพวก หรือการหาประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งอาจมิใช่เป็นตัวเงิน วิธีการที่ใช้อาจผิดกฎหมายหรือไม่ก็ได้

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2544 : 31) ได้ให้ความหมายของการคอร์รัปชันไว้ว่า เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง หมายถึง การกระทำทุกอย่างที่เป็นไปโดยมิชอบหรือเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัว โดยใช้อำนาจและอิทธิพลที่มีอยู่ในตำแหน่งหน้าที่หรืออาศัยฐานะตำแหน่งพิเศษที่ตนมีอยู่ในกิจการสาธารณะ รวมทั้งการกินสินบนด้วย

ศุภชัย ยาวะประภาษ ผ้าว (2544 : 4-8) ได้ให้ความหมายของการคอร์รัปชันไว้ว่า หมายถึง การปฏิบัติมิชอบ (Corrupt Practices) มีความหมายรวมไปถึงการกินสินบนและใช้อิทธิพลเกินขอบเขต และได้อธิบายความหมายของการคอร์รัปชันโดยแยกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านการใช้ตำแหน่งหน้าที่การงาน คอร์รัปชัน หมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตัวโดยมิชอบ เป็นเรื่องของการรับเงินหรือสิ่งมีค่าเป็นเงินสำหรับการกระทำบางอย่าง ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีหน้าที่จะต้องทำอยู่แล้ว หรือจะต้องงดการกระทำอยู่แล้ว ดังนี้ คอร์รัปชันจึงเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากข้อบัญญัติที่ได้รับมา เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้อง ซึ่งได้แก่ การรับสินบน การใช้ระบบพวกพ้อง และการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินอย่างผิดกฎหมาย

2) ด้านที่กระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม คอร์รัปชัน หมายถึง การกระทำของผู้มีอำนาจที่ถูกชักนำด้วยเงิน หรือสิ่งตอบแทนอื่น ซึ่งไม่เพียงจะมีสิทธิได้รับตามกฎหมาย โดยให้ประโยชน์แก่ผู้ที่ให้สิ่งตอบแทนนั้น ทำให้ผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมได้รับความเสียหาย ซึ่งผลประโยชน์ที่ผู้คอร์รัปชันจะได้รับ ได้แก่ การมีอำนาจหน้าที่ การได้รับการยอมรับนับถือ ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นต้น

3) ด้านกฎหมาย คอร์รัปชันตามกฎหมาย หมายถึง คอร์รัปชันของฝ่ายบริหาร หรือรัฐบาล เกิดขึ้นก็ต่อเมื่อการไหลเวียนของรายรับของรัฐบาลหรือรายได้ประชาชาติไปในทิศทางที่เป็นการเพิ่มความมั่นคงส่วนบุคคลให้กับสมาชิกของรัฐบาลชุดนั้น ๆ ซึ่งนับว่าเป็นการกระทำ ซึ่งผิดกฎหมาย แต่ก็มีนักวิชาการบางคนเห็นว่า ความหมายตามกฎหมายดังกล่าว ไม่มีความครอบคลุมเพียงพอสำหรับกฎหมายไทย คอร์รัปชันจะมีความหมายตรงกับคำว่า การทุจริตในวงราชการ หรือการฉ้อราษฎร์บังหลวง

4) ด้านศีลธรรมคอร์รัปชัน หมายถึง การกระทำซึ่งละเมิดหลักแห่งศีลธรรมในเรื่องต่าง ๆ ธนวุฒิ ดั่งหันชิน (2545 : 12) ได้ให้ความหมายของการคอร์รัปชันไว้ว่า หมายถึง การกระทำของข้าราชการ ซึ่งฉกฉวยเอาประโยชน์อันไม่สมควรจากประชาชนเพื่อตนเอง โดยอาจใช้วิธีการโกง เบียดเบียน ช่มชู้ ริดไถ ขูดรีดค่าธรรมเนียบเกินจริงจากประชาชน เช่น ระบบจ่ายใต้โต๊ะ เพื่ออำนวยความสะดวกหรือได้อภิสิทธิ์พิเศษในการติดต่อราชการ

โดยสรุป การคอร์รัปชัน หมายถึง การแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นการทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งเจ้าพนักงานของเป็นผู้กระทำ เช่น เรียก รับ หรือยอมสินบน หรือการใช้ตำแหน่งหน้าที่ หรือเข้ามามีส่วนได้เสีย เพื่อประโยชน์ตนหรือผู้อื่น

2. ค่านิยมที่ส่งผลให้เกิดคอร์รัปชัน

ค่านิยมเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดการคอร์รัปชัน โดยอาจแบ่งค่านิยมที่เป็นเหตุให้เกิดการคอร์รัปชันของคนในสังคมออกได้เป็น 4 หมวดใหญ่ ๆ ตามลักษณะของสังคมไทย ดังนี้ (พุทธชาต สุธีวสินนท์, 2551 : 12-14)

1) ค่านิยมในสังคมอุปถัมภ์ ในความเป็นจริงนั้น ระบบอุปถัมภ์มีสภาพเป็นกลาง ดังนั้นระบบอุปถัมภ์จะส่งผลให้เกิดคุณหรือโทษ จึงขึ้นอยู่กับ การนำไปใช้ของคนในสังคม อาจกล่าวได้ว่าในทุก ๆ ระบบของสังคมจำเป็นต้องมีระบบอุปถัมภ์เป็นตัวเชื่อมประสานอยู่ และในสังคมไทยเช่นกัน หากไม่มีระบบอุปถัมภ์เสียเลย สังคมไทยอาจจะอยู่ไม่ได้ เพราะจะกลายเป็นสังคมที่เห็นแก่ตัว และคนในสังคมขาดการพึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามต้องยอมรับว่า ค่านิยมในสังคมอุปถัมภ์ที่ใช้อย่างไม่ถูกต้องเป็นสาเหตุสำคัญของการฉ้อราษฎร์บังหลวง ทั้งในวงราชการเมืองและในวงราชการ อาทิจ

(1.1) ค่านิยมคณานิยม ค่านิยมในระบบอุปถัมภ์มักนำไปสู่การเล่นพรรคเล่นพวก จึงเป็นเหตุให้ข้าราชการยึดถือประโยชน์ของพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ภายในระบบจะยึดโยงกันเป็นเครือข่ายอุปถัมภ์ตามความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ดังที่คงเคยได้ยินคำกล่าวที่คุ้นเคย เช่น คนของใคร เส้นใครเส้นมัน นายขึ้นก็ขึ้นทั้งสาย เป็นต้น หรือแม้แต่เรื่องการเลื่อนขั้นหรือการให้ความดีความชอบที่พิจารณาว่าบุคคลใดเป็นพวกพ้องมากกว่าการพิจารณาความรู้ความสามารถหรือผลงาน หรือการละเลยการกระทำผิดของคนรู้จัก ครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือคนที่ให้ผลประโยชน์แก่ตน คือมิได้มองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำผิดต่อชาติบ้านเมือง

(1.2) ค่านิยมน้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า สังคมไทยมีความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ที่ชัดเจนมาก ลักษณะของการอุปถัมภ์จะอยู่ในลักษณะ น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า เพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งกันและกัน อาทิ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับลูกน้อง ข้าราชการการเมืองกับข้าราชการประจำ ประชาชนกับข้าราชการ ประชาชนกับนักการเมือง ต่างฝ่ายต่างต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน และมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่างตอบแทนทั้งในด้านวัตถุและจิตใจโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรม

(1.3) ค่านิยมกตัญญูนิยม ข้อดีประการหนึ่งของระบบอุปถัมภ์ คือการส่งเสริมให้เกิดค่านิยมของความกตัญญูรู้คุณค่า อันเป็นเหตุให้คนที่เคยได้รับการช่วยเหลือมีความปรารถนาที่จะตอบแทนคนที่ทำความดีให้กับตน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีงามหากกระทำอย่างเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามค่านิยมดังกล่าวส่งผลให้เกิดการส่งเสริมการคอร์รัปชันขึ้นด้วย เช่น การละเมิดกฎเกณฑ์ระเบียบของข้าราชการเพื่อช่วยเหลือผู้มีพระคุณ การจำใจต้องรับเด็กฝากเด็กเส้น การช่วยเหลือผู้กระทำผิด เพราะตนเองเคยได้รับความช่วยเหลือจากผู้นั้นมาก่อน เป็นต้น

2) ค่านิยมในสังคมธนานิยม สังคมไทยอยู่ภายใต้ระบบธนาธิปไตย คือ อธิปไตยที่เกิดจากเงิน หากใครมีเงินจะสามารถเป็นใหญ่ได้ สังคมปัจจุบัน กลายเป็นสังคมที่เห็นเงินเป็นใหญ่ สังคมวัตถุนะกันที่เงิน โดยไม่สนใจว่าจะได้มาด้วยวิธีใดก็ตาม ค่านิยมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อระบบราชการอย่างใหญ่หลวง เพราะข้าราชการได้รับเงินเดือนน้อย การปรับเงินข้าราชการยังไม่ขนรับกับดัชนีค่าครองชีพ เมื่อบวกกับค่านิยมยกย่องคุณค่าเงินตราของคนในสังคม ยิ่งทำให้ข้าราชการเกิดความปรารถนาอยากได้เงินทอง วัตถุประสงค์เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในชีวิตจนเท่าเทียมกับ

ผู้อื่นในสังคม ในขณะที่ช่องทางที่เอื้ออำนวยและง่ายต่อการได้มา ซึ่งทรัพย์สินคือ การคอร์รัปชันนั่นเอง
ค่านิยมในสังคมธนานิยม อันเป็นเหตุให้เกิดการคอร์รัปชัน อาทิ

(2.1) ค่านิยมยกย่องเงินมากกว่าความดีและความถูกต้อง ปัจจุบันเรียกได้สังคมไทย
เป็นสังคมที่เงินเป็นใหญ่กว่ากฎ เพราะเงินสามารถแลกกับความถูกต้องได้ ค่านิยมสังคมยกย่องสรรเสริญ
คนรวยมากกว่าคนจนที่กระทำความดี โดยไม่สนใจว่าจะได้เงินนั้นโดยวิธีใด ส่งผลให้คนในสังคมมุ่ง
แสวงหาความมั่งคั่งให้กับตนเองอย่างไม่จำกัดวิธี เพื่อให้ได้เงินเร็วที่สุด และง่ายที่สุด โดยขาดความ
ตระหนักในจริยธรรม เรื่องความซื่อสัตย์ เพราะคิดว่าคนที่ซื่อสัตย์มักจะไม่มีการเรียกรับและยากจน จึงต้อง
กลายเป็นผู้ที่คนในสังคมดูถูกดูแคลน

(2.2) ค่านิยมยกย่องวัตถุ ชื่อเสียงเกียรติยศ ตลอดประวัติศาสตร์ สังคมไทยมี
การแบ่งชนชั้นวรรณะอย่างชัดเจนในภาคปฏิบัติ คนในสังคมส่วนใหญ่ยอมจำนนต่อเกียรติที่ได้มาจาก
ชาติตระกูล และความมั่งคั่ง เมื่อบวกกับกระแสวัตถุนิยมและเสรีนิยม คนไทยส่วนใหญ่จึงแสวงหา
ผลประโยชน์ให้กับตนเอง เพื่อยกระดับฐานะของตนให้เท่าเทียมกับคนที่มั่งคั่งในสังคม จนกลายเป็น
ความละโมภและความเห็นแก่ตัวที่สร้างความเสียหายแก่ส่วนรวม โดยสังคมพยายามให้เหตุผล
สนับสนุนการกระทำเช่นนี้ ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เพราะมีค่านิยมที่เห็นว่าถ้าใครสามารถโกงผู้อื่นได้มาก
โดยผู้อื่นไม่สามารถทำอะไรเขาได้ คนผู้นั้นเป็นคนที่มีฉลาดและสังคมที่มีคนที่ทำเช่นนั้นมากจะเป็น
สังคมที่ฉลาดด้วย

(2.3) ค่านิยมปฏิบัตินิยมมากกว่าหลักการนิยม สังคมไทยยึดค่าปฏิบัตินิยม
มากกว่าหลักการนิยม โดยมีความเห็นว่าสิ่งใดที่ทำแล้วตนเองได้รับประโยชน์มากกว่าจะเลือกทำสิ่งนั้น
ส่งผลให้การคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ทำได้ หากทำแล้วตนเองได้ประโยชน์ แม้จะทำในสิ่งที่ถูกต้องต้องหรือ
ทำด้วยวิธีการไม่ถูกต้อง หรือทำไม่ถูกต้องก็ปฏิบัติตาม ค่านิยมเช่นนี้ทำให้เกิดการละเลยที่จะตระหนัก
ถึงผลเสียของการคอร์รัปชันที่ในที่สุดจะตกแก่ระบบราชการ ประชาชน และสังคมโดยรวม

3) ค่านิยมในสังคมรู้จักตัวรอดเป็นยอดดี สาเหตุของความล้มเหลวในการ
ปราบปรามคอร์รัปชันประการหนึ่ง คือ การที่คนในสังคมยึดค่านิยม รู้จักตัวรอดเป็นยอดดีหรือ
การรู้จักเอาตัวรอดจากสถานการณ์ร้ายต่าง ๆ โดยใช้ทุกวิถีทางไม่ขึ้นกับทางนั้นถูกต้อง ชอบธรรม
หรือไม่ ขอเพียงทำให้ชีวิตตนเองพ้นภัยหรือได้รับประโยชน์อื่น ๆ ถือว่าเป็นทางเลือกที่ฉลาดแล้ว เห็น
ค่านิยมนี้ถูกถ่ายทอดผ่านทางวรรณกรรมที่ยึดว่า เป็นภูมิปัญญาไทย เช่น ผ่านทางตัวละครหนึ่งที่ชื่อว่า
ศรีธนชัย ซึ่งเป็นเรื่องราวที่มีมานานับตั้งแต่รุ่นปู่รุ่นย่าเป็นต้นมา จนกระทั่งปัจจุบันและปรากฏในระบบ
การศึกษาที่ทำให้คนในสังคมไทยได้ซึมซับ รับเอาและยกย่องศรีธนชัยว่าเป็นคนที่ฉลาด เก่งกล้า
เจ้าเล่ห์ และสามารถทำทุกอย่างเพื่อประโยชน์ของตนเอง ค่านิยมในสังคมรู้จักตัวรอดเป็นยอดดี
ที่เป็นสาเหตุให้เกิดการคอร์รัปชันทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิ

(3.1) เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม โดยปกติแล้วการว่ายน้ำทวนน้ำ ย่อมยากลำบาก
และอาจไปไม่ถึงฝั่ง แต่การว่ายตามน้ำตามง่ายสบาย และถึงฝั่งอย่างปลอดภัยกว่า เช่นเดียวกับระบบ
การคอร์รัปชันที่ฝังลึกในระบบราชการและระบบการเมือง มักจะเป็นเหตุให้ข้าราชการใหม่ ซึ่งกำลังเป็น
คนไฟแรง มีอุดมการณ์ มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำงาน ต้องถูกถ่วงดึงด้วยอิทธิพลของระบบกินตามน้ำ
คนที่ว่ายทวนกระแสไม่ไหวจะกลายเป็นแกะดำ ที่คนอื่นไม่คบด้วย จนในที่สุดต้องหลุดออกจากระบบ

ไป ในขณะเดียวกัน คนอีกจำนวนไม่น้อยตัดสินใจยอมทำตามระบบให้หมดไปได้ トラบเท่าที่ค่านิยม
เข้าเมืองตาหลัว ต้องหลิวตาตาม ยังคงมีอิทธิพลต่อข้าราชการรุ่นใหม่ ๆ อยู่

(3.2) ค่านิยมอย่าแกว่งเท้าหาเสี้ยน การที่คอร์รัปชันยังเป็นมะเร็งร้ายเรื้อรังใน

ระบบราชการและระบบการเมือง สาเหตุบางประการหนึ่งเนื่องจากไม่มีใครกล้าเป็นพยานโจทก์
มีการวิเคราะห์ไว้ว่าการนำตัวพยานบุคคลมาขึ้นศาลนั้นเป็นการยาก เนื่องจากธรรมเนียมประเพณี
ของคนไทยนั้น มีคำพังเพยอยู่ว่า กินขี้หมาดีกว่าขึ้นศาล อย่าแกว่งเท้าหาเสี้ยน และบ้านเมืองไม่ใช่
ของเราคนเดียว ใครกินใครโกงก็ช่างหัวมัน หรือหากโจทก์พิสูจน์ไม่ได้ว่าจำเลยผิดจริง อาจถูกฟ้อง
กลับในฐานะหมิ่นประมาทได้ ทางทางจึงไม่จับคนผิดมาลงโทษได้ แม้จะมีตัวบทกฎหมายที่เข้มงวด
เพียงใดก็ตาม

(3.3) ค่านิยมประนีประนอม สังคมไทยมีลักษณะปฏิบัติการนิยมมากกว่า

อุดมการณ์นิยม ซึ่งสะท้อนออกมาชัดเจน เช่น การที่โดยทั่ว ๆ ไป คนไทยไม่ชอบการตัดสินปัญหา
ในลักษณะโง่งมผาดตลก แต่จะนิยมการผ่อนปรน รอบคอบ เข้าหากันเมื่อมีกรณีขัดแย้งไม่ว่าจะเป็น
ในครอบครัว ในที่ทำงาน หรือในระดับประเทศชาติก็ตาม การประนีประนอมเป็นลักษณะที่อาจเกิดมา
จากประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้ของชาติในหลายยุคหลายสมัย เพราะหากดูจากเหตุการณ์วิกฤตการณ์
ต่าง ๆ หลายเหตุการณ์ คนไทยแก้ปัญหาข้อขัดแย้งโดยไม่นิยมการโต้แย้งด้วยการนำเอาเหตุผล
ข้อเท็จจริงมาอภิปรายหักล้างกัน แต่จะนิยมความราบรื่นในการเจรจา เพื่อมุ่งรักษาหน้า รักษาศักดิ์ศรี
ของกันและกัน หลายครั้งการประนีประนอมเป็นเหตุให้เสียเปรียบ เพราะไม่กล้าตัดสินใจแตกหักใน
เรื่องสำคัญ ๆ และทำให้เกิดผลเสียหายตามมา

4) ค่านิยมในสังคมอำนาจอุปถัมภ์ ในสมัยอยุธยา อาชีพที่ถือว่ามีเกียรติและศักดิ์ศรี
มากที่สุด คือ อาชีพรับราชการ บุคคลที่เป็นข้าราชการจะอยู่ในฐานะผู้ปกครอง ซึ่งเต็มเปี่ยมไปด้วย
อำนาจ เกียรติยศ ยศถาบรรดาศักดิ์ ชื่อเสียง ข้าทาสบริวาร และมีเสถียรภาพในการดำเนินชีวิต
ข้าราชการในอดีตถืออยู่ในฐานะเป็น นาย ของประชาชน เนื่องจากมีฐานะทางสังคมสูงกว่าประชาชน
ตามการกำหนดโดยระบบศักดินา ประชาชนซึ่งเป็นชนชั้นผู้ถูกปกครองต่างให้ความเคารพยำเกรง
ข้าราชการ เพราะเป็นผู้ปกครองที่มีอำนาจในการให้คุ้มและโทษได้ แม้ในปัจจุบันข้าราชการจะมี
สถานะและสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงมีลักษณะความคิดและการปฏิบัติเช่นสมัยเดิมหลงเหลือไว้
ให้เห็นอยู่บ้าง ค่านิยมในสังคมอำนาจนิยมที่ส่งผลให้เกิดการคอร์รัปชัน อาทิ

(4.1) ค่านิยมใช้อำนาจเรียกค่าน้ำร้อนน้ำชา ค่านิยมของสังคมไทยที่ปลูกฝังกันมา

ว่า โตขึ้นขอให้เจ้าคนนายคน มีส่วนสำคัญที่ทำให้ข้าราชการในอดีตไม่มีสำนึกว่า การเข้ารับ
ราชการ คือ การเข้าไปรับใช้ประชาชน แต่กลับมีความคิดของตนมีอำนาจเหนือประชาชน โดยเฉพาะ
ประชาชนในท้องถิ่นชนบท เนื่องจากในระบบราชการเป็นแหล่งรวมของบุคคลที่มีความรู้มากกว่า
ประชาชนชาวชนบท ค่านิยมที่ต้องการเป็นเจ้าคนนายคนของข้าราชการ อาจแสดงออกโดยการทำตัว
เป็นผู้รู้ดีกว่าประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดการยอมรับและยกย่องว่าเป็นชนชั้นปกครอง

(4.2) ค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจ สังคมไทยยกย่องและเกรงกลัวผู้มีอำนาจ จะเป็นได้
จากระบบศักดินาหรือระบบราชการ อำนาจจะขึ้นอยู่กับชั้นหรือตำแหน่ง เช่น รัฐมนตรี ยศทหาร

ยศตำรวจ ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดอำเภอ นายอำเภอ เป็นต้น ยังมีตำแหน่งสูงยิ่งมีอำนาจมาก และจะยังได้รับการยอมรับยกย่องมากขึ้น จนสามารถกล่าวได้ว่าอำนาจสามารถดลบันดาลให้มีทรัพย์สินเงินทอง บริวาร ตำแหน่ง ฯลฯ ค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจอาจนำไปสู่ค่านิยมในการประจบสอพลอ เกิดการทำงานแบบผักชีโรยหน้า เพื่อให้เจ้านายเกิดความพึงพอใจ และเพื่อตนเองจะได้รับความดีความชอบ โดยไม่สนใจว่าสมเหตุสมผลและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนหรือไม่ ข้าราชการชั้นผู้น้อยตระหนักดีว่า ระเบียบกฎเกณฑ์นั้นมาที่หลัง ความปรารถนาของเจ้านาย ค่านิยมที่ให้คุณค่าในสิ่งที่ผิดเหล่านี้ ส่งผลกระทบให้คนในสังคม ต้องเดินอยู่บนเส้นทางที่ลำบากยิ่ง เพราะเขาไม่สามารถเดินอยู่บนเส้นทางแห่งความถูกต้องได้อย่างมั่นคง เพราะเส้นทางนั้นคนในสังคมไม่ยอมรับ เช่น เขาไม่สามารถได้รับการยกย่องให้เกียรติ หากเขาเป็นข้าราชการที่ซื่อสัตย์แต่ยากจน เขาจะไม่สามารถทำธุรกิจใด ๆ ได้อย่างประสบความสำเร็จ หากไม่เรียนรู้ที่จะจ่ายค่าน้ำร้อนค่าน้ำชาบ้าง และเขาอาจจะอยู่ตำแหน่งเดิมตลอดชีวิต เพียงเพราะเขาไม่ได้เล่นพรรคเล่นพวกกับหัวหน้างาน ฯลฯ ค่านิยมสังคมเช่นนี้ ส่งผลให้ไม่มีผู้ใดกล้าหาญเพียงพอที่จะยืนหยัดอยู่ในความถูกต้องชอบธรรมได้ เพราะในที่สุดจำต้องไหลไปกับระบบ กลายเป็นคนที่กระทำความผิดตามกฎหมายไป เพียงเพื่อที่จะอยู่รอดและได้รับการยอมรับจากคนในสังคม ค่านิยมต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลให้การคอร์รัปชันกลายเป็นเนื้อร้ายในสังคมที่คนในสังคมจำนวนไม่น้อยปล่อยให้เกิดขึ้น และไม่มีความเดือดเนื้อร้อนใจอย่างรุนแรงที่จะตัดมันทิ้งไป สังคมที่ให้คุณค่าผิด ๆ เช่นนี้ จึงเป็นอุปสรรคอย่างมากในการที่ใครสักคนจะยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม จะนำพาชีวิตของประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

3. ประเภทของการคอร์รัปชัน

นักวิชาการไทยหลายท่าน ได้กล่าวถึงรูปแบบการคอร์รัปชันในประเทศไทยไว้ดังนี้

ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2546 : 2-3) ได้กล่าวว่า คอร์รัปชันมี 4 ประเภท ดังนี้

1) ระบบส่งส่วย (Syndicate Corruption) เป็นรูปแบบการคอร์รัปชันที่ข้าราชการชั้นผู้น้อยเป็นผู้เก็บรวบรวมสิ่งตอบแทน อาจเป็นสิ่งของ หรืออาจเป็นตัวเงิน เช่น ภาษีที่ไม่เป็นทางการ ค่าตอบแทนแทรกธุรกิจผิดกฎหมาย หรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วรวบรวมไว้ที่กองกลาง หลังจากนั้นได้แจกจ่ายรายได้ส่วยไปยังข้าราชการทั้งระดับสูง และระดับล่าง ไปยังกรม กอง แหล่งสำคัญ เช่น ที่ดิน ตำรวจ ศาลการ

2) กินตามน้ำ การจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement Kickbacks) เป็นรูปแบบการคอร์รัปชันที่ข้าราชการใช้ผ่านการจัดซื้อจัดจ้าง วิธีการนี้อาจทำได้โดยการซื้อสินค้าในราคาสูงกว่าท้องตลาด แต่อยู่ในราคากลางของราชการ หรือร้านค้าอาจลดราคา แต่ออกใบส่งของตามราคาที่ขายให้กับรัฐในกรณีการจ้างมีลักษณะเช่นเดียวกับการจัดซื้อ วิธีการนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สิบบนการจัดซื้อจัดจ้าง แหล่งที่สำคัญได้แก่ สาธารณสุข ศึกษาธิการ เกษตร มหาตไทย และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นระดับต่าง ๆ เป็นต้น

3) การจ่ายสินบนเพื่อให้ได้การผูกขาดกิจการบางประเภทที่ต้องได้สัมปทานจากรัฐบาล และเพื่อคงสภาพการผูกขาดนั้นไว้ โดยการจ่ายสินบนเป็นการจ่ายประจำให้ข้าราชการหลายระดับ ในบางกรณีจ่ายทั้งกรม ตัวอย่างเช่น กระทรวงการคลัง

4) การคอร์รัปชัน การประมูลโครงการ มีวิธีการหลายวิธีการ แต่โจ่งแจ้งที่สุด คือ การฮั้วกันระหว่างกลุ่ม ผู้เสนอประมูล เพื่อควบคุมการประมูลแล้วมีข้อตกลงเวียนกันเป็นผู้ชนะประมูลเป็นคราว ๆ ไป แหล่งสำคัญ เช่น คมนาคม กลาโหม มหาดไทย เป็นต้น

นวนน้อย ตรีรัตน์ (2546 : 24-25) ได้แบ่งรูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) การทุจริตของข้าราชการประจำในกระบวนการปกครอง โดยการใช้อำนาจรัฐเพื่อผลประโยชน์ทางการเงิน

2) การทุจริตในแวดวงการเมือง จากการที่นักการเมืองใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งเพื่อหาผลประโยชน์ทางการเงินหรือทางด้านการเมือง อาจแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

(2.1) การใช้อำนาจในการอนุญาตให้ละเว้นจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบของรัฐเพื่อลดต้นทุนการทำธุรกิจ กรณีนี้สามารถเกิดขึ้นได้จากเรื่องที่มีระดับความรุนแรงต่ำ เช่น การจ่ายสินบนให้ตำรวจ เมื่อทำผิดกฎจราจร ไปจนถึงเรื่องที่มีระดับความรุนแรงสูง เช่น การจ่ายสินบนเพื่อให้มีการคุ้มครองธุรกิจที่ผิดกฎหมายต่าง ๆ

(2.2) การใช้อำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ในรูปของสิ่งของและบริการหรือสิทธิให้แก่เอกชน เช่น การออกใบอนุญาตการประกอบธุรกิจ การให้สัมปทาน และการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

(2.3) การใช้อำนาจในการสร้างอุปสรรคในการให้บริการแก่ภาคประชาชน และภาคธุรกิจ เช่น การสร้างความล่าช้าในการให้บริการ เพื่อให้มีการจ่ายเงินค่าน้ำร้อนน้ำชา

พุทธชาติ สุธีวสินนท์ (2551 : 12-14) ได้ให้การอธิบายเพิ่มเติมว่า รูปแบบการคอร์รัปชันการทุจริตของข้าราชการประจำในกระบวนการปกครอง โดยการใช้อำนาจรัฐ เพื่อผลประโยชน์ทางการเงิน สามารถพบเห็นได้ง่าย กระบวนการและวิธีการไม่ซับซ้อนแต่อย่างใด แต่การคอร์รัปชันในรูปแบบที่ 2 มักมีการดำเนินการอย่างสลับซับซ้อนเป็นเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อสร้างอำนาจในการผูกขาดให้กับกลุ่มธุรกิจ โดยอำนาจในการผูกขาดจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนเกินหรือกำไรที่มากผิดปกติ และกระบวนการในการแสวงหาค่าเช่า (Rent Seeking) หรือกระจายผลประโยชน์มักจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันไปด้วย โดยกระบวนการเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันและความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

ประเภทที่สอง มีความซับซ้อนมากกว่าประเภทแรก เพราะว่าเป็นการคอร์รัปชันที่เกิดจากการทับซ้อนของผลประโยชน์ หรือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์สาธารณะและผลประโยชน์ส่วนบุคคล ที่เห็นกันเสมอ ๆ คือ รายได้ ซึ่งนักการเมืองและพรรคพวก เพื่อนพ้องได้รับการตั้งราคาสินค้าหรือบริการ ซึ่งพวกเขาทำการผลิตอยู่ในราคาสูง เนื่องจากเป็นธุรกิจผูกขาดหรือกึ่งผูกขาด ตัวอย่างเช่น บริษัท ก. ได้สัมปทานจากรัฐทำธุรกิจโทรศัพท์มือถือ และรัฐให้สัมปทานบริษัทไม่กัแห่งให้ทำธุรกิจนี้ ดังนั้นบริษัท ก. จึงสามารถคิดค่าบริการเป็นรายเดือน (Retaining Fees) นอกเหนือจากค่าโทรศัพท์จริง ๆ ในอัตราสูงกว่าที่เก็บกันในประเทศอื่น ๆ นี่หมายความว่า บริษัท ก. สามารถทำกำไรได้มากจนข้าวของของบริษัทเขยิบฐานะเป็นมหาเศรษฐีหมื่นล้านได้ในเวลาประมาณ 5 ปี อีกตัวอย่างหนึ่งที่พบเสมอ ๆ คือ การได้ชนะประมูลโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่จากภาครัฐ เพราะผู้ชนะประมูลมี

พรรคพวกเป็นนักการเมือง หรือบริษัทที่ชนะประมูลมีนักการเมืองร่วมหุ้นอยู่เป็นหุ้นลม การชนะประมูลดังกล่าวด้วยอิทธิพลทางการเมือง จะส่งผลให้บริษัทผู้ชนะประมูลสามารถหาทำไรเกินควรได้ การคอร์ปชั่นในโครงการขนาดใหญ่ ภาครัฐได้กลายเป็นแหล่งหารายได้จากการคอร์ปชั่นที่สำคัญของนักการเมือง และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง

ส่วนในกรณีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อแยกให้เห็นเด่นชัด สามารถอธิบายช่องทางคอร์ปชั่นได้ดังนี้

- 1) การใช้อำนาจรัฐอนุมัติ อนุญาตการประกอบการ หมายถึง การทำสัญญาจ้างหรือให้สัมปทานในการกิจการของรัฐ โดยเอกชนสามารถดำเนินการของรัฐได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในกรณีนี้อาจหาช่องทางให้เฉพาะพรรคพวกของผู้บริหาร โดยใช้วิธีการต่าง ๆ หรือให้สัมปทานกับผู้สนับสนุนผู้ในการสมัครรับเลือกตั้งจนประสบความสำเร็จ ผู้มีอำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) การทำผิดระเบียบ ผิดกฎหมาย ผิดขั้นตอน หมายถึง การใช้ตำแหน่งหน้าที่ฝ่าฝืนระเบียบ หลีกเลียงกฎหมาย หรือข้อบังคับ หรือพยายามเปลี่ยนแปลงระเบียบ เพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อตนเอง หรือพวกพ้อง การขอปรับเปลี่ยนหรือแก้ข้อบังคับงบประมาณ เป็นต้น
- 3) การสร้างอุปสรรคในการบริหาร เพื่อเรียกเก็บค่าตอบแทน หมายถึง ความพยายามที่จะปฏิบัติงานให้ล่าช้า เพื่อให้ดูประหนึ่งว่างานที่ทำมีความยาก ต้องผ่านหลายขั้นตอน มีการตรวจสอบโดยคณะบุคคล แต่ถ้าต้องการให้เร็วขึ้นก็สามารถทำได้ ถ้ามีค่าตอบแทนเป็นพิเศษ
- 4) การละเว้นการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หมายถึง การใช้อำนาจที่ตนมีอยู่ให้ละเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายได้เป็นกรณีพิเศษ โดยอาจจะใช้ช่องทางที่เป็นช่องว่างของกฎหมาย ช่องว่างของระเบียบ หรือการตีความที่ให้ประโยชน์ต่อตนเอง หรือเป็นประโยชน์ต่อเครือญาติ
- 5) การรับสินบนเพื่อให้การคุ้มครองธุรกิจผิดกฎหมาย หมายถึง การให้มีการกระทำที่ผิดระเบียบ หรือผิดกฎหมายได้ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้ การให้บริการไม่ใช้มาตรฐานเดียวกัน ตำแหน่งที่สามารถให้คุณให้โทษต่อผู้ปฏิบัติ
- 6) การรับค่าคอมมิชชั่น หมายถึง การรับประโยชน์จากการติดต่อหรือการจัดซื้อสิ่งของ หรือจากค่าแรง ค่าแรงต่างด้าว
- 7) การทับซ้อนผลประโยชน์ หมายถึง การหาประโยชน์ร่วมกันระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ส่วนภูมิภาคกับส่วนท้องถิ่น หรือส่วนท้องถิ่นกับส่วนท้องถิ่น
- 8) การหาผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์กับข้าราชการ หมายถึง การมีผลประโยชน์ร่วมกันในกิจกรรมบางประเภท โดยใช้อำนาจของตำแหน่ง หรือเอื้อประโยชน์ให้บางกลุ่มเป็นกรณีพิเศษ เช่นการอนุมัติการจ่ายเงินทั้งที่งานยังไม่เสร็จสมบูรณ์
- 9) การแทรกแซงการประมูลงาน หมายถึง การใช้อำนาจเพื่อให้บริษัทของเพื่อนหรือญาติให้มีโอกาสได้รับงาน หรือให้โอกาสผู้เสนอประโยชน์ได้ประมูลงานในราคาที่สูงสุดที่กฎหมายกำหนดไว้ มีการปิดงานเพื่อรับผลประโยชน์
- 10) การจัดซื้อจัดจ้าง หมายถึง การเรียกรับผลประโยชน์ หรือค่าตอบแทนจากการจัดซื้อพัสดุ การจัดซื้อครุภัณฑ์ การจ้างทำสิ่งของ โดยมีการตกลงราคาระหว่างผู้มีอำนาจกับร้านค้าหรือกับผู้รับจ้างโดยจ่ายเงินน้อยกว่าหลักฐานการรับเงิน

4. มูลเหตุของการคอร์รัปชัน

สุธี อากาศฤกษ์ (2545 : 27-28) ได้แบ่งมูลเหตุของการทุจริตและประพฤตินิชอบใน
วงราชการไว้ 8 ประการ ได้แก่

1) ความเห็นในหลักการเกี่ยวกับสรีระอันเป็นองค์ประกอบของความผิด (Anatomy of Corruption) ได้แก่ โอกาส สิ่งจูงใจ ความเสี่ยงภัย และความประพฤติของตน ผู้จะกระทำความผิด มักจะต้องไตร่ตรองก่อนว่ามีช่องทางหรือโอกาส ตลอดจนมีสิ่งจูงใจ คือ ประโยชน์กับไม่ต้องเสี่ยงภัย หรือมีการเสี่ยงภัยน้อย แล้วจึงถึงขั้นการตัดสินใจ ซึ่งเป็นเรื่องของความประพฤติ หากปราศจาก ความซื่อสัตย์สุจริตก็ย่อมจะกระทำการทุจริต

2) เศรษฐกิจและการครองชีพ หากรายได้ เงินเดือน หรือค่าจ้างไม่เพียงพอ ข้าราชการ หรือพนักงานของรัฐอาจกระทำการทุจริต เพื่อการครองชีพของตนเองและครอบครัวได้

3) ความผันผวนและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นเหตุให้เกิดช่องว่างในการบริหาร งานของรัฐบาล ขาดการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ต่อเนื่อง ขาดการติดตามผล เกิดความหละหลวมใน การปกครองบังคับบัญชา ส่งผลกระทบต่อเหตุแวดล้อมกรณีอื่น ๆ จนเป็นช่องทางหรือโอกาสให้มีการ แสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายขึ้นได้โดยง่าย

4) กรณีแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมเกี่ยวกับการแสดงออกในทางฟุ่มเฟือย รับเลี้ยงดู และการเอาแบบอย่างกันในเรื่องของการบริการของรัฐที่ต้องมีค่าตอบแทนเป็นส่วนตัว เป็นผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจวางตัวเป็นกลาง และให้ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย เพราะความสำนึก ในเรื่องของบุญคุณที่รับประโยชน์หรือรับการเลี้ยงดู

5) การบริหารงานที่ขาดประสิทธิภาพ เกิดช่องว่างในการปกครองบังคับบัญชาหรือ เกิดความหละหลวมในการปกครองบังคับบัญชา เป็นผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐขาดระเบียบวินัย เป็น หนทางนำไปสู่การทุจริตและประพฤตินิชอบ

6) กฎหมายหรือระเบียบมีช่องว่างหรือมีข้อบกพร่อง เปิดโอกาสให้ทุจริตและประพฤติ นิชอบในวงราชการได้

7) การมีตำแหน่งหน้าที่เอื้ออำนวยต่อการกระทำความผิด เพราะมีอำนาจหน้าที่ให้คุณ ให้โทษ อนุมัติ อนุญาต หรือให้สัมปทาน หรือออกคำสั่งใด ๆ อาจเรียกหรือรับประโยชน์เป็นการตอบ แทนได้

8) การตกอยู่ในภาวะแวดล้อมและอิทธิพลของผู้ทุจริตหรือมูลเหตุจูงใจอื่น ๆ ทำให้ต้อง ทุจริต เพราะความเกรงกลัวหรือถูกบังคับ

อุทัย หิรัญโต (2519 : 10) ได้ระบุถึงสาเหตุที่ข้าราชการกระทำการคอร์รัปชันไว้ดังนี้

1) ความจำเป็นในทางเศรษฐกิจ รายรับจากการรับราชการไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย

2) ความบกพร่องของระบบบริหารราชการ เกิดจากการที่ให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจ แก่ข้าราชการมากเกินไป ตลอดจนการให้อำนาจกึ่งตุลาการ (Quasi Judicial Power) แก่ฝ่าย ปกครองมากเกินไป ขั้นตอนราชการมีมากเกินไป กฎหมาย ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับต่าง ๆ ไม่ รัดกุมหรือไม่มีการรักษาให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผน และข้อบังคับกันอย่างจริงจัง ตลอดจนการเพิ่มขึ้นของบริการต่าง ๆ และบริการนั้นประชาชนไม่พึงพอใจ ถ้าหากหน่วยงานของรัฐ

จัดบริการให้ไม่เพียงพอหรือมีวิธีปฏิบัติที่ล่าช้าไม่ทันกาล ประชาชนก็มักจะพร้อมหยิบยื่นของกำนัลให้แก่ผู้ปฏิบัตินั้นเสียด้วย เพื่อซื้อความสะดวก

- 3) ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องในสังคมด้วยการแสดงออกในมีความมีฐานะทางเศรษฐกิจ และค่านิยมทางสังคม (Social Value) ของคนไทย
- 4) การมีอิทธิพลของนักการเมืองและความอ่อนแอของระบบการเมือง
- 5) อิทธิพลของภริยาของข้าราชการ
- 6) ความจำเป็นบีบบังคับให้เอาอย่าง
- 7) ผู้บังคับบัญชาไม่กวัดจั่นหรือบกพร่องต่อหน้าที่

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารรณรงค์

ในปัจจุบันการรณรงค์ถูกนำมาใช้ เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก โดยการรณรงค์เริ่มมีบทบาทครั้งแรกในประเทศโลกที่ 3 เมื่อศตวรรษที่ 19 (1960-1970) เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดแก่สมาชิกของสังคม ซึ่งอาจเป็นเพียงของกลุ่มสังคม ชุมชนขนาดเล็ก ไปจนถึงประชากรทั้งหมดของประเทศ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต้องอาศัยพลังของมวลชนไม่เฉพาะปัจเจกบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การทำรณรงค์จึงมีแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารรองรับอยู่มากมาย (กิตติ กันภัย, 2543)

1. ความหมายของการรณรงค์

Schramm (อ้างถึงใน กิตติ กันภัย, 2543 : 227) กล่าวว่า 1) เราต้องมองว่า การรณรงค์ทั้งมวลวางอยู่บนฐานของความเข้าใจชีวิต ความเชื่อ และทัศนคติของชาวบ้าน รวมทั้งปัจจัยทางสังคมต่าง ๆ ที่มีส่วนกำหนดวิถีชีวิตของเขา 2) เราต้องวางแผนใช้การสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face to Face Communication) โดยอาศัยทีมงานภาคสนาม (Field Workers) หรือคนอื่น ๆ และ 3) เราต้องใช้ช่องทางการสื่อสารแบบผสมผสาน ที่แต่ละช่องทางต้องถูกกำหนดให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการแจ้งของการกำหนดข้อมูลข่าวสารในแต่ละคราว

ณรงค์ สมพงษ์ (อ้างถึงใน เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548 : 357) กล่าวว่า การรณรงค์ คือ วิธีการดำเนินการที่จะสร้างความร่วมมือในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อนำไปสู่การยอมรับวิธีปฏิบัติ ให้แพร่กระจายออกไปอย่างกว้างขวาง และต่อเนื่องในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง

เกศินี จุฑาวิจิตร (2548 : 220) กล่าวว่า การรณรงค์ เป็นการสื่อสารประเภทหนึ่งที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอนโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การเปลี่ยนความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลในสังคม

Atkin (อ้างถึงใน กิตติ กันภัย, 2543 : 228) กล่าวว่า การรณรงค์เผยแพร่ข่าวสาร (Information Campaign) มักจะเกี่ยวข้องกับชุดเนื้อหาสาระที่มีลักษณะกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Promotional Messages) ในสาธารณะชน สารดังกล่าวถูกแพร่กระจายผ่านช่องทางสื่อมวลชนต่าง ๆ ไปสู่ผู้รับสารเป้าหมาย

Roger (อ้างถึงใน กิตติ กันภัย, 2543 : 228) กล่าวว่า การสื่อสารการรณรงค์ (Communication Campaign) คือ ชุดกิจกรรมการสื่อสารที่ถูกวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า ได้รับการออกแบบขึ้น เพื่อเข้าถึงและจูงใจในประชาชน โดยการใช้สาร (Message) ที่มีความเฉพาะ การรณรงค์

นั้นทำในช่วงเวลาสั้น ๆ ปกติคือ 1 สัปดาห์ ถึง 3 เดือน โดยมีวัตถุประสงค์เชิงทัศนคติและพฤติกรรม การรณรงค์มักจะใช้สื่อหลากหลาย (Multimedia Approach) เสมอ

Raice and Atkin (อ้างถึงใน ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2551 : 21) ได้กล่าวว่า การรณรงค์ด้านการสื่อสารสาธารณะ เป็นความพยายามซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อมูล โน้มน้าวใจและจูงใจ การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภคกลุ่มใหญ่ที่มีการระบุไว้ค่อนข้างชัดเจน และมักเป็นไปเพื่อประโยชน์ในด้านที่ไม่ใช่การค้า แต่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลและสังคมวงกว้าง

นอกจากนี้ Paisley (2001) ยังได้กล่าวถึง การสื่อสารการรณรงค์ ไว้ว่า การสื่อสารการรณรงค์นั้น เป็นกระบวนการสำคัญซึ่งได้ประยุกต์ใช้การสื่อสารแบบต่าง ๆ นับตั้งแต่กิจกรรมด้านการข่าว การผลิตสื่อต่าง ๆ การให้ความรู้สาธารณะชน การพัฒนากลุ่มย่อย ๆ ตลอดจนการพยายามแสวงหาแนวทางในการสื่อสารให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันไป

ดังนั้นแล้วจากคำอธิบายโดยสภาพทั่ว ๆ ไป ของการรณรงค์ดังกล่าว ทำให้สรุปเรื่องลักษณะหน้าตาของการรณรงค์ (อ้างถึงใน กิตติ กันภัย, 2543 : 231) ได้ว่า

1) การรณรงค์ เป็นการกระทำที่ต้องมีเป้าประสงค์ หมายความว่า ลักษณะของการรณรงค์ที่ต้องมีเป้าประสงค์นี้ สอดคล้องกับที่มาของคำว่า รณรงค์ ที่เป็นศัพท์ทางทหารที่แปลว่าการต่อสู้ ทั้งนี้โดยอาศัยการสื่อสารเป็นอาวุธ เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะ ผลที่ได้จากการรณรงค์มีความหลากหลายตั้งแต่ผลกระทบระดับความนึกคิดของปัจเจกบุคคล (Individual Level Cognitive Effects) ไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างทางสังคม (Social Level Structural Changes) ผลนั้นจะเป็นประโยชน์กับผู้ส่งสารหรือผู้รับสารในกระบวนการการรณรงค์

2) การรณรงค์พุ่งเป้าไปที่คนจำนวนมาก หรือกลุ่มคนขนาดใหญ่ หมายความว่า การรณรงค์นั้นไม่ได้ทำในระดับการสื่อสารระหว่างคนสองคนหรือในหมู่คนเพียงไม่กี่คนเท่านั้น ผู้รับสาร (Campaign Audience) ถูกกำหนดว่าเป็นใคร มีจำนวนประมาณเท่าใด โดยมีเป้าหมายของการรณรงค์เป็นเกณฑ์

3) การรณรงค์จะต้องมีกำหนดระยะเวลาชัดเจน หมายความว่า ช่วงระยะเวลาของการรณรงค์ หมายถึง ช่วงเวลาตั้งแต่มีการเริ่มมีการวางแผนคิดทำจนถึงขั้นการประเมินผลการรณรงค์ที่เป็นขั้นตอนสุดท้าย ระยะเวลาการรณรงค์อาจเป็นไปได้ตั้งแต่ 2-3 สัปดาห์ หรือ 2-3 เดือน ซึ่งจัดว่าเป็นการรณรงค์ระยะสั้น และ 5-10 ปี สำหรับการรณรงค์ระยะยาว

อย่างไรก็ตาม จุดเริ่มและจุดสิ้นสุดของการรณรงค์อาจจะไม่ชัดเจน หากมีการวางแผนและประเมินสถานการณ์ที่ละเอียดและใช้เวลามาก (Extensive Formative Research) หรือผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้รับสาร เป้าหมายเป็นผลระยะยาวที่ต้องใช้เวลาสังเกตต่อเนื่องใช้เวลามาก

โดยผลเสียของการที่ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาในการทำการรณรงค์ให้ชัดเจนได้ คือ ปัญหาในการบริหารทรัพยากรและเงินทุน รวมทั้งความยากลำบากในการปรับแผนงานเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง

4) การรณรงค์นั้นเกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการสื่อสารที่มีการจัดการวางแผนการใช้ไว้

ล่วงหน้า หมายความว่า กิจกรรมการสื่อสารหลัก ๆ ได้แก่ การผลิตเนื้อหาสาระ (Message Production) และการเผยแพร่กระจายสาร (Message Distribution) ผ่านช่องทางการสื่อสารแบบต่าง ๆ กิจกรรมเหล่านี้ถูกจัดวาง เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการรณรงค์ ที่สื่อและองค์กรที่รับผิดชอบกับเรื่องที่จะรณรงค์กำหนดไว้ โดยปกติไม่อาจทำได้ด้วยกำลังที่มีอยู่ เช่น การรณรงค์ให้คนไทยใช้ของไทย ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ที่ต้องอาศัยการรวมพลังของภาครัฐและเอกชน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกชน) เพราะลำพังกำลังในด้านช่องทางการสื่อสารและทรัพยากรจากตัวสถาบันภาครัฐหรือภาคเอกชนแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่อาจทำได้อย่างเต็มที่

ข้อที่น่าสังเกตของการแพร่กระจายข่าวสารของการรณรงค์ประการหนึ่งคือ การกระจายส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นไปในทิศทางเดียว (Linear Nature) โครงการรณรงค์จำนวนไม่น้อยใช้วิธีกำหนดรูปแบบเนื้อหาสาระโดยองค์กรที่รับผิดชอบโครงการและยังเป็นผู้กำหนดการเลือก การสร้าง และการเชื่อมประสานช่องทางการสื่อสารอีกชั้นหนึ่งด้วย ในบางโครงการแม้ว่าจะเป็นกรรณรงค์ด้วยวิธีเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องโดยตรงได้มีส่วนกำหนดกิจกรรมการสื่อสาร (Emancipatory Approach) แต่ก็ยังหลักการจัดการออกแบบและกระจายเนื้อหาสาระไปไม่พ้น กล่าวคือ การกำหนดจากล่างขึ้นบน (Bottom up) แทนที่จะเป็นจากบนลงล่าง (Top down) เช่น โครงการรณรงค์ในชุมชนที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและช่องทางการสื่อสาร

โดยสรุปเราอาจนิยาม การรณรงค์ว่า 1) เป็นเจตจำนงในการทำให้เกิดผลลัพธ์หรือผลกระทบบางประการ 2) ในกลุ่มปัจเจกบุคคลจำนวนค่อนข้างมาก 3) ในช่วงเวลามักกระบุรีว้ชัดเจน และ 4) โดยอาศัยชุดกิจกรรมการสื่อสารที่มีการออกแบบจัดการไว้ล่วงหน้า เช่นเดียวกับโครงการสวนผักคนเมืองที่มีวัตถุประสงค์ของการรณรงค์ เรื่อง การปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีของคนเมือง และสร้างความคิดเรื่องการพึ่งตนเอง การบริโภคที่เกื้อกูลต่อสิ่งแวดล้อมและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในสังคม โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือมีวิถีชีวิตแบบเมือง ซึ่งเป็นปัจเจกบุคคลที่มีจำนวนค่อนข้างมาก โดยมีการออกแบบชุดกิจกรรมการสื่อสารไว้ล่วงหน้าด้วยเช่นกัน

2. ประเภทของการรณรงค์

บุษบา สุธีธร (อ้างถึงใน ทิพารัตน์ เฒ่นชัยประดิษฐ์, 2539) ได้จัดประเภทของโครงการรณรงค์ที่มีการปฏิบัติกันอยู่มากในปัจจุบันโดยพิจารณาจาก 2 เกณฑ์ดังนี้คือ

1) การจัดประเภทโครงการรณรงค์ โดยใช้เกณฑ์เรื่อง ระยะเวลาการปฏิบัติงานของโครงการ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) โครงการรณรงค์เฉพาะกิจ เป็นโครงการที่จัดทำขึ้น เพื่อหวังผลให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มักเป็นโครงการรณรงค์ที่จัดทำขึ้น เพื่อสนับสนุนด้านการตลาดขององค์กรธุรกิจ โดยใช้โครงการรณรงค์ทางการประชาสัมพันธ์เข้าช่วยสนับสนุนโครงการด้านการโฆษณาหรืออาจจัดทำให้ลักษณะโครงการรณรงค์ทางการกุศลต่าง ๆ เมื่อใดผลเป็นที่พอใจแล้ว ก็ถือเป็นอันสิ้นสุดโครงการ และเนื่องจากเป็นการดำเนินงานระยะสั้น ๆ วัตถุประสงค์ของโครงการรณรงค์ประเภทนี้ จึงมักตั้งเป้าหมายในลักษณะของการสร้างความรับรู้ สร้างความสนใจในประเด็นใดประเด็นหนึ่งหรือกระตุ้นให้เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราวเท่านั้น

(2) โครงการรณรงค์แบบต่อเนื่อง โครงการประเภทนี้จะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมไปในแนวทางที่ต้องการอย่างค่อยเป็นค่อยไป ด้วยการสร้างการรับรู้และความสนใจให้เกิดขึ้นในกลุ่มเป้าหมายก่อนแล้วจึงค่อยสร้างความต้องการให้เกิดขึ้นในการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในแนวทางที่ต้องการ

ในการจัดประเภทโครงการรณรงค์โดยใช้เกณฑ์เรื่องประเภทขององค์กร แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

(1) โครงการรณรงค์ที่จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐ มักจัดขึ้นในกรณีต่าง ๆ เช่น เมื่อเริ่มโครงการใดโครงการหนึ่ง ซึ่งประชาชนยังไม่เคยรับรู้มาก่อน และโครงการนั้นต้องการความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย หรือการจัดทำโครงการอันเป็นประโยชน์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีแก่ประชาชน ช่วยส่งเสริมหรือแก้ปัญหาของสังคม และเมื่อมีกฎหมาย กฎระเบียบราชการใหม่ ๆ ที่ประชาชนจะต้องทราบและปฏิบัติตาม เป็นต้น

(2) โครงการรณรงค์ที่จัดทำโดยหน่วยงานภาคธุรกิจเอกชน อาจจัดขึ้นในกรณีต่าง ๆ เช่น เพื่อเผยแพร่สินค้าหรือบริการขององค์กรที่ไม่เคยมีมาก่อน หรือขยายสายของผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มากไปจากเดิม หรือจัดทำโครงการรณรงค์เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีให้เกิดขึ้นแก่องค์กรโดยใช้การประชาสัมพันธ์ในลักษณะของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ หรือที่เรียกว่าโฆษณาสถาบัน (Corporate Advertising) หรือการเข้าร่วมโครงการรณรงค์ ซึ่งทางหน่วยงานราชการหรือองค์การสาธารณกุศลได้จัดขึ้นโดยรับเป็นผู้อุปถัมภ์ด้านค่าใช้จ่ายหรือจัดโครงการในลักษณะที่เป็นสาธารณประโยชน์

(3) โครงการรณรงค์ที่จัดทำโดยองค์การสาธารณกุศลและวิชาชีพ เป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้น โดยไม่แสวงหากำไรทางการค้า แต่เป็นองค์การที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่ต้องการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมหรือสมาชิกขององค์การ ดังนั้นภารกิจสำคัญขององค์การสาธารณกุศลและวิชาชีพ จึงเกี่ยวข้องกับการรณรงค์ในเรื่องต่าง ๆ เช่น โครงการรณรงค์เพื่อระดมให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจและยอมรับเข้าร่วมในกิจกรรมอันเป็นสาธารณะประโยชน์ที่องค์การจัดทำขึ้น โครงการรณรงค์เพื่อหารายได้หรือเงินบริจาค เข้าไปดำเนินกิจการขององค์การ โครงการรณรงค์เพื่อเพิ่มขยายจำนวนสมาชิกขององค์กรให้มากขึ้น เพื่อจะได้เก็บค่าบำรุงสมาชิกมากขึ้น และมีบุคลากรที่จะดำเนินงานตามเป้าหมายขององค์กรได้มากขึ้น และโครงการรณรงค์เพื่อเผยแพร่แนวคิดขององค์การให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เป็นต้น

3. องค์ประกอบของการรณรงค์

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ (2546 : 135) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับโครงการรณรงค์ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

- 1) องค์ประกอบเชิงบุคคล/องค์กรรณรงค์ ได้แก่ แกนนำ และกลุ่มพันธมิตร
- 2) องค์ประกอบเชิงกระบวนการรณรงค์ ได้แก่ เป้าหมายในการรณรงค์ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ข้อมูล/ประเด็นในการรณรงค์ ช่องทางการสื่อสาร กลยุทธ์การสื่อ และการวิจัย

นอกจากนี้องค์ประกอบเชิงกระบวนการรณรงค์ เป้าหมายในการรณรงค์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการรณรงค์ กล่าวคือ เป้าหมายเปรียบเสมือนสภาพที่นักรณรงค์อยากให้เกิดขึ้น หลังจากดำเนินโครงการรณรงค์ หรือหลังจากโครงการสิ้นสุดลง โดยเป้าหมายแบ่งออกได้

เป็น 2 ระดับ ได้แก่ เป้าหมายระดับบุคคล และเป้าหมายระดับโครงสร้าง โดยเป้าหมายระดับบุคคลสามารถสรุปได้ 4 ด้าน คือ

- การกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวต่อสภาพปัญหา
- การปรับเปลี่ยนทัศนคติในทางที่เหมาะสม
- การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่พึงประสงค์
- การสร้างจิตสำนึกหรือความภูมิใจ (Self Esteem) ให้กับบุคคลเป้าหมาย

ส่วนเป้าหมายระดับโครงสร้าง ได้แก่ การรณรงค์เพื่อผลักดันเชิงนโยบายหรือการปรับเปลี่ยนกฎหมาย เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างของระบบสังคมอย่างจริงจัง

3) องค์ประกอบเชิงระบบที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ ได้แก่ การพัฒนากลไกการเชื่อมประสานการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ในระบบสังคม การพัฒนาระบบ ส่งเสริมศักยภาพของชุมชนในการรณรงค์ในพื้นที่ และการร่วมมือกับกลุ่มพันธมิตรในการพัฒนามาตรการเชิงระบบอื่น ๆ ในสังคม

4. ขั้นตอนการรณรงค์

เกศินี จุฑาวิจิตร (2548 : 207) ได้สรุปแนวทางการรณรงค์ไว้ว่า การรณรงค์ประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ 3 ขั้นตอน คือ การวางแผนโครงการ การดำเนินการรณรงค์ และการประเมินผลโครงการ

1) การวางแผนโครงการ ขั้นตอนนี้ถือได้ว่า เป็นหัวใจสำคัญของการรณรงค์ ถ้าวางแผนดีก็จะทำให้มองเห็นภาพของความสำเร็จอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม ในทางตรงกันข้าม ถ้าวางแผนไม่ดีก็อาจจะทำให้จับประเด็นผิดพลาด และต้องเสียเวลามากในขั้นตอนต่อ ๆ ไป โดยการวางแผนโครงการรณรงค์ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

(1) การศึกษาข้อมูล เป็นการศึกษาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ถึงปัญหาที่กำหนดจะทำการรณรงค์ แยกแยะประเด็นแล้วจัดลำดับตามความสำคัญ ศึกษาตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สาเหตุของปัญหา ความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรม

การแยกแยะประเด็นแล้วจัดลำดับความสำคัญนี้ นับว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะจะทำให้เรามีกกรอบในการสร้างสารและผลิตสื่อ ประเด็นที่นำเสนอก็จะชัดเจน แลคมคม และมีทิศทาง นอกจากนี้การวิเคราะห์อย่างรอบด้าน ยังทำให้เรามองเห็นถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา ตลอดจนทางออกที่เหมาะสมอีกด้วย ซึ่งการศึกษาข้อมูล สามารถทำได้โดยการวิจัยการสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกตพฤติกรรม การจัดเสวนากลุ่ม เป็นต้น

(2) การกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดหรือตัดสินใจว่าในการรณรงค์เรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น ต้องการให้เกิดอะไรขึ้นกับผู้รับสารเป้าหมาย ทั้งนี้ควรตัดสินใจให้แน่นอนว่า คาดหวังให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ในระดับใด โดยวัตถุประสงค์ที่ดี จะต้องมีความชัดเจนและมีความเป็นไปได้ในการกระทำตามภาวะเงื่อนไขของความเป็นจริงทางสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้วัตถุประสงค์ที่ดีจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดเนื้อหาสาระของสารที่จะส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายอีกด้วย

(3) การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายของโครงการ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่โครงการต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี

เมื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายของโครงการฯ อย่างชัดเจนแล้ว ก็ต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายของการสื่อสารเป็นลำดับต่อไป เราควรจะแบ่งกลุ่มเป้าหมายของการสื่อสารออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มเป้าหมายหลักและกลุ่มเป้าหมายรอง โดยจัดให้กลุ่มเป้าหมายของการณรงค์หรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการสื่อสาร และจัดให้บุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มเป้าหมายของโครงการฯ เป็นกลุ่มเป้าหมายรอง

ต่อจากนั้น จึงทำการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายเพื่อประโยชน์ 2 ประการ คือ ประการแรกจะทำให้เราได้ทราบว่า พวกเขาเหล่านั้นมีความต้องการอย่างไร สนใจอะไร มีความรู้ขนาดไหน มีทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมอย่างไร มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากแหล่งข่าวสารใดบ้าง อย่างไร และประการที่สอง จะได้วางแผนล่วงหน้า เพื่อเตรียมปรับการสื่อสารของเราให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายนั้น สามารถทำได้โดยการจำแนกกลุ่มตามลักษณะทางประชากร (Demographic Characteristics) เช่น จำแนกตามอายุ เพศ การศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ศาสนา เป็นต้น โดยมีสมมติฐานว่าบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวร่วมกัน ย่อมจะมีทัศนคติและพฤติกรรมคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ก็อาจจะใช้วิธีวิเคราะห์โดยการสำรวจ หรือวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติ และความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับประเด็นที่เราต้องการทราบ หรืออาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก การจัดสนทนากลุ่มและการเข้าสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในชุมชนนั้น ๆ

นอกจากนี้แล้วในการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ปารีชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ (2546 : 136) พบว่า การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการณรงค์ อาจแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเป้าหมายที่นักณรงค์ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และกลุ่มเป้าหมายที่นักณรงค์ต้องการให้เป็นแนวร่วม

(4) การกำหนดวิธีการประเมินผล เป็นการวางแผนสำหรับการประเมินผลโครงการ คือ กำหนดวิธีการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ โดยกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน และวิธีการเฉพาะสำหรับตรวจสอบกระบวนการ การประเมินผลนี้ นอกจากจะเป็นการวัดความสำเร็จของโครงการณรงค์ตามวัตถุประสงค์แล้ว เรายังอาจใช้ผลที่ได้จากการประเมินเป็นแนวทางในการปรับปรุงงานด้วย

(5) การเตรียมสาร การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายได้ถูกต้อง จะช่วยให้สร้างสารได้อย่างสอดคล้องและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เนื้อหาสาระของสารที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์และประสบการณ์ของผู้สร้างสาร

การนำเสนอสารอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรจะหยิบยกประเด็นหรือสาระสำคัญที่จะชี้ให้กลุ่มเป้าหมายมองเห็นประโยชน์หรือโทษได้อย่างชัดเจน ตรงไปตรงมา โดยมีหลักฐานหรือรูปธรรมต่าง ๆ ประกอบ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผลจากการศึกษาข้อมูลนั้น จะทำให้เราทราบว่า ข้อมูลอะไรบ้างที่กลุ่มเป้าหมายทราบอยู่แล้ว เราอาจไม่จำเป็นต้องเน้น และหลีกเลี่ยงไปว่านั้น ต้องทราบว่าเรามีความรู้ลึก ทัศนคติ หรือความเชื่ออย่างไร

ณรงค์ สมพงษ์ (2530 : 85) ได้กล่าวถึง การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายว่าเป็นการศึกษาลักษณะทั่วไปของผู้ดูหรือกลุ่มเป้าหมาย ที่จะนำสื่อไปใช้ เนื่องจากประชากรต่างมีความสามารถเฉพาะตัวแตกต่างกันด้วย เช่น ความรู้ ความเชื่อ อาชีพ สถานะทางสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ทำให้มีปัญหาและความต้องการแตกต่างกันไป ดังนั้นจึงควรวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายดูก่อนว่า เรามีลักษณะอย่างไร ซึ่งการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายอาจได้มาจากการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การสอบถาม การสังเกต หรือการออกสำรวจพื้นที่ เมื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาแล้ว ก็ทำการวิเคราะห์ และสรุปเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายว่าเขามีปัญหา ความต้องการอย่างไร ข้อมูลที่ได้จะเป็นตัวกำหนดสื่อที่จะใช้เนื้อหาสาร วิธีการนำเสนอ การใช้ภาษา และตัวหนังสือ เป็นต้น

นอกจากนี้ การออกแบบสาร (Message Design) Atkin (อ้างถึงใน ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2551 : 49) ได้พบว่า การออกแบบสารมักเน้นการนำเสนอเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือ ความมีเสน่ห์ และการเข้าใจได้ง่าย ผ่านจุดจับใจต่าง ๆ อาทิ การใช้ความกลัว การใช้ข้อความด้านบวก การใช้จุดจับใจแบบผสมผสาน นอกจากนี้ยังมีการใช้หลักฐาน การนำเสนอข้อมูลด้านเดียว/สองด้าน การนำเสนอผ่านคนกลาง การใช้สำนวนภาษาต่าง ๆ การเน้นนำเสนอเนื้อหาแบบชัดเจนหรือแบบเจตนาให้เกิดความคลุมเครือ เป็นต้น

(6) การผลิตสื่อ เป็นการเตรียมผลิตสื่อสำหรับการรณรงค์ เช่น สปอร์ตวิทยุ สปอร์ตโทรทัศน์ เพื่อเผยแพร่ทางสื่อมวลชน การผลิตสื่อเฉพาะกิจต่าง ๆ เช่น โปสเตอร์ ป้ายไม้อัด แผ่นผ้า แผ่นพับ ฯลฯ รวมไปถึงสื่อที่ใช้เป็นของที่ระลึก เช่น เสื้อยืด เข็มกลัด ปากกา นาฬิกา ที่ทับกระดาษ กระดาษบันทึกข้อความ ฯลฯ โดยอาจจะจัดรวบรวมสื่อเหล่านี้ไว้เป็นชุด ซึ่งเรียกว่า Campaign Kit สำหรับเป็นคู่มือให้กับผู้นำในระดับหมู่บ้านหรือเป็นคู่มือให้กับโรงพยาบาล โรงเรียน หน่วยงานต่าง ๆ ไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการรณรงค์

(7) การกำหนดตารางการรณรงค์ เป็นการเขียนแผนปฏิบัติการก่อนที่จะเริ่มดำเนินการ โดยกำหนดประเด็นของเนื้อหา หรือข้อมูลเฉพาะการรณรงค์ การกำหนดกิจกรรม และ สื่อต่าง ๆ ให้มีความต่อเนื่องกัน ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน และสัมพันธ์กับช่วงระยะเวลา การเขียนแผนปฏิบัติการนี้ อาจจะจัดทำให้อยู่ในรูปของปฏิทินการปฏิบัติงานหรือตารางการรณรงค์ ซึ่งจะทำให้ งานของเรามีระบบ โดยเริ่มตั้งแต่กิจกรรมในสัปดาห์แรกไปจนถึงสัปดาห์สุดท้ายและผู้ร่วมงานทุกคน สามารถมองเห็นภาพได้ตรงกัน ตารางการรณรงค์นี้ ไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบที่เหมือนกัน

(8) การกำหนดงบประมาณ หน่วยงานหรือองค์กรที่ทำการรณรงค์จะต้องประเมิน ค่าใช้จ่ายหรืองบประมาณด้วย เพื่อมิให้เกิดปัญหาในภายหลัง เช่น งบประมาณไม่พอเพียง เป็นต้น การกำหนดงบประมาณ ยังหมายรวมถึงการจัดสรรอัตราค่าจ้างหรือบุคลากรต่าง ๆ ที่จะใช้ดำเนินการด้วย

โดยสรุปแล้ว แผนการรณรงค์ที่ดี ควรมี 4 ลักษณะด้วยกัน คือ 1) ยืนยาว คือ การมองด้วยวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองแบบองค์รวมในระยะยาว 2) ยืนยง คือ ทุกคนที่เกี่ยวข้องจะต้อง มีความมั่นคง มั่นใจและเห็นความสำคัญของการวางแผน 3) แยกแยะ คือ ความสามารถในการจัด ลำดับเรื่องราวต่าง ๆ ตามความสำคัญของปัญหาและความเร่งด่วน 4) ยืดหยุ่น คือ แผนที่ดีจะต้องมีความยืดหยุ่นในการปรับใช้ให้เหมาะสมตามเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

2) การดำเนินการรณรงค์

เป็นขั้นของการเริ่มลงมือปฏิบัติการตามตารางการรณรงค์ แม้ว่าขั้นตอนการวางแผน จะได้อย่างไร ถ้าไม่มีการดำเนินการ การบริหารจัดการที่ดีตามแผนที่วางไว้ การรณรงค์เพื่อการพัฒนา ก็จะไม่ประสบประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ไปได้ อย่างไรก็ตามการดำเนินการที่ดีจะต้องรู้จักการ ปรับใช้และการยืดหยุ่นด้วย เพราะเมื่อสถานการณ์บางอย่างเปลี่ยนแปลงไป เราก็ต้องปรับตัวเอง ให้ทันด้วย

การดำเนินการรณรงค์ ควรจะต้องจุดประกายความสนใจและใช้กิจกรรมต่าง ๆ ผสมผสานกันไปตามที่ได้วางแผนไว้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ อันได้แก่ การสร้างกระแส การประกาศจุดยืน การรักษากระแส และการปิดโครงการ

(1) การสร้างกระแส เป็นขั้นตอนของการปูพื้นความรู้ความเข้าใจ ซึ่งประเด็นปัญหา อันเป็นที่มาของการรณรงค์ เพื่อให้คนทั่วไปหรือมวลชนได้เกิดความตระหนัก อาจเรียกได้ว่าเป็นขั้นตอนของการแสวงหาแนวร่วมในการรณรงค์ ส่วนกลุ่มพลังที่จะช่วยสร้างกระแสได้ดีที่สุดกลุ่มหนึ่ง ก็คือ สื่อมวลชน ในขั้นนี้เราสามารถที่จะนำกิจกรรมทางการประชาสัมพันธ์และการโฆษณามาใช้ได้เป็นอย่างดี เช่น การจัดทำข่าว เพื่อการประชาสัมพันธ์ (Press Release) การจัดประชุมแถลงข่าว (Press Conference) การจัดทัศนศึกษาพาชมแหล่งที่มาของการรณรงค์ (Press Tour) การลด แลก แจก แถม เป็นต้น วิธีการดังกล่าวจะทำให้ประชาชนทั่วไปได้สนใจ รับทราบ และตระหนักในประเด็นปัญหา นอกจากนี้แล้วในการแสวงหาแนวร่วมในการรณรงค์ สามารถอธิบายเพิ่มเติม

ในแนวคิดการระดมพลังสังคม (Social Mobilization) ซึ่ง ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2551 : 34) ได้อธิบายไว้ว่า ในเชิงภาพรวมการระดมพลังทางสังคมเป็นการแสวงหาแนวทางในการร่วมมือกับพันธมิตรในทุกระดับอย่างมียุทธศาสตร์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการจัดกิจกรรมสนับสนุนที่หลากหลายและเพื่อกระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับรู้เกี่ยวกับการเพิ่มพลังต่าง ๆ ในการควบคุมและจัดการสภาวะแวดล้อมโดยตรง อย่างไรก็ตามการระดมพลังทางสังคมมีจุดต่างจากการตลาดเพื่อสังคมในด้านการตลาดเพื่อสังคมที่มักมุ่งเน้นการแสวงหาแนวทางในการสร้างจุดจับใจในระดับบุคคล และการกระตุ้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล ในขณะที่การระดมพลังทางสังคมมุ่งเน้นการพัฒนาสัมพันธภาพกับพันธมิตร ซึ่งพันธมิตรต่าง ๆ มักทำหน้าที่ในการกระตุ้นให้เกิดการแพร่ขยายของแนวคิดออกไปในวงกว้างและในขณะเดียวกัน ก็กระตุ้นให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการยอมรับแนวคิดใหม่อย่างชัดเจน เช่นเดียวกันกับโครงการสวนผักคนเมืองที่ได้มีการแสวงหาแนวร่วมในการรณรงค์ หรือการหาเครือข่าย เพื่อร่วมมือกันในการรณรงค์ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเผยแพร่และขยายแนวความคิดตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทางโครงการต่อไป ซึ่งถือได้ว่าเป็นขั้นตอนสำคัญในการดำเนินการรณรงค์

(2) การประกาศจุดยืน ขั้นนี้นับเป็นขั้นของการเปิดตัวอย่างเป็นทางการของโครงการรณรงค์ เป็นการบอกหรือประกาศให้ประชาชนทั่วไปทราบถึงหลักการ เหตุผล วัตถุประสงค์ของการรณรงค์ ตลอดจนวิธีการที่ประชาชนจะให้ความร่วมมือ ได้แก่ การร่วมลงนามเป็นบัญชีทางยาว เพื่อแสดงความเห็นด้วยกับโครงการหรือการเข้าร่วมพิธีกรรมบางอย่าง เช่น การถวายสัจจะว่าจะไม่ซื้อ ไม่ขาย เป็นต้น โดยการประกาศจุดยืนที่ได้รับความสนใจจากประชาชนวิธีหนึ่ง คือ การจัดงาน Launching Day เช่น การจัดงานสัปดาห์พันธุ์ สัปดาห์เปิดกรุหนังไทย จัดทอดผ้าป่าหนังสือหรืออาจจะเป็นการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเอตส์โรค วันสิ่งแวดล้อมโลก เป็นต้น จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดงานในลักษณะนี้ ก็คือ การจุดประกายความสนใจอย่างเป็นรูปธรรม จากประชาชนทั่วไปและกลุ่มเป้าหมาย

(3) การรักษากระแส เป็นขั้นตอนของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้วางแผนไว้ เพื่อมุ่งให้ความรู้ เปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายและเพื่อรักษาความสนใจของประชาชนที่เป็นแนวร่วม อันจะทำให้ข่าวคราวในเรื่องนี้เลียบหายไป กิจกรรมในช่วงนี้ ได้แก่ การจัด

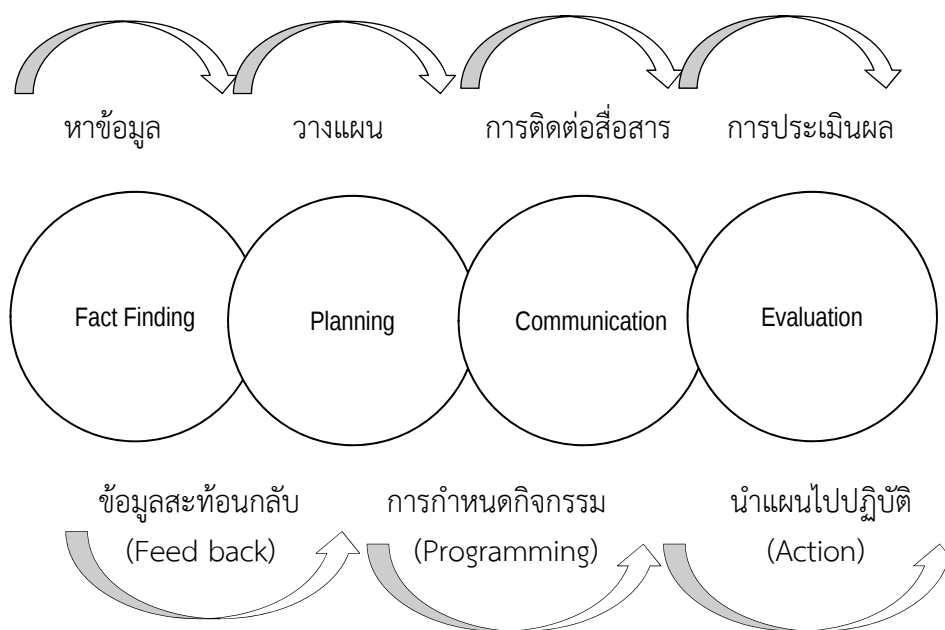
ประชุมทางวิชาการ การสาธิต การเยี่ยมบ้าน การจัดประกวดคำขวัญ ภาพถ่าย ภาพวาด ตราสัญลักษณ์ของหน่วยงานหรือของโครงการ การเขียนข่าวหรือบทความเพื่อรายงานความคืบหน้า และความเคลื่อนไหวของโครงการฯ การเผยแพร่ทางสื่อมวลชนต่าง ๆ การรักษากระแสนี้ จะต้องพยายามดึงดูดความสนใจของประชาชนไว้ให้ได้โดยตลอด จนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ ซึ่งโดยทั่วไปโครงการรณรงค์ต่าง ๆ มักจะมีลักษณะมาแรง หรือเป็นที่สนใจกันมากในช่วงแรก แต่พอมาช่วงต่อมาก็เงียบหาย ถ้าจับกระแสความสนใจของประชาชนมาเขียนเป็นเส้นกราฟ ในช่วงนี้เส้นกราฟจะค่อย ๆ ตกลงไปเป็นศูนย์ การที่จะยังคงรักษาเส้นกราฟให้อยู่ในระดับสูงต่อเนื่องกันไปได้นั้น ทางโครงการฯ จะต้องพยายามหาประเด็นหรือรูปธรรมใหม่ ๆ มานำเสนอ เช่น ผลการวิจัยจากต่างประเทศหรือเหตุการณ์ที่แสดงถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ชนบทต่าง ๆ เป็นต้น

(4) การปิดโครงการ เมื่อถึงวันกำหนดสิ้นสุดโครงการ ก็เป็นโอกาสดีที่โครงการจะได้รายงานผลการดำเนินงาน เช่นเดียวกับการเปิดตัวในช่วงของการประกาศเจตจำนง โดยเชิญบุคคลสำคัญ กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนทั่วไป ตลอดจนสื่อมวลชนมาร่วมงาน โอกาสนี้สามารถใช้เป็นโอกาสในการขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในงานหรือประกาศเกียรติคุณแก่ผู้นำในระดับหมู่บ้านด้วย

3) การประเมินผล

การติดตามและประเมินผล จะทำให้โครงการรณรงค์ทราบว่าปัญหาหรืออุปสรรคข้อขัดข้องประการใดเกิดขึ้นบ้างระหว่างในระหว่างการทำงาน และทราบว่าผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เพราะเหตุใด การเก็บข้อมูลเพื่อนำมาประเมินผลนี้ มีอยู่หลายวิธีทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ สามารถกระทำได้ทั้งในระหว่างการทำงานและกระทำเมื่อสิ้นสุดโครงการ

ในการประเมินผลโครงการ จิตรภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ (2544 : 209) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินผลเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวางแผนประชาสัมพันธ์หรือโครงการ ในขณะเดียวกันได้เป็นจุดเริ่มต้นของการวางแผนและการทำงานใหม่ ๆ ต่อไปในอนาคต การประเมินผลเป็นความต้องการของผู้วางแผนและผู้ปฏิบัติหน้าที่หรือนำแผนไปปฏิบัติ เพื่อทราบผลลัพธ์ที่ได้และการบรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนหรือโครงการนั้น ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะเป็นผลดีต่อการดำเนินการของแผนและโครงการในคราวต่อไป ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงขั้นการหาข้อมูล การกำหนดกิจกรรม และการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ การประเมินผลทำให้ผู้ปฏิบัติได้ทราบว่าการดำเนินงานแต่ละกิจกรรมนั้น ได้ส่งผลดีหรือผลเสียอย่างไร ควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขการทำงาน การจัดรูปแบบกิจกรรมในการประชาสัมพันธ์ให้ดีขึ้นอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย

ภาพที่ 2.1 วัฏจักรของการวางแผนประชาสัมพันธ์

(Cut lip and Center, อ้างถึงใน จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์, 2544 : 209)

แนวคิดเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม

1. ความหมายของชุดฝึกอบรม

Kozberg and Tempel (1991) ได้กล่าวถึง ความหมายของชุดฝึกอบรมได้ว่า หมายถึง การจัดเครื่องมือในการอบรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และสภาพการเรียนรู้ในแต่ละเรื่องให้เหมาะสม และตรงกับสภาพแวดล้อมความต้องการของผู้เรียน ซึ่งชุดฝึกอบรมจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ชุดอุปกรณ์ฝึกอบรม ชุดฝึกอบรม และโมดูลฝึกอบรม ดังนี้ (นิพนธ์ ศุขปริดี, 2537)

1) ชุดอุปกรณ์ฝึกอบรม (Thinking Kit) หมายถึง การจัดระบบสื่อที่จำเป็นในระบบการฝึกอบรมให้อยู่ในที่เดียวกัน เพื่อง่ายต่อการแสวงหา และใช้สื่ออุปกรณ์ฝึกอบรมอาจจะแบ่งเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อหลัก และสื่อประสมหลัก

2) ชุดฝึกอบรม (Training Packages) หมายถึง การจัดระบบการฝึกอบรมที่สมบูรณ์ ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หรือชุดฝึกอบรมที่ผู้ให้การฝึกอบรมเป็นผู้ใช้ในการบรรยายหรือจัดกิจกรรมในการฝึกอบรมในชุดฝึกอบรมจะประกอบด้วยคู่มือการใช้ชุดฝึกอบรม แบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน สื่อที่ใช้ในกิจกรรมการฝึกอบรมทั้งหมดที่จำเป็นต้องใช้ในระบบการฝึกอบรมทั้งชุดฝึกอบรมที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก และชุดฝึกอบรมที่ใช้สื่อประสมเป็นสื่อหลัก ชุดฝึกอบรมที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก ส่วนใหญ่เรียกว่า ชุดเอกสารฝึกอบรม ที่ใช้สื่อประสมเป็นสื่อหลัก เรียกว่า ชุดฝึกอบรม ในด้านวิธีการฝึกอบรมของชุดฝึกอบรมใช้ทฤษฎีการรับสารของ บี เอฟ สกิน

เนอร์ (B.F. Skinner) ตามทฤษฎีบทเรียนโปรแกรม คือ การให้ ผู้รับการฝึกอบรมได้เรียนทีละน้อยเป็นขั้นตอนด้วยการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกับประสบการณ์ตรงหรือได้มีโอกาสลงมือทำหรือคิดด้วยตนเอง

3) โมดูลฝึกอบรม (Modular Training) หมายถึง การจัดระบบการฝึกอบรมที่จัดเป็นชุดฝึกอบรม (Training Packages) หลายชุดติดต่อกัน โมดูลฝึกอบรมมีทั้งที่เป็นโมดูลฝึกอบรมสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก และโมดูลฝึกอบรมสื่อประสมเป็นหลัก

Fonseca (1999) กล่าวถึง ชุดฝึกอบรมว่า เป็นส่วนหนของการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับการพัฒนาความคิด มีความชัดเจนในเป้าหมายและทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

Pareek and Roa (1980) จำแนกชุดฝึกอบรมเป็น 2 ประเภท คือ ชุดฝึกอบรมที่ศึกษาด้วยตนเอง (Self Learning Module) และชุดฝึกอบรมที่สอน (Teaching Module)

จากความหมายของชุดฝึกอบรมดังกล่าว สรุปได้ว่า ชุดฝึกอบรมเป็นเครื่องมือที่ประกอบด้วยหลักสูตร เนื้อหาสาระ วิธีการ สื่อและการประเมินในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือวิชาใดวิชาหนึ่งที่รวบรวมอย่างเป็นระบบในกระบวนการฝึกอบรมโดยทั่วไป

2. ความสำคัญของชุดฝึกอบรม

นิพนธ์ ศุขปริดี (2537) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของชุดฝึกอบรมไว้ดังนี้

1) ผู้ให้การฝึกอบรมลดเวลาการเตรียมการฝึกอบรม โดยเฉพาะการฝึกอบรมหลายรุ่น ผู้ให้การฝึกอบรมปรับปรุงชุดฝึกอบรมโดยไม่ต้องผลิตใหม่

2) ระบบการฝึกอบรมมีมาตรฐาน เพราะผู้ให้การฝึกอบรมต่างที่ใช้ชุดฝึกอบรมประเภทเดียวกัน

3) การวัดและประเมินผลการฝึกอบรมเป็นมาตรฐานเดียวกัน

4) ส่งเสริมให้เกิดเครื่องช่วยการฝึกอบรม

5) ผู้รับการฝึกอบรมมีโอกาสรับประสบการณ์ตรง หรือประสบการณ์ใกล้เคียงจากชุดฝึกอบรมสื่อประสม

6) ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ในการฝึกอบรม

7) เปลี่ยนบทบาทผู้ให้การฝึกอบรมจากผู้บรรยายมาเป็นผู้แนะนำ เสนอแนะ การแก้ปัญหาในการฝึกอบรมและจัดการฝึกอบรม

8) ประหยัดทรัพยากร เพราะสื่อต่าง ๆ ส่วนมากจะนำมาใช้ได้หลายครั้ง

9) ส่งเสริมให้ผู้ให้การฝึกอบรมเป็นผู้จัดการฝึกอบรมอย่างมีระบบ

ศิริพรรณ สายหงส์ และสมประสงค์ วิทย์เกียรติ (2534) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของชุดฝึกอบรมที่มีต่อผู้รับการฝึกอบรม ดังนี้

1) สร้างแรงจูงใจและความสนใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2) สามารถศึกษาด้วยตนเองในเนื้อหาวิชาที่สนใจได้โดยไม่จำกัดเวลา สถานที่

3) สามารถศึกษาทบทวนได้

4) สนองตอบต่อความต้องการระหว่างบุคคลได้

5) เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

6) ฝึกการมีวินัยในตนเอง

7) ใช้เป็นสื่อสอนเสริมได้

สรุปชุดฝึกอบรมมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาบุคคล เพราะตรงตามความต้องการของหน่วยงานสนองความต้องการของบุคคล ประหยัดงบประมาณ ใช้พัฒนาบุคคลได้ครั้งละจำนวนมากในเวลาอันจำกัด

3. องค์ประกอบของชุดฝึกอบรม

นิพนธ์ ศุขปรีดี (2537) แบ่งองค์ประกอบชุดฝึกอบรม 2 ประเภท ดังนี้

1) องค์ประกอบของผลที่ได้รับในการพัฒนาชุดฝึกอบรม

องค์ประกอบของผลที่ได้รับในการพัฒนาชุดฝึกอบรมเกี่ยวข้องกับคู่มือการฝึกอบรม สื่อ กิจกรรม และการประเมินชุดฝึกอบรม ดังนี้

(1) คู่มือการฝึกอบรม ในชุดฝึกอบรมที่ดีจะต้องมีคู่มือการใช้และบำรุงรักษาชุดฝึกอบรม สื่อ กิจกรรม และการประเมินชุดฝึกอบรม

(2) สื่อในชุดฝึกอบรมเป็นองค์ประกอบสำคัญของชุดฝึกอบรม ซึ่งจะเป็นเครื่องมือของผู้ให้การฝึกอบรมใช้เป็นคู่มือในการวางแผนการฝึกอบรม ทำให้ทราบถึงวัตถุประสงค์การฝึกอบรม การเตรียมการทั้งด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์และวิธีการฝึกอบรม

(3) กิจกรรมในชุดฝึกอบรมเป็นองค์ประกอบของชุดฝึกอบรม ได้จัดเตรียมสื่อและวิธีการของการจัดฝึกอบรมไว้อย่างพร้อมมูล เพื่อให้ผู้ให้การฝึกอบรม ดำเนินการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดฝึกอบรม

(4) การประเมินในชุดฝึกอบรม องค์ประกอบในชุดฝึกอบรมเกี่ยวข้องกับการประเมินมี 2 ลักษณะ คือ การประเมินผู้รับการฝึกอบรมกับการประเมินชุดฝึกอบรม เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม ไม่ว่าจะเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้รับการฝึกอบรมและประเมินประสิทธิภาพชุดฝึกอบรม จะต้องมียุทธวิธีประเมินและเครื่องมือประเมิน

2) องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมเชิงระบบ ประกอบด้วย

(1) องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อ อาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม ปรัชญาการฝึกอบรม แผนและนโยบายการฝึกอบรม หลักสูตร และเนื้อหาสาระการฝึกอบรม

- บุคลากร ในการออกแบบชุดฝึกอบรม นักออกแบบระบบชุดฝึกอบรมต้องวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้าด้านบุคลากรเกี่ยวกับผู้รับการฝึกอบรม เป็นใคร พื้นฐานความรู้ วิทยากรคือใคร มีความรู้ความสามารถด้านใด ประสบการณ์เป็นวิทยากรนานเพียงใด ผู้บริหารโครงการ มีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมการบริหารการฝึกอบรมอย่างไร ผู้ให้การสนับสนุนการฝึกอบรม เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีและบุคลากรบริการฝึกอบรมอื่น ๆ มีลักษณะนิสัย และพฤติกรรมบริการ อย่างไรผู้ที่ทำหน้าที่ให้บริการจัดฝึกอบรมมีความรู้ความสามารถ และเข้าใจธรรมชาติของระบบฝึกอบรมเพียงใด ผู้ร่วมผลิตเก็บและบำรุงรักษาเป็นใคร มีพฤติกรรมตอบสนองต่อระบบฝึกอบรมอย่างไร ในระบบการฝึกอบรมและการออกแบบ ชุดฝึกอบรมจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้รับการฝึกอบรมและกลุ่มผู้รับการฝึกอบรม

- งบประมาณเป็นปัจจัยนำเข้าของชุดฝึกอบรม การใช้งบประมาณอย่างประหยัด แต่ให้ได้รับประสิทธิภาพและประสิทธิผล การฝึกอบรมสูงสุดมีคุณค่าไม่แตกต่างกับชุดฝึกอบรมที่มีราคาแพง ซึ่งไม่แน่ว่าจะเป็นชุดฝึกอบรมที่ดีที่สุด

- วัสดุและอุปกรณ์ ที่ใช้ในระบบการฝึกอบรมเป็นทรัพยากรที่สามารถนำมากำหนดเป็นปัจจัยนำเข้าของสภาพแวดล้อมการฝึกอบรม

- สื่อการฝึกอบรม เป็นทรัพยากรที่จะต้องวิเคราะห์ เพราะเป็นองค์ประกอบในชุดฝึกอบรม ควรเป็นสื่อราคาเยา สื่อท้องถิ่นที่หาง่ายและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อในชุดฝึกอบรม

- ปรัชญาการฝึกอบรม แผนและนโยบายการฝึกอบรม ทั้งระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับองค์กร

- หลักสูตรและเนื้อหาสาระ เพื่อให้การออกแบบชุดฝึกอบรมมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความคิดของคนในองค์กร ท้องถิ่น และสังคมระดับชาติ

(2) องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมด้านการดำเนินการฝึกอบรม ได้แก่

- การศึกษาแนวคิดพื้นฐานของระบบฝึกอบรมในด้านหลักสูตร ระบบฝึกอบรม การบริหารและการบริการฝึกอบรม และความคิดของสังคมท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบกระบวนการฝึกอบรม

- การกำหนดวัตถุประสงค์การฝึกอบรม เป็นการวิเคราะห์วัตถุประสงค์เพื่อการจัดกระบวนการฝึกอบรมให้เหมาะสมและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การตั้งวัตถุประสงค์ในองค์ประกอบชุดฝึกอบรมจะต้องสอดคล้องเหมาะสมกับปัจจัยนำเข้าของแผนนโยบายปรัชญาของสังคมท้องถิ่น ประการสำคัญวัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมจะต้องเป็นวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ผู้ปฏิบัติสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชุดฝึกอบรมที่ดีควรมีวัตถุประสงค์หลักเพียงเป้าหมายเดียว

- การศึกษาชุดฝึกอบรมเดิมที่มีอยู่แล้ว เมื่อพบว่ามีประสิทธิภาพไม่ดีพอ ก็ต้องออกแบบและปรับปรุงใหม่ เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ที่เปลี่ยนไป

- การดำเนินการของระบบฝึกอบรม เกี่ยวกับการกำหนดกระบวนการฝึกอบรม การวิเคราะห์องค์ประกอบชุดฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกำหนดวัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์ย่อย และการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมและการวัดและประเมินผล

4. การออกแบบชุดฝึกอบรม

นิพนธ์ ศุขปรีดี (2537) ได้กล่าวถึง กระบวนการในการออกแบบชุดฝึกอบรมไว้ว่าประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการออกแบบชุดฝึกอบรม ทำโดยการศึกษาแนวคิดพื้นฐานของชุดฝึกอบรม และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีในท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบชุดฝึกอบรม หลังจากนั้น

จึงกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการออกแบบชุดฝึกอบรม

2) การศึกษาชุดฝึกอบรมที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ได้แนวทางในการออกแบบชุดฝึกอบรม

3) การออกแบบจำลองชุดฝึกอบรม โดยกำหนดการประเมินผลลัพธ์และผลย้อนกลับในการออกแบบชุดฝึกอบรม หลังจากนั้นจึงออกแบบจำลองชุดฝึกอบรม

5. การผลิตชุดฝึกอบรม

การผลิตชุดฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ และมีผลต่อการนำไปใช้

การฝึกอบรมให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของการอบรม ซึ่งกระบวนการผลิตได้มีผู้เสนอแนวทางในการผลิตไว้ดังนี้

นิพนธ์ ศุขปรีดี (2537) ได้เสนอแนวทางในการผลิตชุดฝึกอบรมไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตชุดฝึกอบรมเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อให้ทราบถึงผลที่ได้จากการฝึกอบรมว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

2) การจัดลำดับสาระการนำเสนอ โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การวิเคราะห์พฤติกรรม การจัดลำดับประสบการณ์ การฝึกอบรม การกำหนดขอบข่ายของเนื้อหา การฝึกอบรม และการพิจารณาหลักสูตรฝึกอบรม

3) การผลิตชุดฝึกอบรม เป็นการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมอย่างมีเหตุผล และการเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มคนที่เข้ารับการฝึกอบรม โดยคำนึงถึงหลักการ ปรัชญา จิตวิทยา สังคมวิทยา และการศึกษา

4) การเลือกสื่อชุดฝึกอบรมที่ช่วยให้ประสบการณ์มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยพิจารณาจากการตอบสนองวัตถุประสงค์ การตอบสนองของผู้รับการฝึกอบรม ความเหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของผู้รับการฝึกอบรม และเป็นสื่อราคาไม่แพง หาได้ในท้องถิ่น

5) การประเมินชุดฝึกอบรมมีขอบข่ายของการประเมินครอบคลุม ทั้งด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา สาระ รวมทั้งการประเมินก่อนการเข้ารับการฝึกอบรม ยุทธศาสตร์ชุดฝึกอบรม สถานที่ เวลา และสื่อฝึกอบรม

ศิริพรรณ สายหงส์ และสมประสงค์ วิทย์เกียรติ (2534) มีแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการผลิตชุดฝึกอบรมว่ามีกระบวนการผลิตที่ควรคำนึงถึง 7 กระบวนการ ดังนี้

1) การกำหนดวัตถุประสงค์

2) การกำหนดเนื้อหา

3) การกำหนดสื่อ

4) การกำหนดผู้ผลิตชุดฝึกอบรม

5) การดำเนินการผลิต

6) การทดสอบคุณภาพชุดฝึกอบรม

7) การปรับปรุงชุดฝึกอบรม

6. การพัฒนาชุดฝึกอบรม

การพัฒนาชุดฝึกอบรมจะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของชุดฝึกอบรมทั้งหมดอย่างเป็นระบบ (สุเทพ หุ่นสวัสดิ์, 2540 : 15) โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตชุดฝึกอบรม การจัดลำดับสาระการนำเสนอ การผลิตชุดฝึกอบรม การเลือกสื่อประกอบชุดฝึกอบรม และการประเมินชุดฝึกอบรม (สายยนต์ จ้อยนุแสง, 2552 : 16) การผลิตชุดฝึกอบรมนั้น หากจะพิจารณาแล้วจะมีขั้นตอนที่สำคัญ ที่จะต้องดำเนินการ 4 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ ขั้นการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นการผลิตสื่อประกอบกิจกรรม และขั้นการทดสอบประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2551 : ออนไลน์) มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึง การจำแนกเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยแยกย่อยลงไปจนถึงหน่วยระดับบทเรียน ดังนี้

- 1) การกำหนดหน่วย คือ การนำหน่วยเนื้อหาบทเรียนมากำหนดให้เป็นหน่วยระดับบทเรียน และกำหนดระยะเวลาของการจัดกิจกรรมแต่ละหน่วย
- 2) การกำหนดหัวเรื่อง เป็นการนำแต่ละหน่วยมากำหนดเป็นหัวเรื่องย่อย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้
- 3) การกำหนดความคิดรวบยอด เป็นการเขียนข้อความที่เป็นสาระสำคัญของแต่ละหัวเรื่อง

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าว่า กิจกรรมที่ใช้ในชุดฝึกอบรมจะต้องทำอะไรบ้างตามลำดับก่อนหลัง

ขั้นตอนที่ 3 การผลิตสื่อประกอบกิจกรรม เป็นการผลิตสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการฝึกอบรม ตามที่กำหนดในการวางแผนการจัดกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 4 การทดสอบประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม เป็นการประเมินคุณภาพชุดฝึกอบรมด้วยการนำชุดฝึกอบรมไปทดลองใช้แล้วปรับปรุงให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม (Efficiency) คือ ระดับคุณภาพของชุดฝึกอบรมที่วัดจากผลสัมฤทธิ์ระหว่างการฝึกอบรม (E1) และผลสัมฤทธิ์หลังการฝึกอบรม (E2) โดยการนำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียนในแต่ละชุด และคะแนนจากการทดสอบหลังเรียน มาคำนวณหา E1 และ E2 แล้วนำมาแสดงความมีนัยสำคัญทางสถิติของประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม ด้วยวิธีการทางสถิติ ได้แก่ การทดสอบสมมติฐาน ค่าประสิทธิภาพโดยทั่วไปไม่ควรต่ำกว่าร้อยละ 60/60

การหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมโดยใช้เกณฑ์ $E1/E2 = 80/80$

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2545 : 295-297) ได้อธิบายเกณฑ์และการกำหนดเกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม ดังนี้

เกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของชุดการสอนที่จะช่วยให้ผู้ฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ เป็นระดับที่ผู้ผลิตชุดการสอนจะพึงพอใจว่า หากชุดการสอนมีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้ว ชุดการสอนนั้นมีคุณค่าที่จะนำไปใช้ฝึกอบรม และคุ้มกับการลงทุน ผลได้ออกมาเป็นจำนวนมาก สำหรับการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ กระทำได้โดยประเมินผลพฤติกรรมของผู้ฝึกอบรม

2 ประการ คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ และ E2 คือ ประสิทธิภาพของผลผลิต และอธิบายวิธีคำนวณหาค่า E1/E2 อย่างง่ายไว้ว่า

สำหรับค่า E1 คือ ค่าประสิทธิภาพของงานและแบบฝึกหัด กระทำได้โดยเอาคะแนนงานทุกชิ้นของผู้ฝึกอบรมแต่ละคนมารวมกัน แล้วหาค่าเฉลี่ยและเทียบส่วนร้อยละ

สำหรับ E2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของแต่ละชุดฝึกอบรม ทำได้โดยนำคะแนนของผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมดมารวมกันหาค่าเฉลี่ย และเทียบส่วนร้อยละ เพื่อหาค่าร้อยละ

การกำหนดเกณฑ์ E1/E2 ให้ค่าเท่าใดนั้น ควรพิจารณาตามความเหมาะสม โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ ความจำ มักตั้งไว้ 80/80, 85/85 และ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะอาจตั้งไว้ต่ำกว่า เช่น 75/75 เมื่อทดลองในภาคสนามแล้วนำผลมาวิเคราะห์ เพื่อเทียบค่าระหว่างผลประสิทธิภาพจากการทดลองที่ได้รับกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้เพื่อดูว่าสมควรที่จะยอมรับประสิทธิภาพหรือไม่ โดยให้ถือค่าความแปรปรวนระหว่างร้อยละ 2.5-5.0 นั่นคือ ประสิทธิภาพไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้เกิน 5% แต่โดยปกติจะกำหนดไว้ไม่เกิน 2.5% ฉะนั้นการยอมรับประสิทธิภาพจึงมี 3 ระดับ คือ ประสิทธิภาพที่ได้สูงกว่าเกณฑ์ เท่ากับเกณฑ์ และต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ระหว่าง 2.5-5.0%

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2528 : 294-296) ได้กล่าวถึง สูตรที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพชุดการสอน ซึ่งนำมาใช้ในการหาประสิทธิภาพของชุดการฝึกอบรมด้วย ดังนี้คือ E1/E2

$$E1 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \times 100$$

$$E2 = \frac{\frac{\sum F}{N}}{B} \times 100$$

E1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในชุดการสอนคิดเป็นร้อยละ
E2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์คิดเป็นร้อยละ จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน
$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทดสอบหลังเรียน
N	แทน	จำนวนผู้เรียน
A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกทักษะ
B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรม

1. ความหมายของทัศนคติ (Attitude)

ทัศนคติ (Attitude) เป็นสภาพทางจิตของบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้ที่จะตอบสนองต่อบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยแสดงออกทางความรู้สึกว่าชอบหรือไม่ชอบ ตามปกติแล้วบุคคลจะต้องมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเสมอ โดยทัศนคติสามารถบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสิ่งของและบุคคลกับสถานการณ์ กล่าวคือ ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ที่แสดงออกมาเป็นการประเมินค่า การบอกความรู้สึก ดี-ไม่ดี ชอบ-ไม่ชอบ และส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมต่อไป (ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร, 2545 : 138)

ทัศนคติเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเข้าใจถึงความหมายของทัศนคติ และกระบวนการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ทัศนคติเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญมากแนวคิดหนึ่งจากจิตวิทยา สังคม การสื่อสาร ทำให้มีการใช้คำนี้กันอย่างแพร่หลาย สำหรับการนิยามคำว่า ทัศนคตินั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ ดังนี้

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533 : 122) ได้กล่าวว่า ทัศนคติเป็นตัวชี้วัดว่า บุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง สิ่งของ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็นมิติของการประเมินเพื่อแสดงว่าชอบ หรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลมาจากการรับสาร และจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป

จุมพล รอดคำดี (อ้างถึงใน อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท, 2542 : 37) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลนั้น มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอยู่ 3 ระดับ คือ

1) การเปลี่ยนแปลงทางความคิด ซึ่งสิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดนั้น จะเกิดจากการได้รับข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ ที่มีความแตกต่างและมีความน่าสนใจจากการนำเสนอของสื่อ

2) การเปลี่ยนทัศนคติ การเปลี่ยนในระดับนี้จะมาจากประสบการณ์หรือความประทับใจหรือสิ่งที่ทำให้เกิดความสะเทือนใจ

3) การเปลี่ยนพฤติกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งมีผลต่อบุคคล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

บุคคลมักมีทัศนคติที่ไม่มั่นคงจนกว่าจะพบเจอประสบการณ์ซ้ำเดิมหลาย ๆ ครั้ง จนก่อตัวเป็นทัศนคติขึ้นมา โดยการก่อตัวของทัศนคติไม่จำเป็นต้องมาจากประสบการณ์โดยตรงต่อคนหรือสื่อ แต่อาจมาจากการได้ฟัง รับข่าวสาร หรือข้อมูล เมื่อเกิดทัศนคติแล้วทัศนคตินั้นจะเป็นรากฐานในการกำหนดความรู้และสร้างทัศนคติใหม่ ๆ ต่อไป

ทัศนคติจึงเป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างความรู้สึก ความเชื่อหรือความรู้ของบุคคล กับพฤติกรรมโต้ตอบในทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมายของทัศนคติ โดยทัศนคติเป็นเรื่องของจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่ต้องการข้อมูลข่าวสาร ส่งผลต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นไป

ได้ทั้งเชิงบวก และเชิงลบ แล้วส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา โดยทัศนคติประกอบด้วย ความคิดที่มีผลต่ออารมณ์ ความรู้สึก และแสดงออกมาทางพฤติกรรมนั่นเอง

2. ประเภทของทัศนคติ

ดาร์ณี พานทอง (2542 : 43) จำแนกการแสดงออกทางทัศนคติเป็น 3 ประเภท คือ การแสดงออกทางทัศนคติสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1) ทัศนคติในทางบวก คือ ความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ดี หรือยอมรับความพอใจ เช่น นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการโฆษณา เพราะวิชาการโฆษณาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

2) ทัศนคติในทางลบ คือ การแสดงออก หรือความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ไม่พอใจ ไม่ดี ไม่ยอมรับ ไม่มีความรู้มาก เช่น นิดไม่ชอบคนเลี้ยงสัตว์ เพราะเห็นว่าทารุณสัตว์

3) การไม่แสดงออกทางทัศนคติ หรือมีทัศนคติเฉย ๆ คือ มีทัศนคติเป็นกลาง อาจจะเพราะว่าไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ หรือไม่มีแนวโน้มทางความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มาก่อน

3. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude Change)

เคลแมน (Kelman, 1967 : 469) อธิบายถึง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติในแง่ของ กระบวนการที่เกิดขึ้น โดยเชื่อว่า ทัศนคติอย่างเดียวกันอาจเกิดขึ้นในตัวบุคคลด้วย กระบวนการที่แตกต่างกันได้ โดยมีกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติ ดังนี้

1) การยินยอม (Compliance) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อตนเอง และมุ่งหวังให้เกิดความพึงพอใจจากบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลนั้น การที่บุคคลยอมรับทำตาม สิ่งที่ยากให้เขาทำนั้น บุคคลอาจไม่เห็นด้วยกับสิ่งนั้น แต่เพราะความคาดหวังว่าจะได้รับรางวัลหรือ การยอมรับจากผู้อื่น ที่จะเห็นด้วยและทำตาม สรุปได้ว่า การยอมรับทำตามนี้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่จะผลักดันให้บุคคลยอมรับทำตามมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับจำนวนหรือความยิ่งใหญ่ของ รางวัลและการลงโทษ

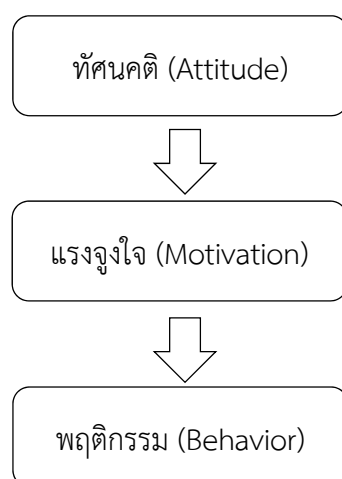
เคลแมน กล่าวว่า บุคคลจะยอมทำตามบางสิ่งบางอย่างก็ต่อเมื่ออยู่ในภาวะที่ผู้มี อิทธิพลจะบังคับเขาได้ ดังนั้นจึงไม่มีทางเป็นไปได้ที่บุคคลจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติแบบถาวรจากการ ยินยอมนี้

2) การเลียนแบบ (Identification) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น ซึ่งการยอมรับนี้เป็นผลมาจากการที่บุคคลต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรือที่พอใจระหว่างตนกับ ผู้อื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น จากการเลียนแบบนี้ ทัศนคติของบุคคลจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ สิ่งเร้าที่ผลักดันให้เกิดการเลียนแบบ กล่าวได้ว่า การเลียนแบบเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพลัง (Power) ของผู้ส่งสาร

3) ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า ซึ่งตรงกับความต้องการภายในและค่านิยมของบุคคลนั้น พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปนี้จะสอดคล้องกับค่านิยมที่บุคคลมีอยู่เดิม ความพึงพอใจที่จะได้ขึ้นอยู่กับเนื้อหา รายละเอียดของพฤติกรรมนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงความคิด ทักษะ และพฤติกรรมไม่ว่าจะระดับใดก็ตาม จะส่งผลต่อการเปลี่ยนทัศนคติทั้งสิ้น

4. อิทธิพลของทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม

ทัศนคติเป็นสิ่งที่อยู่ภายใน เป็นเรื่องของการจัดระเบียบแนวความคิด ความเชื่อ และสิ่งจูงใจที่บุคคลสนใจกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ฉลอง ภิรมรัตน์ (2521 : 45) กล่าวว่า ทัศนคติมีลักษณะเป็นนามธรรม ทั้งความคิด ความเชื่อจนก่อให้เกิดแรงจูงใจ (Motivation) ของบุคคลที่พร้อมที่จะกระตุ้นให้เกิดการแสดงออกทางพฤติกรรม และแรงจูงใจนี้เอง เป็นตัวที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่จะทำหรือละเว้น สิ่งการกระทำต่าง ๆ ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 แผนภาพอิทธิพลของทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม

ที่มา : ฉลอง ภิรมรัตน์, 2521 : 45.

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่า เมื่อบุคคลมีทัศนคติเกิดขึ้น ก็จะเกิดแรงจูงใจแนวทางนั้น และส่งผลต่อการแสดงออกด้านพฤติกรรมที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ดังนั้นการที่บุคคลมีทัศนคติที่เป็นไปในทางบวก ก็อาจจะส่งผลให้พฤติกรรมถูกเปลี่ยนไปในทางบวก แต่ในทางกลับกันหากบุคคลมีทัศนคติในทางลบ ก็จะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมในทางไม่ดีได้เช่นกัน

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกันโดยตรงกับความรู้ และพฤติกรรม หากถูกกระทบกระเทือนในระดับใดก็ตาม จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทั้งสิ้น นอกจากนี้ องค์ประกอบต่าง ๆ ในกระบวนการสื่อสาร เช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสาร/ผู้รับสาร ลักษณะของข่าวสาร ตลอดจนช่องทางในการสื่อสาร ล้วนมีผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทั้งสิ้น ซึ่งทัศนคติของ

บุคคลเมื่อเกิดขึ้นแล้ว แม้จะคงทนแต่ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยตัวบุคคล สถานการณ์ ข่าวสาร การชวนเชื่อ ที่ทำให้เกิดการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ แต่จะต้องมีความสัมพันธ์กับค่านิยมของบุคคลนั้น

นอกจากนี้ ซิมบาร์โด และคณะ (Zimbardo, et. al., 1997 : 36) ยังพบว่า ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมมีความเชื่อมโยงกัน การที่บุคคลจะเปลี่ยนทัศนคติ จะขึ้นอยู่กับความรู้ ถ้าบุคคลมีความเข้าใจสารที่ถูกส่งมาก็จะเกิดความรู้ และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และเมื่อทัศนคติเปลี่ยนแปลง จะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมามีพื้นฐานมาจากความรู้และทัศนคติของบุคคลนั้น ๆ การที่บุคคลมีพฤติกรรมแตกต่างกันก็เนื่องมาจากความรู้ และทัศนคติที่ต่างกัน ซึ่งความแตกต่างของความรู้และทัศนคติก่อให้เกิดจากความแตกต่างจากการเปิดรับข้อมูลของแต่ละบุคคล และความแตกต่างในความเข้าใจของสารนั้น ๆ ที่ถูกส่งมา สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เกิดประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ต่างกัน

5. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม (Practice or Behavior)

พฤติกรรมเป็นการแสดงออกของบุคคล โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้ และทัศนคติของบุคคล การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่ต่างกัน เนื่องมาจากการมีความรู้ และทัศนคติที่ต่างกัน โดยความแตกต่างกันในการแปลความสารที่ตนเองได้รับ จึงก่อให้เกิดประสบการณ์ที่สัมผัสที่ต่างกัน อันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533 : 123) โดยพฤติกรรมสามารถเกิดขึ้นได้ทุกระดับ ตั้งแต่ในระดับบุคคลไปจนถึงระดับสังคม โดยใช้สื่อเป็นตัวกลางในการส่งสาร ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1) การปลุกเร้าอารมณ์ (Emotion Arousal) เพื่อให้เกิดความตื่นเต้นเร้าใจ ในการติดตามทั้งภาพและเสียง เช่น รายการข่าวที่มีการลงพื้นที่ นำเสนอข้อมูลแบบเรียลไทม์ หรือซีรีส์ (ละคร/ภาพยนตร์ชุด) ตะวันตก (อังกฤษ/อเมริกัน) ที่มีเนื้อหาแปลกใหม่ แตกต่างจากละครไทย

2) ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) การแสดงความอ่อนโยน เสียสละ และความกรุณาปรานีก็อาจโน้มน้าวใจให้ผู้อื่นยอมรับได้ เช่น การที่ผู้ชมเปิดรับรายการเกมส์โชว์ หรือรายการชีวิตจริงประเภทบันเทิง (Reality TV) และเห็นใจผู้แข่งขันที่ออกจากการแข่งขันไป

3) การสร้างแบบอย่างขึ้นในใจ (Internalized Norms) เป็นการสร้างมาตรฐานอย่างหนึ่ง เพื่อให้มาตรฐานนั้นเป็นตัวอย่างแก่ผู้รับสารที่ต้องปฏิบัติตาม

4) การให้รางวัล (Reward) เช่น การแจกสิ่งของต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแจกรถยนต์ การแจกทองให้กับผู้ชมช่องดิจิทัลทีวี เป็นต้น

ปัจจัยทั้ง 4 ข้อข้างต้น เป็นผลที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมพื้นฐานได้ 2 แบบ คือ การกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ หรือมีพฤติกรรมต่อเนื่อง (Activation) และการหยุดยั้งพฤติกรรมเก่า (Deactivation) โดยที่การกระตุ้นและการหยุดยั้งพฤติกรรม เป็นพฤติกรรมพื้นฐานที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมอื่น ๆ ตามมา เช่น การพัฒนาเนื้อหา รูปแบบรายการให้มีความสร้างสรรค์ และแตกต่างจากช่องรายการอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ชมหันมาเลือกชมช่องรายการของตนเอง

นอกจากนี้ความสม่ำเสมอของทัศนคติสามารถส่งผลต่อพฤติกรรม อรพรรณ ปิรันธนีโอวาท (2542 : 48) กล่าวว่า ทัศนคติทั้งในทางบวกและทางลบ สามารถส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลได้ หากทัศนคตินั้นมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) ทักษะคตินั้นมีความชัดเจน หนักแน่น การเปลี่ยนทัศนคติใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากบุคคล โดยที่บุคคลมีการวิเคราะห์แก่นสารนั้นอย่างเป็นระบบแล้ว จะเป็นการเปลี่ยนความรู้สึกของบุคคลที่มีความคงทนถาวร เมื่อเปรียบเทียบกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นเพียงผิวเผิน เพราะการเปลี่ยนทัศนคติที่มาจากการวิเคราะห์สารอย่างเป็นระบบ เป็นการเปลี่ยนด้านความรู้ ซึ่งเชื่อมโยงกับความเชื่อ ค่านิยม ความรู้ ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นใหม่จากการที่สมองได้คิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองถึงสารนั้น โดยละเอียดรอบคอบแล้ว และสมองจะสั่งการต่อไปว่าพฤติกรรมใดควรจะเกิดขึ้น

นอกจากนี้ ทักษะคติที่มาจากประสบการณ์ตรงจะมีผลเด่นชัดต่อพฤติกรรม มากกว่าทัศนคติที่มาจากประสบการณ์ทางอ้อม อีกทั้งทัศนคติที่บุคคลมีต่อวัตถุ ข่าวสาร และสื่อที่ก่อให้เกิดทัศนคติ (Attitude Object) จะทำให้บุคคลมีความผูกพันด้านอารมณ์ และนำไปสู่พฤติกรรมได้จากแนวความคิดนี้สามารถสรุปได้ว่า ข่าวสาร หรือสื่อหากมีเนื้อหาชัดเจน แปลกใหม่ มีภาพลักษณ์ที่เด่นชัดและสามารถเข้าถึงความต้องการของผู้ชมได้อย่างชัดเจน สามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง หรือการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลได้มากเช่นเดียวกัน

2) ทักษะคติที่เด่นชัดมากที่สุด (Most Salient) บุคคลอาจจะมีความรู้สึกและความเชื่อหลายอย่างมาเกี่ยวข้องในการที่จะส่งผลต่อการแสดงออกพฤติกรรม แต่ทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมากที่สุด คือ ทักษะคติที่เด่นชัดที่สุดในสถานการณ์นั้น ๆ

3) ทักษะคติที่มีรากฐานบนความรู้สึก เช่น การชอบดาราและนักแสดง การชอบพิธีกร การชอบรายการทีวี และการชอบละคร ซึ่งปัจจัยด้านทัศนคติเพียงปัจจัยเดียวสามารถส่งผลต่อการแสดงออกพฤติกรรมได้เช่นกัน

4) ทักษะคติที่บุคคลนั้น ๆ คนสนใจหรือเห็นว่าเป็นประโยชน์ ซึ่งข่าวสารหรือสื่อ นั้นเป็นประโยชน์หรือเกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นโดยตรง ก็จะส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมเช่นกัน

จะเห็นได้ว่า บุคคลจะมีพฤติกรรมสอดคล้องกับทัศนคติ เมื่อทัศนคตินั้นเป็นเรื่องที่สำคัญต่อบุคคลนั้น ๆ โดยความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม เป็นความสัมพันธ์ในเชิงเส้นตรง นั่นคือ หากบุคคลมีความรู้จากสารมาก ๆ บ่อยครั้งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและยังส่งผลไปยังการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิชิต อธิ์น (2553) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การใช้สื่อรณรงค์ต่อต้านการทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2542-2553 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารการสื่อสารรณรงค์ต่อต้านการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. แบ่งได้ 4 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วงการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดที่ 1 3) ช่วงการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดที่ 2 3) ช่วงไม่มีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในตำแหน่ง 4) ช่วงการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดที่ 3 ในด้านรูปแบบการบริหารการสื่อสารรณรงค์ต่อต้านการทุจริต พบว่า มีคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้กำหนดนโยบาย มีคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นฝ่ายปฏิบัติการ สำหรับแนวทางการสื่อสารรณรงค์ต่อต้านการทุจริต พบว่า เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกภารกิจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

นอกจากนี้พบว่า สถานภาพการใช้สื่อรณรงค์ต่อต้านการทุจริตที่ปรากฏ มีแนวทางการสื่อสารหลัก 9 แนวทาง ได้แก่ 1) มือสะอาด ขาติไม่ล่ม 2) ตรงเวลา รักษาวินัย ต้านภัยคอร์รัปชัน 3) รวมพลังไทยทั้งชาติ ประกาศล้างคอร์รัปชัน 4) ล้างทุจริตให้สิ้นแผ่นดินไทย เพื่อเทิดไท้องค์ราชัน 5) คอร์รัปชันกัดกินอนาคต เราไม่ยอมมีส่วนร่วม 6) ยอมไหม ถ้าใครจะโกง 7) ช่อสะอาด 8) เป็นหู เป็นตา 9) คุณธรรม นำธุรกิจ การใช้สื่อตามแนวทางการสื่อสารหลักดังกล่าวพบว่า มีการกำหนดเป้าหมายเชิงโครงสร้าง มุ่งวัตถุประสงค์ในการปรับทัศนคติค่านิยมและจิตใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายกว้าง ปรากฏแก่นหลักที่หลากหลาย มีการใช้ถ้อยคำที่สละสลวย ความหมายลึกซึ้ง เน้นการใช้จุดมุ่งใจเชิงอารมณ์ อีกทั้งใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย โดยมีการใช้สื่อกิจกรรมมากกว่าสื่อมวลชน และยังพบว่ามีการใช้การวิจัยในขั้นตอนก่อนการดำเนินการ

สำหรับผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของสื่อรณรงค์ต่อต้านการทุจริตกับนโยบายด้านการป้องกันการทุจริตมีความสอดคล้องกัน

พิสมัย เทียนทอง (2553) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขามะกา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้น และผลการปฏิบัติตนของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต พบว่า นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งด้านกาย วาจา และใจ ระดับมาก

อารีพรรณ อะทะวงษา (2553) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้กิจกรรมแนะแนวอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองต่างกัน เมื่อได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตไม่แตกต่างกัน และ (3) นักเรียนกลุ่มทดลองที่มีเพศ ผลการเรียนเฉลี่ย และรายได้ของครอบครัวต่างกัน เมื่อได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตไม่แตกต่างกัน

บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา (2555) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทย ค่านิยม เพื่อการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สาเหตุหนึ่งของปัญหาสังคมไทยในปัจจุบัน คือ การบริหารราชการแผ่นดินที่ผิดพลาดและการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเกิดจากการที่ข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองส่วนใหญ่ยังขาดความรับผิดชอบและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน ส่วนใหญ่ของประเทศได้อย่างทั่วถึง กล่าวคือ ไม่สามารถทำให้เป็นไปตามความหมายที่ว่า “การเมือง และ การบริหารราชการเป็นกระบวนการการจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กับทุกคนในสังคมได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม” เนื่องจากปัญหาที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช) ตรวจสอบพบมากที่สุด คือ การทุจริตคอร์รัปชันรูปแบบใหม่ เช่น การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย และผลประโยชน์ทับซ้อน

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาจึงควรถูกปรับเปลี่ยนมาเป็นการสร้างค่านิยมแบบใหม่ให้กับประชาชน โดยการสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทย ค่านิยมเพื่อการต่อต้าน ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันและร่วมตรวจสอบบทบาทหน้าที่ของข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองให้เข้มข้นยิ่งขึ้น รวมถึง ต้อง

สามารถจูงใจให้คนดีมีคุณธรรม จริยธรรมและความรู้ความสามารถ เป็นที่ยอมรับของสังคมเข้าสู่ระบบราชการและระบบการเมืองอันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว

เต้จณรงค์ แทนคาม (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ เขตพื้นที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ เขตพื้นที่ 3 มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ ตามแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ พบประเด็นปัญหา อุปสรรคที่สำคัญ ประกอบด้วย ปัญหาด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยี กฎหมาย ความร่วมมือ และด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

อุบล เลี้ยววาริน (2555) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาชุดฝึกความสำนึกผู้คุณเพื่อเสริมสร้างความกตัญญูรู้คุณ ความรับผิดชอบ และผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการวิจัยที่สำคัญมี 3 ประการ ดังนี้ (1) ชุดฝึกฯ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย กระบวนการฝึก 2 ระยะ ระยะที่หนึ่งการเรียนรู้ผ่านการฝึก มี 4 ขั้นตอน คือ 1) เตรียมความพร้อมซักชวนบันทึกอนุทินขอบคุณ 2) บันทึกอนุทินขอบคุณจำนวนจัดกลุ่ม 3) บันทึกอนุทินขอบคุณเชื่อมโยงตามหลักอหิที่ปัจจัยตา และ 4) บันทึกอนุทินขอบคุณพร้อมคิดตอบแทนคุณบุคคลและแผ่นดิน ระยะที่สอง การประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติ มี 2 ขั้นตอน คือ 1) ฝึกปฏิบัติตอบแทนคุณบุคคลและตนเอง พร้อมสะท้อนคิด และ 2) ประยุกต์ใช้ความรู้ตอบแทนคุณสังคมและแผ่นดินเกิดพร้อมสะท้อนคิด รวมใช้เวลาฝึก 12 สัปดาห์ 2) ผลการทดลองใช้ชุดฝึกพบว่า ภายหลังการฝึก นักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึก มีความกตัญญูรู้คุณต่อบุคคล ความกตัญญูรู้คุณต่อแผ่นดิน ความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการดูแลตนเองด้านสุข ความรับผิดชอบต่อตนเอง ในด้านการพัฒนาตนด้านการเรียนและความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการปฏิบัติตนต่อสังคมส่วนรวมสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า ชุดฝึกความสำนึกผู้คุณสามารถพัฒนาความกตัญญูรู้คุณต่อบุคคล ความกตัญญูรู้คุณต่อแผ่นดิน และส่งผลต่อการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคมได้ โดยนักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากการสะท้อนคิดและการทำกิจกรรมระหว่างกระบวนการฝึก

นันทวัฒน์ ภัทรกรนนท์ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับอาสาชวยุวกาชาด

ผลการศึกษาพบว่า ในการทดลองครั้งที่ 1 โดยใช้ชุดฝึกอบรมอาสาชวยุวกาชาดทดลองแบบรายบุคคล จำนวน 6 คน พบว่ามีคะแนนประสิทธิภาพของกระบวนการ คิดเป็นร้อยละ 80.19 และคะแนนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละ 80.76 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดในการทดลองครั้งที่ 2 ใช้อบรมในกลุ่มเล็ก จำนวน 12 คน พบว่า มีคะแนนประสิทธิภาพของกระบวนการคิดเป็นร้อยละ 81.67 และคะแนนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละ 81.84 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ในการทดลองครั้งที่ 3 ใช้ชุดอบรมในกลุ่มใหญ่ จำนวน 30 คน พบว่า มีคะแนนประสิทธิภาพของกระบวนการ คิดเป็นร้อยละ 81.48 และคะแนนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละ 83.48 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมทั้งสามครั้งพบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

ผลการประเมินผลการเรียนรู้จากชุดฝึกอบรมในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 66 คน พบว่า ภายหลัง การฝึกอบรมอาสาชวยภาษาชาติมีคะแนนความรู้ ทักษะด้านปฐมพยาบาล จิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการ ฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สาริต วงศ์อนันต์นนท์ (2556) ได้เขียนบทความทางวิชาการเรื่อง ยุทธศาสตร์การต่อต้าน การทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี สรุปได้ว่า ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีเครื่องมือที่สำคัญในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันครบทั้งสามด้าน ทั้งการสนับสนุน จากฝ่ายการเมือง การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคประชาสังคม และภาคเอกชน โดยเฉพาะ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ที่มีการจัดตั้งภาคีเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชัน (ภาคต.) ขึ้นมา และ สุดท้ายการมีระบบการติดตามประเมินผล เพียงแต่ว่ายังขาดประสิทธิภาพในการดำเนินการ โดยขาด การเชื่อมโยงบูรณาการ การทำงานต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันร่วมกันอย่างจริงจัง

ในระยะสั้น - กลาง รัฐบาลไทยต้องสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาคีรัฐ (ป.ป.ท.) มีการแก้กฎหมายที่ชัดเจน รวมทั้งต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลภาคีรัฐที่เปิดเผยมต่อสาธารณะชน และมีตัวกลางเชื่อมภาคีเครือข่ายต่อต้านการคอร์รัปชันที่ดี

ในระยะยาว ภาคีรัฐต้องมีการเปลี่ยนทัศนคติ สร้างค่านิยมใหม่กับประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ผ่านทางการศึกษา กิจกรรมนอกห้องเรียน และสื่อรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกไม่ให้ยอมรับการทุจริตคอร์รัปชันในทุกรูปแบบ

ซึ่งผลลัพธ์ตามแนวทางทั้งหมดนี้จะเกิดขึ้นได้ถ้าภาคีรัฐมีความจริงจังและจริงใจในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันและแผนงานเชิงรุกของรัฐบาลที่ได้ประกาศเจตนารมณ์เอาไว้

ประยูร เทพนวล และคนอื่น ๆ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ชุดฝึกการทำวิทยานิพนธ์ที่มีต่อสัมฤทธิ์และความพึงพอใจในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ผลการศึกษาพบว่า

1. ชุดฝึกการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีประสิทธิภาพ 86.84/89.32 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ตามที่กำหนดไว้
2. นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ใช้ชุดฝึกการทำวิทยานิพนธ์มีผลการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ใช้ชุดฝึกการทำวิทยานิพนธ์มีความพึงพอใจต่อชุดฝึกการทำวิทยานิพนธ์อยู่ในระดับมาก

พรกุล สุขสด (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมสมรรถนะการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมี 3 องค์ประกอบคือ (1) องค์ประกอบสร้างเสริมสุขภาพและการมีส่วนร่วม (2) องค์ประกอบบริหารจัดการและ (3) องค์ประกอบบริการสุขภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างชุดฝึกอบรม คัดเลือกสมรรถนะที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านประเมินตนเอง ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยการประเมินตนเองน้อยกว่า 3.50 มาวิเคราะห์และกำหนดเนื้อหาชุดฝึกอบรม สร้างชุดฝึกอบรมในลักษณะบูรณาการเนื้อหา นำมาเป็นหลักในการจัดกิจกรรมและ

วิธีการเรียนรู้เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ นำโครงร่างชุดฝึกอบรมให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสม ของโครงร่างชุดฝึกอบรม พบว่า โครงร่างชุดฝึกอบรม มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด และมีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ ปรับปรุง แก้ไขเพื่อพัฒนาโครงร่างชุดฝึกอบรมก่อนนำไปทดลองใช้ เพื่อประเมินประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินโครงร่างชุดฝึกอบรมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้วยการนำชุดฝึกอบรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 30 คน ที่ได้รับการคัดเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง โดยใช้การทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดผลก่อน และหลังการทดลอง (the one group pre-test post-test design) และใช้สถิติ t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของระดับสมรรถนะ การปฏิบัติงานระหว่างก่อนการทดสอบกับหลังการทดลอง ระยะเวลาในการดำเนินการทดลองชุดฝึกอบรมทั้งสิ้น 2 วัน (15 ชั่วโมง) ผลการทดลอง พบว่า ระดับคะแนนสมรรถนะการปฏิบัติงานจากการประเมินตนเองของอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน และจากการประเมินของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศาลาไทยหลังการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการประเมินความคงทนหลังผ่านการฝึกอบรมไปแล้ว 12 สัปดาห์ พบว่า ระดับคะแนนสมรรถนะการปฏิบัติงานจากการประเมินตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และจากการประเมินของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศาลาไทยหลังการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างยังมีความคงทนของสมรรถนะ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเหมาะสมในการนำไปพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้

พิสิษฐ์ ฌอน บั๊กนาก (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการผลิตสื่อมัลติมีเดียเพื่อแก้ปัญหาภัยยาเสพติดในชุมชนบ้านเอื้อม ตำบลบ้านเอื้อม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ข้อค้นพบสำคัญมีดังนี้ 1) การพัฒนารูปแบบการผลิตสื่อมัลติมีเดียเพื่อแก้ปัญหาภัยยาเสพติดของชุมชนบ้านเอื้อม ที่ประสบผลสำเร็จควรเกิดจากความร่วมมือกันของชุมชนโดยแนวทางการพัฒนา พบว่า ยาเสพติดเป็นที่มาของปัญหาของชุมชน การที่จะทำให้ชุมชนมีความสุขต้องแก้ที่ปัญหาเสพติด และคิดว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดของชุมชนอยู่ในระดับรุนแรงที่สุด ส่วนในโรงเรียนให้ความเห็นว่าปัญหาไม่ค่อยรุนแรง แม้หน่วยงานท้องถิ่นจะมีมาตรการและวิธีการเพื่อแก้ปัญหาเสพติดแต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ จนกระทั่งมีการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียด้วยความร่วมมือของชาวบ้านและเยาวชน ที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการ และเยาวชนที่มีความพร้อมทางทักษะการผลิตสื่อเป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งมี (1) ขั้นตอนการอบรม (2) ขั้นตอนการผลิต (3) ขั้นตอนการผลิต (4) ขั้นตอนหลังการผลิต (5) ขั้นตอนการเผยแพร่ ผลการสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อมัลติมีเดียพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนในชุมชนคิดว่าสื่อฯ สามารถส่งผลกระทบต่อชาวบ้านในชุมชนสูงสุด ร้อยละ คิดเป็น 32.65 รองลงมาคือ ส่งผลกระทบต่อเยาวชน คิดเป็นร้อยละ 27.89 ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจพบว่า ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.86$ ค่า S.D. = 0.73 2) ได้รูปแบบสื่อมัลติมีเดียประเภทการโฆษณาณรงค์เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาภัยยาเสพติดในชุมชน รวม 4 เรื่องที่

นำเสนอแง่มุมการแก้ปัญหาเสพติดที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้ (1) เรื่อง “คำอธิษฐาน” นำเสนอการแก้ปัญหาอย่างผิดๆ ของวัยรุ่น (2) เรื่อง “คนรุ่นใหม่” นำเสนอการสูบบุหรี่ไม่ใช่ภาพลักษณ์ที่ดีของคนยุคใหม่ (3) เรื่อง “ทางเลือก” นำเสนอปัญหาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว 4) เรื่อง “โอกาส” นำเสนอการให้โอกาสผู้ที่เคยใช้ยาเสพติด

ณชรต อิมณะรัญ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สัญลักษณ์เพื่อการรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชั่นที่สะท้อนผ่านสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า สัญลักษณ์เพื่อการรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชั่นที่สะท้อนผ่านสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ สัญลักษณ์ภาพและภาษา โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) สัญลักษณ์ภาพและภาษา ประกอบด้วย (1) สัญลักษณ์เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่น ได้แก่ สัญลักษณ์เกี่ยวกับความซับซ้อนและความไร้ระเบียบทางสังคม ตัวอย่างเช่น สายไฟฟ้าที่ยิ่งเหยิง ผูกชนที่แออัด ความวุ่นวายบนท้องถนน สัญลักษณ์เกี่ยวกับความแตกต่างของชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม สะท้อนผ่านภาพเกี่ยวกับความยากจน และ (2) สัญลักษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการทุจริตคอร์รัปชั่นประกอบด้วย สัญลักษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการโกงกิน และสัญลักษณ์ภาษาท่าทางที่แสดงออกเกี่ยวกับการประเมินคุณค่าพฤติกรรมกรรมการทุจริตคอร์รัปชั่น และ 2) องค์ประกอบทางการสร้างสรรค์ของงานรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชั่นที่กระตุ้นให้เยาวชนตระหนักถึงปัญหาคอร์รัปชั่น จำแนกได้เป็น 5 ประเด็น ได้แก่ การใช้สีขาว เทา ดำ ในเชิงสัญลักษณ์ การนำเสนอแบบอย่างของบุคคลที่ไม่พึงประสงค์และควรถูกลงโทษ สัญลักษณ์ภาพเกี่ยวกับความไร้ระเบียบ สัญลักษณ์ภาพเกี่ยวกับความยากจน และสัญลักษณ์เกี่ยวกับความหวัง

ธวัชชัย สมใจ (2557) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาสื่อรณรงค์การประหยัดพลังงานไฟฟ้า โดยใช้เทคนิคสตอปโมชันแบบฟิกซิลเลชั่น ผลการวิจัยพบว่า การประเมินคุณภาพของสื่อรณรงค์การประหยัดพลังงานไฟฟ้า โดยใช้เทคนิคสตอปโมชันแบบฟิกซิลเลชั่น โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยภาพอยู่ในระดับดี การวัดการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อสื่อโดยรวมอยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสื่อโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความพึงพอใจของผู้เข้าชมสื่อรณรงค์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์จำนวน 126 คน กดปุ่มชอบ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 34.92 กดปุ่มไม่ชอบ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.79 โดยสรุปสื่อรณรงค์การประหยัดพลังงานไฟฟ้า โดยใช้เทคนิคสตอปโมชันแบบฟิกซิลเลชั่น ที่ผู้ศึกษาได้พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมกับนักศึกษา และมีประโยชน์อย่างยิ่งในด้านการรณรงค์ทำให้ผู้ชมสามารถจดจำเนื้อหาไปพร้อมกับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ดังนั้นการผลิตรณรงค์การประหยัดพลังงานไฟฟ้า โดยใช้เทคนิคสตอปโมชันแบบฟิกซิลเลชั่น จึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการพัฒนาสื่อรณรงค์ประเภทต่าง ๆ ต่อไป

ศรัญญา ชื่นหิรัญ และจิรัชญา วิเชียรปัญญา (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในการควบคุมเครื่องจักรอัตโนมัติสำหรับพนักงานแผนกประกอบ 2 ฝ่าย ผลิตบริษัท ดีดีเค (ประเทศไทย) จำกัด ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังฝึกอบรมด้วยสื่อฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) พนักงานที่เข้ารับการฝึกอบรมด้วยสื่อที่พัฒนาขึ้นมีความพึงพอใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$ S.D. = 0.61)

ฐิติชัย รักบำรุง ทิพย์เกสร บุญอำไพ และพงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ (2559) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 85.74/85.19 โดยเป็นไปตามเกณฑ์ พบว่า
 - 1) คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังการใช้ชุดฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้ชุดฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 - 2) คะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะหลังการใช้ชุดฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้ชุดฝึกอบรม สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของนิสิตที่ฝึกอบรมแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 - 3) คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังจากฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของนิสิตที่ฝึกอบรมแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 - 4) คะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะหลังจากฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรม สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของนิสิตที่ฝึกอบรมแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อชุดฝึกอบรม พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 3.74

พจนีย์ บุญเจริญสุข (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปิดรับสื่อ ความตระหนักและทัศนคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างด้านอายุ อาชีพ หน่วยงานสังกัดและรายได้แตกต่างกัน จะมีความแตกต่างกันด้านความตระหนักและทัศนคติต่อการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันทั้ง 3 ด้าน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาและรายได้แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมสร้างเครือข่ายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันแตกต่างกัน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโฆษณาณรงค์ต่อต้านคอร์รัปชันแตกต่างกัน

2. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโฆษณาณรงค์การต่อต้านคอร์รัปชันทั้งสื่อโดยรวมและสื่อโฆษณาชุดอย่าปล่อยให้คนโกงมีที่ยืนในสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนักต่อการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการเปิดโปง ป้องกัน และปลูกฝัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

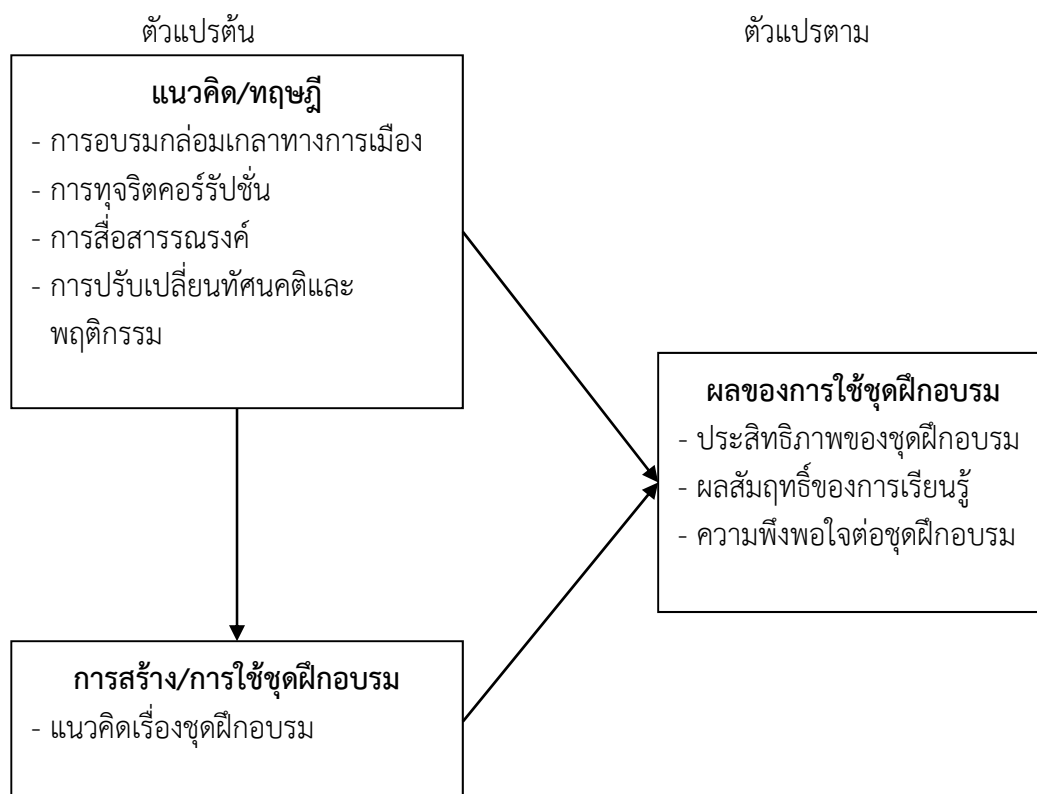
3. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโฆษณาณรงค์การต่อต้านคอร์รัปชันทั้งสื่อโดยรวมและสื่อโฆษณาชุดอย่าปล่อยให้คนโกงมีที่ยืนในสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนักต่อการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการเปิดโปง ป้องกัน และปลูกฝัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโฆษณาชุดอย่าปล่อยให้คนโกงมีที่ยืนในสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการต่อต้านคอร์รัปชันด้านการเปิดโปง และปลูกฝัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ความตระหนักต่อการต่อต้านคอร์รัปชันมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการต่อต้านคอร์รัปชัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ความตระหนักและทัศนคติต่อการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการมีส่วนร่วมสร้างเครือข่ายต่อการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของเครือข่ายองค์กรต่อการต่อต้านคอร์รัปชัน ในระดับที่ 1 การให้ข้อมูลและได้รับข้อมูล ระดับที่ 4 การสร้างความร่วมมือวางแผนร่วมกันและข้อที่ 5 การร่วมดำเนินการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิดต่าง ๆ ขึ้นเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในการเสริมสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือในการศึกษา
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จำนวน 5 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 50 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการจับฉลากจากรายชื่อของนักเรียนทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้ามีทั้งสิ้น 4 ชนิด ดังนี้

1. ชุดฝึกอบรมในสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน
2. แบบประเมินคุณภาพของชุดฝึกอบรมในสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน
3. แบบวัดการรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกอบรมในสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน
4. แบบสอบถามพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกอบรมในสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือในการศึกษา

1. สัณนิษฐานการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
ผู้ศึกษากำหนดแนวคิดในการออกแบบสัณนิษฐานและขั้นตอนการสร้างสัณนิษฐานการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ตามกระบวนการสร้างสื่อ 10 ขั้นตอน ดังนี้
 - 1.1 ขั้นก่อนการผลิต (Pre-production)
 - 1) เตรียมข้อมูลโครงเรื่องเนื้อหาเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อนำไปทำ

Story Board สื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน มีรายละเอียด ดังนี้

- (1) อบต. ของเรา
- (2) การทุจริต สถานการณ์ ปัญหา และผลกระทบของการทุจริต
- (3) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและป้องกัน

การทุจริตคอร์รัปชัน

- 2) ออกแบบโครงเรื่องชุดฝึกอบรมและขั้นตอนการสร้างสื่อรณรงค์
- 3) นำผลงานการออกแบบเนื้อหาและโครงเรื่องสื่อรณรงค์และขั้นตอนการสร้างสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

โดยผู้เชี่ยวชาญให้แก้ไขลักษณะการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ลดความซ้ำซ้อนในเนื้อหาบางเรื่อง และการจัดวางตำแหน่งของข้อความมีความสัมพันธ์กับภาพประกอบ

- 4) นำผลงานการออกแบบเนื้อหาและโครงเรื่องสื่อรณรงค์และขั้นตอนการสร้างสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ที่แก้ไขเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน อีกครั้ง

- 5) ปรับปรุงแก้ไขการออกแบบเนื้อหาและโครงเรื่องด้านเนื้อหาของสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

- 6) ออกแบบเนื้อหาและโครงเรื่องด้านออกแบบของสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันนำไปเขียน Story Board

1.2 ขั้นตอนการผลิตสื่อ (Production)

- 1) ออกเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ เพื่อบันทึกภาพถ่าย
- 2) นำภาพถ่ายมาตกแต่ง และเรียบเรียงภาพเพื่อตัดต่อเป็นไฟล์วิดีโอ
- 3) สร้างภาพเคลื่อนไหว และใส่เทคนิคพิเศษ
- 4) สร้างการ์ตูนแอนิเมชัน
- 5) ทำการบันทึกเสียง

1.3 ขั้นตอนหลังการผลิต (Post-production)

- 1) ตัดต่อและลำดับภาพ
- 2) ใส่เทคนิคพิเศษด้านภาพ (Special Effect)
- 3) ใส่เทคนิคพิเศษด้านเสียง (Sound Effect) นำไฟล์ที่ได้จากการตัดต่อมาบันทึก
- 4) นำสื่อที่เสร็จสมบูรณ์มาบันทึกใน CD-ROM เพื่อนำไปประเมินคุณภาพของสื่อ

ต่อไป

- 5) นำสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและนำมาแก้ไขปรับปรุง

- 6) จากนั้นนำสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาและตอบแบบประเมินคุณภาพสื่อรณรงค์ โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

เมื่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ตรวจสอบการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง พร้อมกับตรวจคำผิดคำถูกในเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไขจนได้เนื้อหาที่มีความสมบูรณ์และถูกต้องในการนำเสนอและเผยแพร่

7) นำแบบประเมินคุณภาพสื่อรณรงค์จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาวิเคราะห์สรุปผล พบว่า ระดับคุณภาพของสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน โดยรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.41 เมื่อนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ประเมินคุณภาพสื่อรณรงค์ โดยได้มาจากแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2555) ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้เกณฑ์ตัดสินค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ซึ่งสื่อรณรงค์ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยผู้เชี่ยวชาญได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้ ในด้านเนื้อหาควรนำเสนอสื่อรณรงค์ให้เป็นเรื่องราว มีความต่อเนื่อง ด้านการออกแบบให้กำหนดขนาดภาพให้เหมาะสมกับจอแสดงผล ด้านการนำเสนอให้เรียงลำดับเหตุการณ์ในการนำเสนอให้สอดคล้องกับเรื่องราวที่นำเสนอ

8) ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขปรับปรุงสื่อรณรงค์อีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้

9) นำสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ที่ได้ปรับปรุงแก้ไข พร้อมแบบวัดการรับรู้ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อรณรงค์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 30 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยดำเนินการเหมือนการทดลองจริง นำมาปรับปรุงแก้ไข

10) นำสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันจากการปรับปรุงแก้ไขจากกลุ่มทดลอง ที่ผู้ศึกษาได้พัฒนาขึ้นมาสรุปผลการดำเนินงานและหาผลการวิเคราะห์ต่อไป

2. แบบประเมินคุณภาพสื่อรณรงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านภาพเคลื่อนไหวและเสียง และด้านนำเสนอ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าเป็น 5 ระดับ โดยปรับปรุงมาจากแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2553) มีเกณฑ์การให้คะแนนและแปลความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง	คุณภาพดีมาก
4 หมายถึง	คุณภาพดี
3 หมายถึง	คุณภาพปานกลาง
2 หมายถึง	คุณภาพพอใช้
1 หมายถึง	คุณภาพควรปรับปรุง

2) ผู้วิจัยนำแบบประเมินคุณภาพสื่อรณรงค์ ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3) จากนั้นจึงนำแบบประเมินคุณภาพสื่อรณรงค์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

4) จัดพิมพ์แบบประเมินคุณภาพสื่อรณรงค์ฉบับสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

3. แบบวัดการรับรู้ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอสื่อรณรงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา ดังนี้

1) วิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลของบริบทสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อใช้

ในการสร้างแบบสอบถามการรับรู้ที่มีต่อการรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

2) ออกแบบและสร้างแบบวัด โดยเป็นแบบวัดการรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อสื่อรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าเป็น 5 ระดับ โดยปรับปรุงมาจากแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2553) มีเกณฑ์การให้คะแนนและแปลความหมาย ดังนี้

5	หมายถึง	รับรู้มากที่สุด
4	หมายถึง	รับรู้มาก
3	หมายถึง	รับรู้ปานกลาง
2	หมายถึง	รู้น้อย
1	หมายถึง	รู้น้อยที่สุด

3) จากนั้นจึงนำแบบวัดการรับรู้เกี่ยวกับสื่อรณรงค์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ โดยผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม

พบว่า มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลประเมินผล คือ การใช้ถ้อยคำในการตั้งคำถามบางข้อ ยังไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยผู้วิจัยได้นำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

4) จัดพิมพ์แบบวัดการรับรู้เกี่ยวกับสื่อรณรงค์ฉบับสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

4. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสื่อรณรงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา ดังนี้

1) วิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เพื่อใช้ในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

2) ออกแบบและสร้างแบบวัด โดยเป็นแบบประเมินความพึงพอใจต่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน โดยแบ่งหัวข้อการประเมินออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าเป็น 5 ระดับ โดยปรับปรุงมาจากแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2553) มีเกณฑ์การให้คะแนนและแปลความหมาย ดังนี้

5	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด
4	หมายถึง	พึงพอใจมาก
3	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
2	หมายถึง	พึงพอใจน้อย
1	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด

3) จากนั้นจึงนำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสื่อรณรงค์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำโดยผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม

พบว่า มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลประเมินผล คือ ถ้อยคำที่ใช้

ในคำถามควรปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง โดยผู้วิจัยได้นำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินคุณภาพของสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริต
คอร์รัปชันจากผู้เชี่ยวชาญ

1) ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญบุคคลต่าง ๆ เป็นผู้เชี่ยวชาญ
เพื่อตรวจสอบงาน จากหน่วยงานต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

(2) ผู้เชี่ยวชาญประเมินระดับความคิดเห็นที่มีต่อสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริต
คอร์รัปชัน โดยผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวมี 2 ด้าน ประกอบด้วย

- ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน

- ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 ท่าน

2) ผู้วิจัยนำสื่อรณรงค์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ
พิจารณาคุณภาพของสื่อรณรงค์ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพของสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริต
คอร์รัปชัน

(1) จัดเตรียมห้องปฏิบัติการทางคอมพิวเตอร์ที่ใช้สำหรับการทดลอง โดยทำการ
ติดตั้งสื่อรณรงค์ โปรเจคเตอร์และเครื่องขยายเสียง

(2) ทำการทดลองกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสวนกุหลาบ
วิทยาลัย ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 30 คน ดังขั้นตอนต่อไปนี้

- ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์ของการทดลองในครั้งนี้ให้กับ
นักเรียนได้ทราบ

- ผู้วิจัยให้นักเรียนรับชมสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

- หลังจากให้นักเรียนรับชมสื่อรณรงค์เสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยแจกแบบวัดการรับรู้
และแบบสอบถามความพึงพอใจโดยให้นักเรียนตอบทันที

- ทำการเก็บรวบรวมแบบวัดการรับรู้และแบบสอบถามความพึงพอใจกลับคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า มีดังนี้

1. การวิเคราะห์คุณภาพของสื่อรณรงค์โดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ทั้งโดยรวมและเป็นรายข้อ โดยกำหนดการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของ
การประเมินความเหมาะสมตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ค่าเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม
4.51 – 5.00	ดีมาก
3.51 – 4.50	ดี
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	พอใช้
1.00 – 1.50	ต้องปรับปรุง

ผลการวิเคราะห์คุณภาพของสื่อโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-5.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์

2. การวิเคราะห์การรับรู้ของสื่อรณรงค์โดยนักเรียน เป็นการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ทั้งโดยรวมและเป็นรายข้อ โดยกำหนดการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของการประเมินความเหมาะสมตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ค่าเฉลี่ย	ระดับการรับรู้
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อรณรงค์ ผู้วิจัยนำข้อคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อสื่อมาวิเคราะห์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ทั้งโดยรวมและเป็นรายข้อ โดยกำหนดการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของการประเมินความพึงพอใจตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ดังรายละเอียดดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

1. ค่าร้อยละ (Percentage) หาได้จากสูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	=	ร้อยละ
	f	=	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	=	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) หาได้จากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) หาได้จากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum X^2$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 N = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในการเสริมสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งขอนำเสนอการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ในการเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean)
SD	หมายถึง	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์คุณภาพของชุดฝึกอบรมการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
2. ผลการวิเคราะห์การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกอบรมการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกอบรมการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์คุณภาพของชุดฝึกอบรมการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม

ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาชุดฝึกอบรมฯ จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์คุณภาพของชุดฝึกอบรม

โดยผู้เชี่ยวชาญ ประเด็นการวิเคราะห์ประกอบด้วยคุณภาพด้านเนื้อหา ด้านภาพเคลื่อนไหวและเสียง และด้านการนำเสนอ ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคุณภาพของชุดฝึกอบรมการต่อต้านการทุจริต
คอร์ปชั่น ด้านเนื้อหา ด้านภาพเคลื่อนไหวและเสียง และด้านการนำเสนอ

คุณภาพสื่อมวลชนมีเดีย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. ด้านเนื้อหา			
1.1 เนื้อหาเข้าใจง่าย	4.66	0.47	ดีมาก
1.2 เนื้อหาจัดเรียงลำดับถูกต้องเหมาะสม	4.33	0.47	ดี
1.3 เนื้อหามีความสอดคล้องกับภาพประกอบ	4.33	0.47	ดี
1.4 ปริมาณเนื้อหาในเรื่องมีความเหมาะสม	4.33	0.47	ดี
1.5 เนื้อหามีความเหมาะสมกับเยาวชน	4.33	0.47	ดี
1.6 ขั้นตอนในการนำเสนอเนื้อหาเหมาะสม	4.33	0.47	ดี
1.7 การจัดความสำคัญของเนื้อหา	4.33	0.47	ดี
1.8 การอธิบายเนื้อหาที่มีความชัดเจน	4.66	0.47	ดีมาก
รวม	4.41	0.49	ดี
2. ด้านภาพเคลื่อนไหวและเสียง			
2.1 ภาพเคลื่อนไหวเข้าใจง่าย	4.33	0.47	ดี
2.2 ภาพเคลื่อนไหวมีความต่อเนื่อง	4.33	0.47	ดี
2.3 การสื่อความหมายของภาพเคลื่อนไหว	4.33	0.47	ดี
2.4 ความน่าสนใจของภาพเคลื่อนไหว	4.33	0.47	ดี
2.5 ภาพเคลื่อนไหวมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.33	0.47	ดี
2.6 เสียงประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา	4.33	0.47	ดี
2.7 เสียงบรรยายมีความชัดเจน	4.66	0.47	ดีมาก
2.8 ความสอดคล้องของเสียงบรรยายกับเนื้อหา	4.66	0.47	ดีมาก
รวม	4.41	0.49	ดี
3. ด้านการนำเสนอ			
3.1 ข้อความมีขนาดและสีมีความน่าสนใจ	4.66	0.47	ดีมาก
3.2 ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง	4.33	0.47	ดี
3.3 การใช้เทคนิคการนำเสนอมีความเหมาะสม	4.33	0.47	ดี
3.4 การนำเสนอเสียง ช่วยสร้างอารมณ์ความรู้สึกต่อการรับรู้ได้	4.66	0.47	ดีมาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คุณภาพสื่อมัลติมีเดีย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
3.5 การนำเสนอมีความต่อเนื่อง	4.33	0.47	ดี
3.6 การนำเสนอภาพกับเสียงมีความสัมพันธ์กัน	4.33	0.47	ดี
3.7 การนำเสนอข้อความ สามารถให้ข้อมูลและสื่อความหมายได้ชัดเจน	4.33	0.47	ดี
3.8 การนำเสนอภาพนิ่ง หรือภาพถ่ายสามารถเป็นตัวแทนในการสื่อความหมายได้	4.33	0.47	ดี
รวม	4.41	0.49	ดี
โดยรวม	4.41	0.49	ดี

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าระดับคุณภาพของสื่อรณรงค์การต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาด้านเนื้อหาเป็นรายข้อ พบว่า โดยรวมมีคุณภาพระดับดี ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก มีทั้งหมด 2 ข้อ คือ เนื้อหาเข้าใจง่าย และการอธิบายเนื้อหา มีความชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.47)

ส่วนข้อที่มีคุณภาพในระดับดี มี 6 ข้อ ได้แก่ เนื้อหาจัดเรียงลำดับถูกต้องเหมาะสม เนื้อหา มีความสอดคล้องกับภาพประกอบ ปริมาณเนื้อหาในเรื่องมีความเหมาะสม เนื้อหา มีความเหมาะสมกับเยาวชน ขั้นตอนในการนำเสนอเนื้อหาเหมาะสม และการจัดความสำคัญของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.47)

เมื่อพิจารณาด้านภาพเคลื่อนไหวและเสียงเป็นรายข้อ พบว่า โดยรวมมีคุณภาพระดับดี ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก มีทั้งหมด 2 ข้อ คือ เสียงบรรยายมีความชัดเจน และความสอดคล้องของเสียงบรรยายกับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.47)

ส่วนข้อที่มีคุณภาพในระดับดี มี 6 ข้อ ได้แก่ ภาพเคลื่อนไหวเข้าใจง่าย ภาพเคลื่อนไหวมีความต่อเนื่อง การสื่อความหมายของภาพเคลื่อนไหว ความน่าสนใจของภาพเคลื่อนไหว ภาพเคลื่อนไหวมีความเหมาะสมกับเนื้อหา เสียงประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.47)

เมื่อพิจารณาด้านการนำเสนอ พบว่า โดยรวมมีคุณภาพระดับดี ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก มีทั้งหมด 2 ข้อ คือ ข้อความมีขนาด และสีมีความน่าสนใจ และการนำเสนอเสียง ช่วยสร้างอารมณ์ความรู้สึกต่อการรับรู้ได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.47)

ส่วนข้อที่มีคุณภาพในระดับดี มี 6 ข้อ ได้แก่ ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง การใช้เทคนิคการนำเสนอมีความเหมาะสม การนำเสนอมีความต่อเนื่อง การนำเสนอภาพกับเสียงมีความสัมพันธ์กัน

การนำเสนอข้อความสามารถให้ข้อมูลและสื่อความหมายได้ชัดเจน และการนำเสนอภาพนิ่งหรือภาพถ่ายสามารถเป็นตัวแทนในการสื่อความหมายได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.47)

2. ผลการวิเคราะห์การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกอบรมการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริต

คอร์รัปชัน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามการรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อสื่อรณรงค์ ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อสื่อรณรงค์ การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการรับรู้
1. นักเรียนได้รับรู้ข่าวสารของการทุจริตคอร์รัปชัน	4.42	0.54	มาก
2. นักเรียนได้รับรู้วิธีการทุจริตคอร์รัปชัน	4.42	0.54	มาก
3. นักเรียนได้รับรู้และเห็นถึงความสำคัญของการ ต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน	4.55	0.58	มากที่สุด
4. นักเรียนได้รับรู้และเกิดความรู้สึกถึงผลกระทบต่อ การทุจริตคอร์รัปชัน	4.55	0.47	มากที่สุด
โดยรวม	4.48	0.55	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการรับรู้ในระดับมากที่สุด มีทั้งหมด 2 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนได้รับรู้และเห็นถึงความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และนักเรียนได้รับรู้และเกิดความรู้สึกถึงผลกระทบต่อการทุจริตคอร์รัปชัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.47)

ส่วนข้อที่มีการรับรู้ในระดับมากมี 2 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนได้รับรู้ข่าวสารของการทุจริตคอร์รัปชัน และนักเรียนได้รับรู้วิธีการทุจริตคอร์รัปชัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.54)

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกอบรมการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอของผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสื่อรณรงค์ ผลปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เนื้อหาเข้าใจได้ง่าย	4.65	0.52	มากที่สุด
2. เนื้อหาน่าติดตาม	4.30	0.55	มาก
3. การนำเสนอเนื้อหามีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	4.40	0.53	มาก
4. เนื้อหามีความเหมาะสมกับเยาวชน	4.65	0.52	มากที่สุด
5. การใช้รูปภาพ กราฟิกที่นำเสนอตรงตามเนื้อหา	4.40	0.53	มาก
6. เสียงบรรยายมีน้ำเสียงที่ชัดเจน	4.40	0.53	มาก
7. องค์ประกอบและความน่าสนใจของภาพ	4.40	0.53	มาก
8. การจัดวางตำแหน่งของข้อความมีความสัมพันธ์กับภาพประกอบ	3.55	0.54	มากที่สุด
9. ความเหมาะสมของสีและกราฟิก	4.65	0.52	มากที่สุด
10. คุณภาพโดยรวมของการออกแบบข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพวิดีโอ และเสียง	4.40	0.53	มาก
โดยรวม	4.48	0.55	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน โดยรวมมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.55)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีทั้งหมด 4 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เนื้อหาเข้าใจได้ง่าย เนื้อหามีความเหมาะสมกับเยาวชน และความเหมาะสมของสีและกราฟิก มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.52) การจัดวางตำแหน่งของข้อความมีความสัมพันธ์กับภาพประกอบ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.54)

ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจในระดับมากมี 6 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การนำเสนอเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน การใช้รูปภาพ กราฟิกที่นำเสนอตรงตามเนื้อหา เสียงบรรยายมีน้ำเสียงที่ชัดเจน องค์ประกอบและความน่าสนใจของภาพ และคุณภาพโดยรวมของการออกแบบข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพวิดีโอ และเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.53) เนื้อหาน่าติดตาม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.55)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในการเสริมสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ครั้งนี้ได้สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. เพื่อสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในการเสริมสร้าง จิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันให้มีคุณภาพ
5. เพื่อศึกษาการรับรู้ของนักเรียนหลังการใช้ชุดฝึกอบรมในการรณรงค์การสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน
6. เพื่อสร้างความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหลังการใช้ชุดฝึกอบรมในการรณรงค์การสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน

สรุปผล

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในการเสริมสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

1. การวิเคราะห์ของสื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหาโดยรวมอยู่ในระดับดี ด้านภาพเคลื่อนไหวและเสียง โดยรวมอยู่ในระดับดี ด้านการนำเสนอ โดยรวมอยู่ในระดับดี
2. การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกอบรมการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน พบว่าผลการรับรู้ของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกอบรมการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน พบว่าผลความพึงพอใจของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในการเสริมสร้างจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สื่อรณรงค์การต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ได้รับการ

ประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และเมื่อนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมินคุณภาพสื่อรณรงค์ โดยปรับปรุงมาจากแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2553) พบว่า สื่อรณรงค์การต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาผลการประเมินเป็นรายด้านพบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับดีทุกข้อ ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านภาพ เคลื่อนไหว และด้านนำเสนอ จากผลการวิจัยในรายข้อพบว่า มีข้อสารสนเทศบางประการที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาการประเมินคุณภาพสื่อรณรงค์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยดีที่สุด ได้แก่ เนื้อหาเข้าใจง่าย การอธิบายเนื้อหามีความชัดเจน เสียงบรรยาย มีความชัดเจน ความสอดคล้องของเสียงบรรยายกับเนื้อหา ข้อความมีขนาดและสีมีความน่าสนใจ และการนำเสนอเสียง ช่วยสร้างอารมณ์ความรู้สึกต่อการรับรู้ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสื่อรณรงค์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้กำหนดเนื้อหาจากการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน โดยเลือกหัวเรื่องสำคัญและน่าสนใจ เนื้อหาสามารถเข้าใจง่ายและการบรรยายเนื้อหาอย่างชัดเจน สามารถเข้าถึงสื่อได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับ พงนิย บัญเจริญสุข (2560) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ ขั้นที่ 2 การออกแบบ ขั้นที่ 3 การพัฒนาบทเรียน ขั้นที่ 4 การทดลอง ขั้นที่ 5 การประเมินผล ซึ่งขั้นตอนดังกล่าว ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดแนวคิดได้อย่างชัดเจนว่า จะพัฒนาและออกแบบสื่อรณรงค์อย่างไร ใช้ระยะเวลาในการนำเสนอเท่าใดจึงจะเหมาะสม สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ พิสมัย เทียนทอง (2553) ได้ทำการออกแบบระบบสื่อประสม เรื่อง ชาดกและราโชวาทชาดก เพื่อนำไปทดลองใช้ในการเรียนการสอน และได้พบว่าระบบมัลติมีเดียที่สร้างขึ้นได้ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่นักเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างมาก เนื่องจากสื่อที่สร้างขึ้นมีระยะเวลาการนำเสนอไม่ยาวนานเกินไป ใช้ภาพเคลื่อนไหวและการพากย์เสียงประกอบกับเสียงดนตรี เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของผู้เรียน

2. ผลการศึกษาการรับรู้ของนักเรียนที่มีสื่อรณรงค์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยดีที่สุด ได้แก่ นักเรียนได้รับรู้และเห็นถึงความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และนักเรียนได้รับรู้และเกิดความรู้สึกถึงผลกระทบต่อการทุจริตคอร์รัปชัน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสื่อรณรงค์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้กำหนดเนื้อหาจากการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการรณรงค์การทุจริตคอร์รัปชัน โดยเลือกหัวเรื่องสำคัญ และน่าสนใจ นำมาพัฒนาสื่อรณรงค์เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ ทั้งด้านสาเหตุ วิธีการและผลกระทบของการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเห็นเป็นประจำ เมื่อนักเรียนได้รับชมสื่อรณรงค์จะได้นักเรียนได้รับรู้ถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันพบเห็น อีกทั้งสื่อรณรงค์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นยังได้สอดแทรกแนวทางแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งสอดคล้องกับ ณชรต อัมณะรัญ (2557) สรุปว่า วิถีทัศน์สามารถจัดอุปสรรคด้านเวลาและระยะทางออกไป สามารถนำเอาประสบการณ์โลกภายนอกเข้ามาเริ่มในบทเรียนได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจต่อบทเรียนอย่างจริงจังและเกิดการเรียนรู้ในระยะเวลาอันสั้น และยังสอดคล้องกับ อาริพรพรณ อะทะวงษา (2553) ได้ทำการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นของอำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า การสอนโดยระบบวีดิทัศน์เป็นการให้ความรู้แก่ผู้เรียน ให้อรรถกถาเห็นคุณค่าและความสำคัญของแหล่งศิลปกรรม โดยการนำเสนอข้อมูลที

ละนิดหรือเป็นขั้นตอนที่มีการเรียงลำดับเนื้อหาไว้เป็นอย่างดีจะช่วยให้ผู้เรียนไม่สับสน สามารถจดจำเรื่องราวได้ง่าย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสื่อวีดิทัศน์ไม่ได้ให้ความรู้แต่เพียงอย่างเดียว ยังเป็นสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายกว่าการเรียนรู้แบบปกติ เป็นสื่อการศึกษาที่ให้ผลทางการรับรู้สูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้ของคนเราจะมาจากการเห็นร้อยละ 75 การฟังร้อยละ 13 การสัมผัสร้อยละ 6 การสัมผัสจับต้องร้อยละ 6 การชิมรสร้อยละ 3 การได้กลิ่นร้อยละ 3 ดังนั้นวีดิทัศน์มีผลรวมของการรับรู้ได้ถึงร้อยละ 88 คือ การเห็นและการฟัง

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีข้อมูลบางประการที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ความพึงพอใจของนักเรียนเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ เนื้อหาเข้าใจได้ง่าย เนื้อหาเหมาะสมกับเยาวชน ความเหมาะสมของสีและกราฟิก การจัดวางตำแหน่งของข้อความมีความสัมพันธ์กับภาพประกอบ ทั้งนี้กล่าวได้ว่าสื่อมัลติมีเดียที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ได้กำหนดเนื้อหาจากการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับบรรณรณรงค์การประหยัดพลังงานไฟฟ้า โดยเลือกหัวเรื่องสำคัญและน่าสนใจ นำมาพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อให้นักเรียนได้ความพึงพอใจทั้งเนื้อหาที่สามารถเข้าใจง่ายและออกแบบให้เหมาะสมกับเยาวชน สอดคล้องกับ อุบล เลี้ยววาริน (2555) ที่กล่าวว่า การพิจารณาปัจจัยสำคัญในการออกแบบสื่อมัลติมีเดียจะช่วยให้ผู้ออกแบบสามารถจำกัดกรอบแนวคิดได้อย่างชัดเจนว่าจะพัฒนาสื่อ เพื่อวัตถุประสงค์อะไร จะใช้สารสนเทศแบบใด ใช้ในสภาพแวดล้อมอย่างไร มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการผลิตและเผยแพร่ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้นำไปสู่การสร้างสื่อได้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ สอดคล้องกับ รุติชัย รักบำรุง และคนอื่น (2559) ได้ทำการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียช่วยการสืบค้นและให้บริการข้อมูลสารสนเทศของห้องสมุด สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พบว่า สื่อมัลติมีเดียสามารถแก้ปัญหาการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศได้ นักศึกษาผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยนักศึกษาผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในด้านการใช้ตัวอักษรมีความเด่น น่าสนใจ สวยงาม สีพื้นมีความเด่น น่าสนใจ สวยงาม การจัดลำดับขั้นตอนการนำเสนอ และขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันครั้งนี้ พบว่า ประเด็นที่ควรต้องปรับปรุงเพิ่มเติม คือ การนำเสนอภาพเคลื่อนไหว ยังไม่สื่อนไหวเท่าที่ควร ส่งผลต่อความสนุกสนานเพลิดเพลินที่ลดลงในการรับชม ดังนั้นในการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอภาพเคลื่อนไหวให้มากขึ้น

1.2 การออกแบบเนื้อหา ไม่ควรมีความยาวมากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้รับชมเบื่อ ควรใช้เวลาประมาณ 30 นาที

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ในการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียการประหยัดน้ำมีเนื้อหาในเชิงวิชาการ ควรปรับภาพประกอบให้ดูสวยงามยิ่งขึ้น หรือการสอดแทรกมุมมองในแง่ตลกขบขัน สอดแทรกภาพเพิ่มเติม

จะสามารถดึงดูดความสนใจ และสร้างความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น

2.2 หากต้องการออกแบบ และผลิตสื่อรณรงค์ประเภทอื่น ๆ ควรมีการศึกษาจิตวิทยา และสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายศึกษาสื่อมัลติมีเดียด้วยความพึงพอใจสูงสุด และเกิดความเข้าใจในเนื้อหาไปในเวลาเดียวกัน

บรรณานุกรม

- เต็จณรงค์ แทนคาม. (2555). การนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ เขตพื้นที่ 3. การศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา. (2555). การสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทย ค่านิยมเพื่อการต่อต้านป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญศรี พรหมมาพันธ์ และคนอื่น ๆ. (2554). การพัฒนาชุดฝึกอบรมการเขียนและวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประยูร เทพนวล และคนอื่น ๆ. (2556). ผลของการใช้ชุดฝึกการทำวิทยานิพนธ์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. บทความวิจัยเสนอในการประชุมหาญใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม 2556.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2543). ภาพการวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย : วิธีการ ตัวชี้ ผลกระทบและข้อคิดสู่การแก้ไข. เอกสารทางวิชาการของ ป.ป.ช.
- ภูริช รอดวินิจ. (2545). การพัฒนาชุดฝึกอบรมความรู้เรื่องการพัฒนาจิตเบื้องต้นสำหรับเยาวชน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรกุล สุขสด. (2556). การพัฒนาชุดฝึกอบรมสมรรถนะการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิชิต ธิ้อม. (2553). การใช้สื่อรณรงค์ต่อต้านการทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2542-2553. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิศมัย เทียนทอง. (2553). การดำเนินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขามะกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- พิสิทธ์ ฌอน บัวนก. (2557). “การพัฒนารูปแบบการผลิตสื่อมัลติมีเดียเพื่อแก้ปัญหาภัยยาเสพติดในชุมชนบ้านเอื้อม ตำบลบ้านเอื้อม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. 6 (3) มกราคม-กุมภาพันธ์ : 61-78.
- ลำดวน เกษตรสุนทร. (2546). รายงานการวิจัย เรื่อง การสร้างชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการคิดเชิงจริยธรรมของนักศึกษาครู สถาบันราชภัฏสงขลา. สงขลา : สถาบันราชภัฏสงขลา.
- วรลักษณ์ กลัดแก้ว และคนอื่น ๆ. (2551). การสร้างและการพัฒนาคู่มือชุดฝึกอบรมวัฒนธรรมชาวพุทธสำหรับเด็กและเยาวชน. ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สาธิต วงศ์อนันต์นนท์. (2556). ยุทธศาสตร์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี. วารสารสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 3 (13) กรกฎาคม : 1-24.

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.). (2551). **ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ พ.ศ.2552-2555**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ.
- สุภากร คำสิงห์นอก. (2543). **การผลิตชุดฝึกอบรมเรื่องยาเสพติดให้โทษสำหรับเยาวชน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อารีพรรณ อะทะวงษา. (2553). **ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุบล เลี้ยววาริน. (2555). “การวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรมความสำนึกคุณเพื่อเสริมสร้างความกตัญญูรู้คุณ ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา”. **วารสารวิจัยและพัฒนา**. 4 (2555) : 4-14.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบประเมินคุณภาพสื่อรณรงค์

แบบประเมินคุณภาพสื่อรณรงค์
เรื่อง การพัฒนาสื่อรณรงค์การต่อต้านและการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน

คำชี้แจง : สื่อมีลักษณะเดียวที่ท่านกำลังประเมินอยู่นี้ มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ใด โปรดทำเครื่องหมาย ✓
 ลงในช่องประเมินผลตามความคิดเห็นของท่าน

- 5 หมายถึง คุณภาพดีมาก
 4 หมายถึง คุณภาพดี
 3 หมายถึง คุณภาพปานกลาง
 2 หมายถึง คุณภาพพอใช้
 1 หมายถึง คุณภาพควรปรับปรุง

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)
4. ด้านเนื้อหา					
1.1 เนื้อหาเข้าใจง่าย					
1.2 เนื้อหาจัดเรียงลำดับถูกต้องเหมาะสม					
1.3 เนื้อหามีความสอดคล้องกับภาพประกอบ					
1.4 ปริมาณเนื้อหาในเรื่องมีความเหมาะสม					
1.5 เนื้อหามีความเหมาะสมกับเยาวชน					
1.6 ขั้นตอนในการนำเสนอเนื้อหาเหมาะสม					
1.7 การจัดความสำคัญของเนื้อหา					
1.8 การอธิบายเนื้อหาที่มีความชัดเจน					
5. ด้านภาพเคลื่อนไหวและเสียง					
2.1 ภาพเคลื่อนไหวเข้าใจง่าย					
2.2 ภาพเคลื่อนไหวมีความต่อเนื่อง					
2.3 การสื่อความหมายของภาพเคลื่อนไหว					
2.4 ความน่าสนใจของภาพเคลื่อนไหว					

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)
2.5 ภาพเคลื่อนไหวมีความเหมาะสมกับเนื้อหา					
2.6 เสียงประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา					
2.7 เสียงบรรยายมีความชัดเจน					
2.8 ความสอดคล้องของเสียงบรรยายกับเนื้อหา					
6. ด้านการนำเสนอ					
3.1 ข้อความมีขนาดและสีมีความน่าสนใจ					
3.2 ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง					
3.3 การใช้เทคนิคการนำเสนอมีความเหมาะสม					
6.4 การนำเสนอเสียง ช่วยสร้างอารมณ์ความรู้สึกต่อการรับรู้ได้					
3.5 การนำเสนอมีความต่อเนื่อง					
3.6 การนำเสนอภาพกับเสียงมีความสัมพันธ์กัน					
3.7 การนำเสนอข้อความ สามารถให้ข้อมูลและสื่อความหมายได้ชัดเจน					
3.8 การนำเสนอภาพนิ่ง หรือภาพถ่ายสามารถเป็นตัวแทนในการสื่อความหมายได้					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

...../...../.....

ภาคผนวก ข
แบบวัดการรับรู้

แบบวัดการรับรู้

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการรับรู้สื่อรณรงค์การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
2. วิธีตอบแบบสอบถาม ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วพิจารณาว่ามีความรู้สึกตรงกับคำตอบใดก็ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น
3. กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ

รายการประเมิน	ระดับการรับรู้				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
5. นักเรียนได้รับรู้ข่าวสารของการทุจริตคอร์รัปชัน					
6. นักเรียนได้รับรู้วิธีการทุจริตคอร์รัปชัน					
7. นักเรียนได้รับรู้และเห็นถึงความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน					
8. นักเรียนได้รับรู้และเกิดความรู้สึกถึงผลกระทบต่อการทุจริตคอร์รัปชัน					

แบบประเมิน (วัดการรับรู้)

คำชี้แจง ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญได้กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อแบบสอบถาม
เรื่อง การพัฒนาสื่อรณรงค์การต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน
โดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ความคิดเห็น			
	เหมาะสม (1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่ เหมาะสม (-1)	ข้อเสนอแนะ
1. นักเรียนได้รับรู้ข่าวสารของการทุจริตคอร์รัปชัน				
2. นักเรียนได้รับรู้วิธีการทุจริตคอร์รัปชัน				
3. นักเรียนได้รับรู้และเห็นถึงความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน				
4. นักเรียนได้รับรู้และเกิดความรู้สึกถึงผลกระทบต่อการทุจริตคอร์รัปชัน				

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามความพึงพอใจ

แบบสอบถามความพึงพอใจ

คำชี้แจง :

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อสื่อรณรงค์การต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน
2. วิธีตอบแบบสอบถาม ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วพิจารณาว่ามีความรู้สึกตรงกับคำตอบใด ก็ให้เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น
3. กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ด้านเนื้อหา					
1.1 เนื้อหาเข้าใจได้ง่าย					
1.2 เนื้อหาน่าติดตาม					
1.3 การนำเสนอเนื้อหามีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน					
1.4 เนื้อหามีความเหมาะสมกับเยาวชน					
1.5 การใช้รูปภาพ กราฟิกที่นำเสนอตรงตามเนื้อหา					
2. ด้านการออกแบบ					
2.1 เสียงบรรยายมีน้ำเสียงที่ชัดเจน					
2.2 องค์ประกอบและความน่าสนใจของภาพ					
2.3 การจัดวางตำแหน่งของข้อความมีความสัมพันธ์กับภาพประกอบ					
2.4 ความเหมาะสมของสีและกราฟิก					
2.5 คุณภาพโดยรวมของการออกแบบข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพวิดีโอ และเสียง					

แบบประเมิน (ความพึงพอใจ)

คำชี้แจง :

ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญได้กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อแบบสอบถาม
เรื่อง การพัฒนาสื่อรณรงค์การต่อต้านและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน โดยใช้เครื่องหมาย ✓
ลงในความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม (1)	ไม่แน่นอน ใจ (0)	ไม่เหมาะสม (-1)	
1. ด้านเนื้อหา				
1.1 เนื้อหาเข้าใจได้ง่าย				
1.2 เนื้อหาน่าติดตาม				
1.3 การนำเสนอเนื้อหามีความสัมพันธ์ ต่อเนื่องกัน				
1.4 เนื้อหาเหมาะสมกับเยาวชน				
1.5 การใช้รูปภาพ กราฟิกที่นำเสนอตรงตาม เนื้อหา				
2. ด้านการออกแบบ				
2.1 เสียงบรรยายมีน้ำเสียงที่ชัดเจน				
2.2 องค์ประกอบและความน่าสนใจของภาพ				
2.3 การจัดวางตำแหน่งของข้อความมี ความสัมพันธ์กับภาพประกอบ				
2.4 ความเหมาะสมของสีและกราฟิก				
2.5 คุณภาพโดยรวมของการออกแบบข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพวีดิทัศน์ และเสียง				

ภาคผนวก ง

Script สื่อการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกในการรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันสำหรับเยาวชน

Script สื่อการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกในการณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันสำหรับเยาวชน

ภาพ	เสียงบรรยาย
ภาพเหตุการณ์การคอร์รัปชัน	น้องๆรู้ไหมครับว่าการทุจริตคอร์รัปชันคือมะเร็งร้าย บ่อนทำลายชาติ ในทางกฎหมายการทุจริตคอร์รัปชัน นับเป็นอาชญากรรมร้ายแรง ที่เริ่มเกิดขึ้นได้ในทุกระดับและทุกภาคส่วน และที่ผ่านมามีความพยายามที่จะขจัดสิ่งเลวร้ายดังกล่าวไม่ว่าในรูปแบบของการออกกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด ข้อบังคับ จรรยาบรรณหรือในรูปแบบอื่นๆ
ภาพการคอร์รัปชันในรูปแบบต่างๆอย่างรวมๆ	แล้วการคอร์รัปชันมีรูปแบบอย่างไรบ้างเกิดขึ้นอย่างไรบ้างละ เราลองมาดูตามกันนะครับ
ภาพแสดงเหตุการณ์การยักยอก	การยักยอก (Embezzlement) คือ การที่พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กร นำเงินหรือสิ่งของที่ได้รับมอบหมายให้ใช้ในราชการ มาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนเองและพวกพ้อง หรือเพื่อกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง ยกตัวอย่างเช่น ในห้องเรียนของน้องๆ มีการเรียกเก็บเงินเพื่อใช้ในกิจกรรมส่วนรวม แต่เพื่อนที่รวบรวมเงิน กลับนำเอาเงินส่วนหนึ่งไปใช้เอง นี่ก็ถือว่าเป็นการยักยอกแล้วนะครับ
ภาพแสดงเหตุการณ์การติดสินบน	การติดสินบน (Bribery) เป็นการเสนอ การให้ หรือ สัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ ทั้งในรูปของเงิน สิ่งของ และสิ่งตอบแทนต่างๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดการทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี ยกตัวอย่างเช่น มีเพื่อนในห้องของน้องทำความผิดและน้องได้เข้าไปเห็นพอดิ เพื่อนที่ทำผิดจึงได้ขอให้น้องไม่บอกเรื่องนี้แก่ใคร โดยจะให้เงินหรือสิ่งของที่น้องอยากได้เป็นการตอบแทน เป็นต้น
ภาพแสดงเหตุการณ์การเลือกที่รักมักที่ชัง	การเลือกที่รักมักที่ชัง (Nepotism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเล่นพรรคเล่นพวก โดยเจ้าหน้าที่จะใช้อำนาจที่มี ในการให้ผลประโยชน์หรือให้หน้าที่การทำงานแก่เพื่อน ครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิด โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติและความเหมาะสม ยกตัวอย่างเช่น ที่โรงเรียนของน้องๆ มีการแข่งขันกีฬา แต่มีอยู่ทีมหนึ่งที่มีเพื่อนเป็นผู้ตัดสิน ซึ่งแทนที่เพื่อนที่เป็นผู้ตัดสินจะตัดสินอย่างยุติธรรม แต่กลับเลือกที่จะเข้าข้างเพื่อน

	ของตนเอง เป็นต้น
ภาพแสดงเหตุการณ์การฟอกเงิน	การฟอกเงิน (Money laundering) คือ การโยกย้ายถ่ายเทเงินที่ได้จากการทุจริต หรือได้มาโดยผิดกฎหมายหรือศีลธรรม เช่น การพนัน การขายของเถื่อน ไปเข้าธนาคาร สถาบันการเงิน หรือธุรกิจที่ถูกกฎหมาย เพื่อลบล้างร่องรอยแหล่งที่มาที่ไม่ถูกต้องของเงิน มีทั้งการโยกย้ายไปต่างประเทศและภายในประเทศ
ภาพแสดงเหตุการณ์ผลประโยชน์ทับซ้อน	ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest) คือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัว กับผลประโยชน์ส่วนรวม
ภาพแสดงเหตุการณ์การเอื้อประโยชน์	การเอื้อประโยชน์ (Trading Influence) ได้แก่ การที่บริษัทให้สัญญาจะให้ผลประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่รัฐในทางอ้อม เช่น ให้ตำแหน่งในบริษัท เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้นปลดเกษียณหรือพ้นจากตำแหน่ง ให้ตำแหน่งงานแก่ญาติ หรือให้ผลประโยชน์ทางอ้อมอื่นๆ แก่เจ้าหน้าที่รัฐเพื่อแลกกับการที่เจ้าหน้าที่รัฐเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทธุรกิจ
ภาพกลุ่มคนในระดับต่างๆ ในอาชีพต่างๆ	น้องๆ รู้แล้วใช่ไหมครับว่าการทุจริตคอร์รัปชัน มีรูปแบบใดบ้าง และการทุจริตคอร์รัปชัน สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระดับ แล้วผลกระทบของการคอร์รัปชันล่ะ ทำให้เกิดผลเสียอะไรบ้าง
ภาพเปรียบเทียบการพัฒนาของประเทศ	ด้านการเมืองและการบริหาร ทำให้เกิดความเชื่องช้าในการทำงาน ส่งผลเสียต่อการพัฒนาประเทศ ประชาชนจะเสื่อมศรัทธาต่อผู้นำ ทำให้การพัฒนาบ้านเมืองในระบอบประชาธิปไตยล้มเหลว
ภาพแสดงกราฟของเศรษฐกิจที่ต่ำลง	ด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามความเป็นจริง และในส่วนของการทำงาน จะมีการปล่อยให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศด้วยค่าแรงที่ต่ำกว่า ทำให้เกิดการว่างงานของแรงงานคนไทย และอาจทำให้เกิดการกักเงินจากต่างประเทศมาพัฒนาประเทศ เกิดปัญหาเงินหมุนเวียนนอกระบบ เป็นผลเสียต่อการเงินของประเทศในระยะยาว ทำให้เกิดปัญหาฟุ่มเฟือยสินค้า

	ราคาแพงและต้นทุนสูง
ภาพแสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างคนจนและคนรวย	ด้านสังคมจิตวิทยา อาจทำให้ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อราชการ หรือการปล่อยให้สินค้าหนีภาษีผ่านด่านเพราะได้รับสินบน เกิดช่องว่างระหว่างชนชั้นผู้มีเงินกับคนจนมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดการสร้างค่านิยมในสังคมไทย ทำให้ระบบการบริการประชาชนไม่ได้รับการพัฒนา และเมื่อเกิดค่านิยมแบบผิดๆก็จะส่งผลต่อประชาชนรุ่นต่อไปขาดคุณภาพ
ภาพการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน	จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด น้อยๆคงจะเห็นแล้วใช่ไหมครับ ว่าการทุจริตคอร์รัปชัน นั้นเป็นเรื่องที่สร้างความเสียหายและความเลวร้ายให้แก่สังคมและประเทศของเรามากมาย และการทุจริตคอร์รัปชันก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นใกล้ตัวของเรด้วย เฉพาะฉะนั้นถ้าเราต้องการที่จะปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันนั้น เราก็ต้องเริ่มต้นจากตัวของเราเองก่อนนะครับ เพื่อสังคมและประเทศของเรานั้นเองครับ

ภาคผนวก จ

ภาพตัวอย่างสื่อการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกในการรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
สำหรับเยาวชน

.ภาพเหตุการณ์การคอร์รัปชัน

ภาพการคอร์รัปชันในรูปแบบต่างๆอย่างรวมๆ

ภาพการคอร์รัปชันในรูปแบบต่างๆอย่างรวมๆ

.ภาพแสดงเหตุการณ์การติดสินบน

ภาพแสดงเหตุการณ์การเลือกที่รักมักที่ชัง

ภาพแสดงเหตุการณ์การฟอกเงิน

.ภาพแสดงเหตุการณ์ผลประโยชน์ทับซ้อน

ภาพกลุ่มคนในระดับต่างๆ ในอาชีพต่างๆ

ภาพการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชั่น

ประวัติผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) นายพีรวัฒน์ สุขเกษม
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr.Peerawat Sukkasem
2. หมายเลขบัตรประจำตัว 1-6799-00035-15-4
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์พนักงานมหาวิทยาลัย สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์
อุตสาหกรรม
คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
4. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก
สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีการเกษตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000
โทรศัพท์ 086-2016863 โทรสาร 056-717-151 e-mail: new_creed@hotmail.com
5. ประวัติการศึกษา
 - 5.1 ปริญญาตรี : วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
 - 5.2 ปริญญาโท : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์อาร์ต มหาวิทยาลัยรังสิต
6. สาขาที่มีความชำนาญพิเศษ
สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและนิเทศศาสตร์
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ
 - 7.1 หัวหน้าโครงการวิจัย : -
 - 7.2 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว :
 - การออกแบบสื่อแอนิเมชันสะท้อนความจริงผ่านทฤษฎีความรู้ของเพลโต ในนิทานเรื่อง ถ้า
พ.ศ.2551
 - แนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านใน จังหวัด
เพชรบูรณ์ 2559
 - 7.3 งานวิจัยที่กำลังทำ : -

ผู้ร่วมโครงการวิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) ดร. ธาณี สุขเกษม
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Dr.Thanee Sukkasem
2. หมายเลขบัตรประจำตัว 3-1502-00043-02-5
3. ตำแหน่งปัจจุบัน รองศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
4. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก
สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000 โทรศัพท์ 056-717137 ต่อ 1310, มือถือ 082-405-0731
5. ประวัติการศึกษา
 - 5.1 ปริญญาตรี : ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 - 5.2 ปริญญาตรี : รัฐศาสตร์ (การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 - 5.3 ปริญญาตรี : นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 - 5.4 ปริญญาโท : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การระหว่างประเทศและการทูต)
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 - 5.5 ปริญญาโท : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 - 5.6 ปริญญาโท : ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 - 5.7 ปริญญาเอก : ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
6. สาขาที่มีความชำนาญพิเศษ
สาขาวิชารัฐศาสตร์และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ
 - 7.1 พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนจังหวัดเพชรบูรณ์” 2535,
ทุนมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
 - 7.2 “การรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์” 2539,
ทุนมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
 - 7.3 “แนวทางการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์” 2552, ทุนสำนักงานวิจัยแห่งชาติ
 - 7.4 “โครงการวิจัยโรงเรียนประชาธิปไตยการเมืองสีขาว” 2553, ทุนวิจัยสำนักงาน
คณะกรรมการการเลือกตั้ง
 - 7.5 “รูปแบบเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านศิลปวัฒนธรรม
ประเพณี การละเล่นของท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทาง
ธรรมชาติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่นำไปสู่การลดละเลิกอบายมุขในงานประเพณี
ต่างๆ ของชุมชนในอำเภอหล่มสัก-อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์” 2558, ทุนสำนักงาน
วิจัยแห่งชาติ